

Cuvinte către tineri

„ADU-ȚI AMINTE DE FĂCĂTORUL TĂU ÎN ZILELE TINEREȚII TALE”

Mănăstirea Putna
2008

„Scris-am vouă, tinerilor, căci sunteți tari
și cuvântul lui Dumnezeu rămâne întru voi
și ați biruit pe cel viclean.”

I Ioan 2, 14



Cuvinte către tineri

- credință - tineri - istorie - cultură -

2	Cuvânt înainte IPS Pimen	Ierarhii îngropați la Putna Monah Alexie Cojocar	41
4	Învierea spre viață și învierea spre osândă Arhim. Melchisedec Velnic	Cine a fost Sfântul Ghenadie de la Putna? Prof. Maria Magdalena Szekeley	46
7	Interviu Prof. Neagu Djuvara	Modelul care ne cheamă Tiberiu Dan	50
12	Sfântul Ștefan cel Mare – monarhul ortodox Prof. Ștefan S. Gorovei	Copiii - învățătorii noștri Ierom. Dosoftei Dijmărescu	53
17	Canonizarea voievodului Ștefan cel Mare Ierom. Teofan Popescu	Miza pe prietenie Ierom. Nicodim Petre	58
20	Fost-au acest Iachint... Arhim. Melchisedec Velnic	Plaga avortului Dr. Ioan Florea	61
22	Credință și creație. Colocviu dedicat maicii Benedicta – acad. Zoe Dumitrescu-Buşulenga Monah Iachint Sabău	O minune a Sfântului Dimitrie Basarabov Școala de Iarnă Ștefan cel Mare și Sfânt	66 67
24	Gânduri pentru tineri ale maicii Benedicta	Tabăra de iconografie Arhid. Anastasie Robu	69
27	Daniel Turcea – poet al Învierii Tatiana Petrache	12 aprilie 2008. O sărbătoare Monah Anania Vatamanu	70
30	Căsătoria de probă – o soluție? Pr. Florin Stan	Adevărurile copilăriei Andrei Filip	73
34	Interviu Arhim. Arsenie Papacioc	Putna în anul 1871 Nichifor Crainic -inedit-	77
39	Îndemn la rugăciune Ierom. Adrian Făgețeanu	Sărbătorile Putnei	80
40	Lucrarea harului Arhid. Teofilact Ciobică		

Spre lauda Sfântului Ștefan cel Mare, ctitorul mănăstirii,
și spre slujirea tinerilor,
această publicație apare cu binecuvântarea
IPS Pimen,
Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților,
cu sprijinul financiar al
BCR - Eraste Bank,
căreia îi aducem calde mulțumiri,
și prin osteneala viețuitorilor mănăstirii Putna

Toate subtitlurile din revistă aparțin redacției.
Acolo unde nu se menționează, frescele din interiorul revistei
sunt din mănăstirea Putna și au fost pictate de frații pictori
Mihai și Gavril Moroșan.

Coperta I – Sfântul Ștefan cel Mare. Icoană pictată de părinții
mănăstirii Putna.
Coperta IV – Mitropolitul Iacob Putneanul. Tablou din arhiva
mănăstirii.



CUVÂNT ÎNAINTE

Înalt Prea Sfințitul PIMEN,
Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților

Adu-ți aminte de Făcătorul tău, în zilele tinereții tale, înainte ca să vină zilele de restriște și să se apropie anii despre care vei zice: N-am nici o plăcere de ei.

Ecclesiastul 12, 1

Omul se îmbogățește în cunoștințe la tinerețe, cunoștințe pe care le limpezește odată cu înaintarea în vârstă.

Cunoașterea lui Dumnezeu este îmbogățită prin viața curată temeluită pe păzirea poruncilor Lui, cum aflăm în Psalmul 118. Pe Creator Îl putem cunoaște pe pământ privind natura, întreaga Sa creație, după cum scrie psalmistul David (Psalmul 18, 1), sau admirând operele de artă create de om spre slava lui Dumnezeu.

Prin împlinirea poruncilor Lui dobândim nu numai o cunoaștere a lui Dumnezeu, ci și bucuria în trăirea vieții acesteia pământești, chiar și în „zilele de restriște” de la bătrânețe (Ecclesiastul 12, 1).

Avem o țară binecuvântată de Dumnezeu cu multe frumuseți ale naturii și împodobită cu opere de artă care sunt unice în lume mai ales prin mesajul lor duhovnicesc: înălțarea sufletului către Divinitate, dobândirea unei liniști și bucurii duhovnicești care luminează mintea pentru a înțelege tot ce este valoare nemuritoare, pentru a putea face o ierarhizare a valorilor și mai ales pentru a putea face deosebire între valoare și non-valoare.

Să zăbovim câteva clipe asupra unui impozant monument de artă cu adânci semnificații pentru noi, românii, și pentru întreaga lume creștină: mănăstirea Putna. În acest loc își doarme somnul de veci cel mai mare conducător al neamului nostru și unul dintre cei mai mari apărători ai creștinătății europene.

Astăzi grupurile de tineri vin la mănăstirea Putna ca „cetățeni” ai Uniunii Europene, fără îngrădiri ideologice așa cum odinioară, în vremea stăpânirii comuniste, veneau tinerii U.T.C.-iști.

Este de datoria noastră să amintim tinerilor de astăzi fapte și mărturisiri ale celor care veneau aici în anii '50-'80, nu ca turiști, cum erau numiți, ci ca pelerini. Comunismul nu a reușit atunci să scoată credința din sufletele românilor, după cum nu vor reuși nici astăzi cei din conducerea Uniunii Europene.

Putna a fost și rămâne „o școală de patriotism”, după cum s-a consemnat în Cartea de Aur a muzeului mănăstirii cu ocazia vizitei Președintelui țării, în ziua de 22 mai 1966. Prezența aici a mormântului slăvitului Voievod

Ștefan cel Mare face din Putna „Ierusalim al neamului românesc”, „altar al conștiinței naționale”, după cum mărturisea Eminescu la vremea sa.

Aceste lucruri au fost simțite cu sufletul nu numai de către români, ci și de cei de alt neam. O vizitatoare din Franța scria tot în Cartea de Aur: „Locuiesc lângă biserica Nôtre-Dame din Paris și îmi doresc să vin în fiecare zi la Putna ca să privesc biserica în care se află mormântul lui Ștefan cel Mare”. Adesea ghidul mănăstirii citea pe fețele străinilor, a turiștilor care primeau explicații în fața mormântului lui Ștefan cel Mare, starea lor sufletească: aceștia simțeau că se află în fața unui loc sfânt. În timpul săpăturilor arheologice din anii '80, când accesul în biserică era interzis, un grup de intelectuali din București, neputând intra pentru a se închina în fața mormântului slăvitului Voievod Ștefan cel Mare, și-au împlinit dorința sfântă a inimii lor atingând cu mâinile și sărutând cu buzele acea parte din zidul exterior al bisericii, în dreptul locului unde se află mormântul marelui ctitor de Neam și de Țară.

Savantul bizantinolog rus Mihail Alpatov, vizitând colecția de obiecte bisericești a mănăstirii, a spus că aici avem „cea mai valoroasă colecție de broderii din lume”. Alt savant bizantinolog, englezul David Talbot Rice, a privit o jumătate de oră broderia „Punerea Domnului în mormânt” realizată în 1490 de călugării mănăstirii la porunca lui Ștefan cel Mare. Apoi a mărturisit: „poate să nu mai fie nimic la Putna, sunt mulțumit că am venit și am văzut această broderie”.



Epitaf dăruit de Ștefan cel Mare mănăstirii Putna în 1490

La Putna se învață istoria Neamului, se învață patriotismul. „Patriotismul înseamnă – scria Eminescu – nu iubirea țărâni, ci iubirea trecutului; fără cultul trecutului, nu există iubirea de țară”.

Ar trebui amintită aici și mărturisirea marelui nostru istoric N. Iorga, care a apreciat operele de artă create de strămoșii noștri în vremea marilor voievozi Ștefan cel Mare și Petru Rareș ca fiind „Bizanț după Bizanț”. El subliniază că, după căderea Constantinopolului sub turci în 1453, o țărișoară precum cea a Moldovei preia și duce pe noi culmi de desăvârșire arta milenară a Imperiul Bizantin.

Avem încredințarea că tinerii noștri de astăzi se vor strădui, mai ales în timpul lor liber, în vacanțe, să-și îndrepte pașii către

vechile noastre vetre de cultură și spiritualitate, străbătând munții și câmpiile pentru a cunoaște, simți și trăi frumusețile și valorile Neamului. Numai în acest fel ei vor reuși să nu fie înghițiți de himera globalizării, distrugătoare a identității noastre naționale și personale.

De la țările din Apusul Europei, membre ale Uniunii Europene, avem de învățat buna organizare, seriozitatea și responsabilitatea în muncă, precum și ordinea și respectarea legilor. Aceste virtuți, întărite pe credința în Dumnezeu, vor putea duce la eradicarea corupției materiale și morale, păcat care distruge persoana umană, omul devenind o pradă ușoară pentru deznădejde „în zilele de restriște”.

Acesta este pericolul care-i pândește cel mai mult pe tinerii de astăzi.

De aceea, se cuvine ca toți să pună la inimă cuvintele Scripturii:

„Teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Lui! Acesta este lucrul cuvenit fiecărui om. Căci Dumnezeu va judeca toate faptele ascunse, fie bune, fie rele” (Ecclesiastul 12, 13–14).

Parcurgând cu mintea și cu inima paginile acestei reviste, tinerii noștri își vor îmbogăți agonisita cunoștințelor, își vor lumina viața, își vor întări voința spre cele ziditoare de suflet, și își vor curăți inimile de tot ce aduce întunecarea minții omului creat de Dumnezeu „după chipul Său” (Facere 1, 26), în vederea unei nesfârșite asemănări cu El.

Vezi pe alții întrutot înțelepți și petrecându-și viața întreagă cu demnitate și tu nu te stăpânești? Vezi pe alții luptându-se neconținut contra poftelor și tu nu poți răbda nici măcar odată? Dacă vei fi, eu vă voi spune cauza. Nu tinerețea este cauza, căci dacă ar fi așa, apoi toți tinerii ar trebui să fie desfrânați, ci noi înșine suntem cauza, noi înșine ne împingem în foc.

Cei care în tinerețile lor se îmbată de plăceri nu sunt în stare să înțeleagă mărirea necuprinsă

a robirii sufletului lor.

Atunci e lucru de laudă, când cuminența strălucește în viața tânărului! Dacă ești cuminte la bătrânețe, n-ai un merit așa de mare; vârsta te ajută să fii cuminte! Minunat lucru este să fii liniștit în mijlocul valurilor, să nu te arzi când ești în cuptor, să nu fii desfrânat când ești tânăr.

Sfântul Ioan Gură de Aur

ÎNVIEREA SPRE VIAȚĂ ȘI ÎNVIEREA SPRE OSÂNDĂ *

Arhimandrit MELCHISEDEC,
starețul mănăstirii Putna

Când va veni Fiul Omului întru slava Sa, și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile și-i va despărți pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre. Și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga.

Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine.

Atunci dreptii Îi vor răspunde, zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit? Sau însetat și Ți-am dat să bei? Sau când Te-am văzut străin și Te-am primit, sau gol și Te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniță și am venit la Tine?

Iar Împăratul, răspunzând, va zice către ei: Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut.

Atunci va zice și celor de-a stânga: Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. Căci flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; străin am fost și nu M-ați primit; gol, și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță, și nu M-ați cercetat.

Atunci vor răspunde și ei, zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și nu Ți-am slujit?

El însă le va răspunde, zicând: Adevărat zic vouă: Întrucât nu ați făcut unuia dintre acești prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut.

Și vor merge aceștia la osândă veșnică, iar dreptii la viață veșnică.

Matei 25, 31–46

Să ne amintim de momentul Schimbării la Față de pe muntele Taborului. Alături de Mântuitorul Hristos apar Moise și Ilie, iar apostolii sunt căzuți cu fața la pământ fiindcă nu pot privi la strălucirea feței lui Hristos, care este mai puternică decât lumina soarelui.

Atunci când va fi cea de-a doua venire a Mântuitorului și când va fi învierea morților, deci și învierea noastră, a tuturor, lumea întregă va fi un Tabor generalizat. Lumina lui Hristos va umple lumea întregă. Prin aceasta, toată zidirea, întreaga creație se va îndumnezei, se va transfigura. Toată creația va deveni transparentă și lumea va avea o frumusețe de neînchipuit. Unitatea iubirii, comuniunea în dragoste va uni sufletele dreptilor și, împreună cu îngerii, aceștia Îl vor preamări pe Dumnezeu. Dar toate acestea se vor întâmpla cu sufletele și cu trupurile celor care s-au străduit să urmeze vocii lui Dumnezeu.

Cu cei împietriți, cu cei care au făgăduit la Botez că-L vor urma cu adevărat pe Dumnezeu, iar mai târziu nu au vrut să împlinescă această făgăduință, se va întâmpla altceva. Ei nu se vor împărtăși de aceeași lumină și nu se vor îndumnezei. Iată ce spune Biserica, prin cuvântul părintelui Dumitru Stăniloae, despre starea celor osândiți: „trupurile păcătoșilor la Înviere vor fi și ele spirituale, dar de o spiritualitate întunecată, răutatea și tristețea se va arăta pe chipurile lor chinuite de demoni. Lipsa de iubire și de comuniune le va da o stare de încremenire”. Pentru că în această viață au fost lipsiți de iubire și de comuniune, lumina trupului înviat al lui Hristos va sta departe de ei. „În ei, între ei, nu există decât întuneric, răutate, egoism, și se văd unii pe alții ca niște umbre”. Cât de îngrozitoare va fi acea stare!

Bine ar fi să luăm aminte la cum vor fi trupurile celor care au bineplăcut lui Dumnezeu și cum vor fi trupurile celor care nu au bineplăcut lui Dumnezeu. Și să ne înfricoșeze gândul la Învierea cea de obște de la sfârșitul lumii.

* Extras din predica la Duminica Înfricoșătoarei Judecăți
2 martie 2008

IADUL

Dacă ne gândim la cele pe care le-am prezentat până acum, într-adevăr îi dăm dreptate Sfântului Ilie Edictul, care spunea că se teme de trei momente: de ieșirea sufletului din trup, de înfățișarea înaintea Mântuitorului Iisus Hristos și de pronunțarea sentinței pentru soarta noastră veșnică. De aceste trei lucruri trebuie să ne temem și noi.

Cum va fi starea celor care vor merge la osânda veșnică? Biserica noastră, cea sfântă și dreaptă, ne învață că iadul nu este altceva decât o veșnică existență nefericită și aceasta vine din absența totală a lui Dumnezeu, a luminii lui Hristos, a efectului binefăcător al iubirii Lui. Iată ce ne spune și Sfântul Isaac Sirul: „Cei din osânda veșnică vor fi biciuiți de flăcările iubirii. Cât de crunt va fi acest chin al iubirii, căci iubirea lui Dumnezeu va deveni pentru ei suferință; dacă în ei nu a existat iubire în această lume, nu se vor putea face părtași la iubirea cea veșnică”. Acest chin veșnic este pe drept. Putem să învinuim pe cineva? Putem să-i spunem Stăpânului că este nedrept, că a trimis la osândă pe cei care nu au iubit? El ne-a spus: „Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul. Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții” (Ioan 13, 34–35).

Domnul nostru Iisus Hristos stă pe tronul Său de judecată, dar El este și în starea de jertfă de pe Cruce prin care a răscumpărat neamul omenesc. Și noi



Mântuitorul Iisus Hristos pe tron.
Icoană împărătească din catapeteasma
bisericii mănăstirii Putna

deopotrivă trebuie să fim permanent în stare de jertfă, de dragoste față de aproapele nostru. Căci altfel vom avea parte de acele chinuri care sunt fără de sfârșit. În această lume de multe ori o zi ni se pare lungă sau un ceas ni se pare fără sfârșit. Când așteptăm pe cineva și acela întârzie o oră sau două, de multe ori e greu pentru noi să suportăm această întârziere. Dar ce va fi când va veni momentul veșniciei, al osândeii celei veșnice?

Iată ce ne spune un alt părinte bisericesc: „cei din iad sunt într-o nebunie totală, orbi și surzi față de ceilalți”. Orbi și surzi. Nu văd, nu aud. Neputincioși în a comunica unul cu altul, plângând și scrâșnind din dinți cu disperare, din cauza răutății ce și-o varsă unul asupra celuilalt. Căci fiecare vede în cel de lângă el chipul satanei și, astfel, această stare îl roade ca un vierme neadormit în veci.

Despre faptul că cei din iad

nu-și văd fața unul altuia ne vorbește Sfântul Macarie cel Mare. Odată Sfântul Macarie a găsit în calea sa o căpățână și a început a se ruga pentru sufletul omului al cărui craniu îl avea în față. Și Dumnezeu a făcut în așa fel încât rugăciunea lui a primit răspuns. A aflat că era vorba despre craniul unui preot păgân, slujitor al zeilor. Acesta i-a spus: „Când voi creștinii vă rugați pentru cei din iad, noi simțim o mângâiere”. A întrebat Sfântul pe acea căpățână: „Spune care este mângâierea pe care o simțiți atunci când noi ne rugăm pentru voi?” Răspunsul a fost acesta: „În acel moment ne vedem fața unul altuia”. Dacă aceasta este mângâiere, atunci vai de sufletul aceluia care va ajunge acolo!

RAIUL

Iubiți credincioși! Total opusă este starea celor din rai. Ei intră în comuniune cu Dumnezeu, cu îngerii, se fac una cu îngerii. Această stare este mai presus de cuvintele noastre. Ea nu este ceva monoton, ci este o stare de continuă desăvârșire, de continuă descoperire a tainei iubirii întru Dumnezeu; este o continuă gustare din plenitudinea lui Dumnezeu, este o permanentă descoperire a frumuseții lui Dumnezeu. Raiul este intrarea în acea stare de lumină, în acel Tabor generalizat, în bucuria care este fără de sfârșit.

În lumea noastră putem simți câte o mângâiere la rugăciune, atunci când facem o faptă bună, atunci când ne smerim sau când ne împărtășim cu Sfintele Taine. Și bucuria aceasta simțim că vine din altă lume, simțim că este de dincolo. Este o bucurie necreată.



Raiul – detaliu din scena Judecății de Apoi. Frescă de la mănăstirea Voroneț

Și dacă aici, când gustăm puțin – ca „prin oglindă” sau „în ghicitură” după cum spune Sfântul Apostol Pavel – simțim atâta bucurie, cum va fi bucuria cea veșnică? Cum va fi bucuria care izvorăște din comuniunea deplină cu Dumnezeu? Putem spune despre cei din Rai că intră în *bucuria lui Dumnezeu*. Aceasta cred că este starea de plenitudine a omului, de a intra întru bucuria lui Dumnezeu sau, cum frumos spune Sfânta Scriptură, în *odihna lui Dumnezeu*. Atunci te odihnești în Dumnezeu și pe Dumnezeu Îl odihnești întru tine.

Dar să știți că această odihnă trebuie să o căutăm și acum, în viața pământească. Căci dacă nu o gustăm de aici, nu o vom gusta nici dincolo. Această odihnă nu este monotună, ci este mereu nouă, mereu surprinzătoare, deși mereu aceeași.

În viața veșnică, ne spune Sfântul Maxim Mărturisitorul, nu va exista plictiseală, ci fiecare, după cât va fi capabil să primească, se va umple continuu de lumina și iubirea lui Dumnezeu. De aceea spune

Sfântul Grigorie de Nyssa că „cel ce urcă, nu se oprește niciodată, mergând din începuturi în începuturi, prin începuturi care nu au sfârșit”.

Iată, iubiți credincioși, starea celor din rai. O stare de lumină, de bucurie, după cum zice și Sfântul Ioan Hrisostom: „totul va fi zi, splendoare, lumină, nu lumina pe care o vedem astăzi, ci o alta, a cărei strălucire va întrece pe cea a luminii de aici, așa precum strălucirea soarelui o întrece pe cea a unei lumânări”.

Împărăția lui Dumnezeu este o veșnică tinerețe, căci acolo – după cum spune același sfânt părinte – nu mai este „nici bătrânețe, nici nevoile bătrâneții, ci tot ce este stricăcios este înlăturat”.

PORUNCA IUBIRII

Frați creștini, se cuvine să ne punem cât mai adesea aceste întrebări: Doamne, ce să facem acum, aici, ca să ne bucurăm veșnic cu Tine, ca să rămânem veșnic întru Tine, ca să rămânem veșnic în odihna Ta? Ce să facem ca să avem un suflet veșnic

tânăr?

După cum se spune în Sfânta Evanghelie a acestei duminici, criteriul judecății finale va fi practicarea sau nepracticarea iubirii de oameni. De aceea, cu cât în această viață omul s-o preste în adevărata iubire, cu atât el intră încă de pe acum în odihna lui Dumnezeu. Iată ce spune în acest sens părintele Stăniloae: „cel ce iubește se realizează ca chip al lui Dumnezeu, ca om adevărat. Căci el, iubind pe alții, conlucrează cu Dumnezeu și se unește cu Dumnezeu în lucrarea Lui, iar prin aceasta se actualizează el însuși deplin ca om”.

Tot acest mare teolog ne ajută să înțelegem că „fiecare dintre noi va iubi pe Hristos deplin numai când va iubi pe orice om”, căci atunci când nu iubim un om nu iubim o rază a lui Hristos.

Așadar, pe un singur om dacă nu-l iubim, nu-l putem iubi pe Hristos deplin, căci ne iubind un om nu iubim o rază a lui Hristos și nu putem ajunge la Hristos cu lipsuri.

Noi nu Îl vedem acum în aproapele nostru pe Hristos decât dacă avem o credință puternică. La Judecata din urmă însă, în fiecare om vom vedea o rază a feței lui Hristos, iar în Hristos vom vedea atunci chipul fiecărui om.

Dumnezeu să ne învrednicească pe toți, tineri și bătrâni, să dobândim iubirea și lumina Duhului Sfânt. Dumnezeu să ne dăruiească trezvie ca să avem pururea înaintea ochilor cuvintele dătătoare de viață ale Scripturii: „Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El” (1 Corinteni 2, 9).

SĂ ÎNVĂȚĂM DE LA MARI NOȘTRI VOIEVOZI

Interviu cu profesorul Neagu DJUVARA



Profesorul Neagu Djuvara s-a născut la București, în anul 1916; este licențiat în Litere și Istorie și doctor în Drept (Paris, 1940). În anul 1972 obține doctoratul de stat (docență) la Sorbona cu o teză de filozofie a istoriei. Din 1991 este profesor asociat la Universitatea din București și membru de onoare al Institutului de Istorie „A. D. Xenopol” din Iași și al Institutului de Istorie „Nicolae Iorga” din București. A publicat numeroase volume în limbile română și franceză, dintre care amintim câteva: „Amintiri din pribegie”, Albatros; 2002, Humanitas 2005, 2006; „O scurtă istorie a românilor”, Humanitas, 2002; „Civilizații și tipare istorice. Un studiu comparat al civilizațiilor”, Humanitas, 2006.

La cei 92 de ani ai săi, atât prin pregătirea de excepție, cât și prin experiența de viață, domnul Neagu Djuvara este una dintre cele mai cunoscute și apreciate personalități culturale din România. El este o dovadă vie a puterii creatoare de care au dat dovadă intelectualii români formați în perioada interbelică.

Reporter: *Unui tânăr de astăzi, care este presat de problemele economice, care nu are prea mult timp, la ce-i folosește cunoașterea istoriei și a religiei?*

Neagu Djuvara: Părerea mea este că istoria trebuie învățată în toate școlile până la un anumit grad, însă nu doar într-o oră pe săptămână. Este prea puțin o oră, fiindcă, în momentul în care nu-ți cunoști trecutul, nu îți înțelegi prezentul și nu-ți poți pregăti viitorul. Eu cred că este foarte necesară o cunoaștere cinstită a istoriei. Este foarte important pentru copil să cunoască adevărata istorie, nu numai a neamului nostru, dar a Europei și a lumii, chiar dacă n-are poftă să învețe; dacă știi să povestești în mod inteligent, el poate să prindă multe idei și să-i rămână multe

informații, ca să înțeleagă pe ce lume trăiește. Eu am impresia că majoritatea tinerilor habar n-au pe ce lume trăiesc. Ei nu mai știu decât ceea ce se vede la televizor, ceea ce descoperă pe internet, toate niște chestii care-s așa de discutate, fără contact cu moștenirea lor personală, și familială, și națională...

Mă întrebați cu ce ne poate ajuta religia? În primul rând trebuie subliniat că Europa, toată civilizația europeană, este de neînțeles dacă nu treci prin creștinism. Apoi, dacă noi nu mai credem și dacă nu ne rugăm zilnic – indiferent de cât păcătuim, să continuăm iarăși să cădem în genunchi și iarăși să ne rugăm – nu ne putem perfecționa, nu ne putem desăvârși. Este exclus. Familia are aici un rol foarte important. De când e micuț copilul, tata și mama trebuie să-l îndemne să se roage, să se gândească la ce a făcut rău și cum să facă binele.

Părinții dumneavoastră v-au făcut astfel de îndemnuri?

Daaa... Pe tatăl meu nu l-am cunoscut întrucât a murit la război. Dar mama era foarte credincioasă. Aș vrea să vă povestesc cum a murit ea la 94 de ani. Din păcate nici eu, nici fratele meu nu am putut fi atunci lângă ea.

O doamnă, care fusese pe vremuri în serviciul unchiului meu, ambasadorul Radu Djuvara, se legase așa de mult de familie, că o iubea pe această bătrână care rămăsese singură într-un mititel apartament făcut de fratele meu într-un garaj. Această persoană a fost lângă mama în ultimele ei săptămâni de viață. Ea lucra la un serviciu, dar stătea noaptea cu ea, dimineața în grabă o îmbrăca, îi pregătea o mâncărică și pe urmă pleca și o lăsa singură și se întorcea seara. Într-o dimineață, mama-i spune: „Cornelia, azi noapte a venit Fecioara Maria la mine și mi-a zis: *Vin să te iau peste 8 zile!*” Și Cornelia, care nu era foarte

Ca istoric, la vârsta de 92 de ani, vă pot afirma că Ștefan cel Mare a avut dintotdeauna aceeași aură de glorie și de dragoste din partea românilor.

bisericoasă, i-a răspuns: „... ‘coană Tinca, astea sunt niște simple vise”. Dânsa a zis: „Nu... să știi că așa este!” Și așa a fost. Exact peste 8 zile a murit. Vedeti... ce adâncă credință, ca să fie sigură că a venit Maica Domnului și i-a spus: „te iau peste 8 zile”.

Revenind la necesitatea cunoașterii istoriei, dorim să vă punem o întrebare: ce credeți că am putea învăța înainte de toate din perioada marilor noștri voievozi?

E o întrebare importantă. Lucrurile sunt foarte diferite nu numai în interiorul țării, dar și în ceea ce privește contextul european și mondial. Putem să învățăm de la marii noștri voievozi din această dârzenie pe care au avut-o de a-și apăra țara și credința, precum și din iubirea lor de ordine care, în fond, nu prea este în caracterul românului. El este din păcate destul de dezordonat și nedisciplinat.

Totuși, cu ajutorul lui Dumnezeu, se poate schimba.

Se poate schimba, nu zic nu, dar, în orice caz, existența acestui sâmbure de indisciplină în poporul nostru reprezintă un risc. Și de aceea este interesantă cunoașterea trecutului ca să vedem că de fiecare dată când am avut o personalitate puternică, bine orientată, lucrurile s-au ordonat. Avem nevoie de personalități puternice. Până și-n politica democratică se

vede exemplul dinastiei Brătienilor care-i trăgeau după ei pe ceilalți.

Una dintre aceste personalități catalizatoare a fost și Ștefan cel Mare.

Ștefan Vodă a avut darul de a fi iubit și preamărit chiar din vremea lungii sale domnii atât de însemnate pentru încheierea neamului românesc și intrarea lui în istoria europeană. Faptul că a fost atât de credincios și a ctitorit atâtea așezăminte bisericesti a făcut *vox populi* să-i zică „cel Sfânt”, cu mult înainte ca Biserica să-l canonizeze.

La concursul „Mari Români” organizat acum doi ani de televiziunea națională, Sfântul Ștefan a ieșit pe primul loc datorită cinstei pe care mulți români o arată față de domnul moldav. Au fost unele voci care au afirmat apoi că Ștefan cel Mare și Sfânt a fost preferat de români întrucât aceștia așa au fost educați în perioada comunistă. Vi se pare corectă o asemenea afirmație?

Afirmația este stupidă. Ca istoric, la vârsta de 92 de ani, vă pot afirma că Ștefan cel Mare a avut dintotdeauna aceeași aură de glorie și de dragoste din partea românilor.

Ce ar putea să învețe politicianii de astăzi de la Sfântul Ștefan cel Mare?

Nu pot învăța nimic din aceste pilde ale trecutului, fiindcă nu sunt în stare să pună

dragostea de țară și interesul public înainte de interesele private.

Poate fi valabilă astăzi o politică inspirată de principiile creștine, așa cum a fost cea promovată de Sfântul Ștefan?

Nimic nu este imposibil, dar trebuie constatat că în conjunctura actuală a civilizației noastre religia nu mai apare ca inspiratoare în politică. Nici partidele apărute în Europa Occidentală cu eticheta „democrație creștină” nu par să se fi distins cu adevărat ca



Cuvinte despre Ștefan cel Mare I

Ierodiaconul Gherasim Putneanul,
A. D. Xenopol, Dimitrie Onciul

Cu ocazia concursului „Cel mai mare român”, în care Sfântul Ștefan a dovedit încă o dată că este figura tutelară a românilor, au fost reluate unele afirmații potrivit cărora popularitatea lui Ștefan printre români se datorează propagandei comuniste. Dincolo de falsitatea acestor afirmații care sunt în contradicție cu cercetarea istorică onestă, cele trei discursuri rostite în epoci diferite – cca. 1770, 1871 și 1904 – ne înfățișează aceeași percepție din partea poporului: Ștefan este cel Mare, cel Sfânt, cel Bun – este suveranul model.

aplicând preceptele creștine. Iar statisticile dovedesc că în toată Europa practica religioasă nu mai depășește procentul de 10–15%. Astfel fiind, nu e de mirare că majoritatea politicienilor adunați pentru a redacta o Constituție a Uniunii Europene au refuzat orice aluzie la trecutul creștin al Europei!

Lumea de astăzi nu mai este atât de credincioasă ca în trecut. Cu atât mai vârtos, să ceri acestor afaceriști – care invadează parlamentele, mai cu seamă la noi – să fie inspirați de



Cuvinte despre Ștefan cel Mare II

Mircea Eliade, Emil Turdeanu,
Faust Brădescu

În cel de-al doilea volum care prezintă receptarea de-a lungul timpului a lui Ștefan cel Mare de către români sunt adunate articolele lui Mircea Eliade, Emil Turdeanu și Faust Brădescu. Toate trei au fost publicate pentru prima dată în afara hotarelor României și în toate aflăm o adâncă reflexie asupra rolului Sfântului Ștefan în vremea sa, reflexie determinată de gravele probleme politice, militare și etice prin care a trecut lumea în perioada dinaintea și de după cel de-al doilea război mondial. Continuitatea lor față de textele primului volum este remarcabilă, deși împrejurările sociale și politice diferite i-ar fi putut determina pe autori să evalueze diferit faptele voievodului.

Duhul Sfânt după modelul sfinților noștri voievozi, este un lucru nerealist.

ESTE O PRĂPASTIE ÎNTRE MENTALITATEA DIN TINEREȚEA MEA ȘI CEA DE ACUM

Am dori să aflăm câteva lucruri privitoare la istoria pe care ați trăit-o. Mai întâi, vă rugăm să faceți o comparație între modul de a fi al tinerilor din perioada interbelică și cel al tinerilor români de astăzi.

Tineretul din perioada interbelică a fost pasionat de politică și de patriotism. Este o prăpastie între mentalitatea din tinerețea mea și cea de acum; generațiile de astăzi sunt total debusolate, după mai mult de 50 de ani de comunism (căci nici în anii de după decembrie '89, din timpul „domniei” lui Ion Iliescu, nu am scăpat de mentalitatea comunistă).

Această prăpastie dintre mentalități este cauzată de diferența calitativă dintre învățământul românesc interbelic și cel de astăzi? Puteți să faceți o comparație între aceste două sisteme de învățământ?

Am plecat din România în 1928, la vârsta de 12 ani. Totuși, pot să-mi dau seama de cum am fost învățat în școala primară, nici măcar în București, ci într-un orășel cum era Sinaia. Am avut niște învățători remarcabili. Am avut apoi un prim an de liceu la Sinaia așa de bun că, ajungând în Franța și refăcând același an – fiindcă la francezi începea latina din clasa întâi de liceu – am ajuns în puține luni primul în clasă, datorită bazei pe care o aduceam de la noi, din

România. Era așa de bun învățământul de la noi că era absolut echivalent cu cel din Franța. Dacă ne gândim când s-a început la noi învățământul de tip occidental, este remarcabil că, deja în perioada interbelică, școala noastră era la nivelul celei din Franța. Mă întrebați ce este acum? Nu prea știu ce este în liceele de astăzi. Îmi dau seama de un singur lucru pe care-l găsesc foarte negativ: se pune accentul pe învățatul pe dinafară și nu pe dezvoltarea gândirii. Asta este catastrofal! Catastrofal! Mulți dintre cei care apar la televiziune, prin tot felul de ziare, se comportă ca niște papagali care au învățat pe dinafară niște informații. Asta nu este inteligență! Acum 500 de ani, un mare gânditor francez, Montaigne, spunea: „faceți un cap de copil bine format, nu plin”. Din păcate, am impresia că tehnica din liceele noastre este să facă pe bandă capete pline și, drept urmare, majoritatea elevilor uită de pe o zi pe alta ce au învățat.

Vă dau un exemplu tipic: acum câteva săptămâni mă descoperă într-o seară, într-o poștă, diriginta acelei poște. Mă cunoștea de la televizor și-mi spune: „Haideți domnule profesor, veniți la noi!” Mă cheamă în odaia unde era ea cu asistenta ei. Pregăteau un concurs, săracele, ca să poată înainta în grad. Concursul era de Drept Roman. Eu sunt doctor în drept, am făcut la Paris Dreptul Roman. Dar întrebările care se puneau acestor fete funcționare dintr-o poștă mi s-au părut demențiale, totul era atât de complicat. Le ceream să știe cum era votat magistratul cutare, câte voturi... , sute de întrebări care

erau pur, pur, pur întrebări de memorie, iar nu de reflecție, de gândire, de concepere.

În Occident situația este mai bună?

În Occident se strică foarte mult învățământul, dar din alte motive. Imigrația masivă aduce în școli o cantitate foarte mare de oameni de tradiții diferite. Ce-l interesează pe un tânăr algerian, sau un negru, sau tamu – care reprezintă acum jumătate din elevii dintr-o școală primară franceză – istoria Franței? Sau filosofia creștină? Europa nu mai are copii și se miră că este invadată de nord-africani sau de chinezi, de toate liftele păgâne. Nu ei ne invadează. Noi am făcut un gol care este umplut de ei.

Dacă, statistic vorbind, în toată Europa, din Portugalia și până-n fundul Rusiei, nu mai sunt înlocuiți an de an morții cu nou-născuți, înseamnă că Europa, în mod inconștient, se sinucide. Este clar. Și asta de zeci de ani. De altfel, ați văzut că, din când în când, se trage câte un semnal de alarmă și se spune: băgați de seamă că populația în România a scăzut cu 2 milioane de locuitori în ultimii ani; dacă va continua așa, peste 50 de ani nu o să mai aibă decât 15 milioane de locuitori. Eu vă spun că, dacă vom continua să mergem în aceeași direcție, România nu o să ajungă la 15 milioane de locuitori, vor fi tot 21, dar cu 6 milioane de străini. O să vină turci, o să vină chinezi, țigani o să se înmulțească mai mult decât românii și rezultatul va fi că nu va mai exista neamul românesc așa cum ne-am dori.

Eu cred, de asemenea, că peste 100 de ani, Franța integral va fi metisă. Iar ceea ce se întâmplă acum în Franța, din punctul de

vedere al metisajului, mi se pare a fi imaginea Europei de peste 100 de ani. Ai noștri nu mai fac copii, iar pe de altă parte nu mai avem destui muncitori pentru construcții. Atunci aducem turci și chinezi? Păi ei or să rămână în țară. Și francezii au făcut aceeași



Ștefan cel Mare. Portretul votiv din Tetraevanghelul de la Humor

eroare imediat după război; au început reconstrucția țării și au adus milioane de muncitori din afară, gândindu-se că la un moment dat aceștia vor pleca din Franța. Dar nu a plecat aproape niciunul. Deci să fim atenți, să nu ne intereseze numai viitorul imediat.

Întorcându-ne puțin la perioada tinereții, vă rugăm să ne spuneți ce amintiri păstrați din anul 1941, când ați participat la campania din Basarabia și Transnistria?

În iunie 1941 am plecat mulți tineri cu mare entuziasm la acest teribil război. Voiam să ștergem rușinea din anul precedent, când cedasem în fața ultimatumului sovietic fără să tragem un foc de pușcă. Formidabila armată germană ne-a dat falsa iluzie că era de acum invincibilă și că alături de ea izbânda era sigură –

ceea ce, de altfel, scădea meritul jertfei noastre. Mi-au trebuit ani, chiar zeci de ani, ca să înțeleg eroarea mea de viziune.

Ce ne puteți spune despre drepturile românești asupra Basarabiei?

În Basarabia drepturile noastre, după părerea mea, sunt integrale și, cu toate că au deportat atâta lume, cu toate că au infiltrat atâția străini, noi suntem astăzi circa 66% din populație. Tragedia este că basarabenii care vor unirea cu România nu sunt încă destul de curajoși și sunt minoritari. În puținele zile cât am stat la Chișinău și am fost în legătură cu tineretul universitar, mi-am dat seama că studenții aceștia sunt foarte români. Eu sunt absolut convins că în cel mult 10–20 de ani ei vor cere unirea Republicii Moldova – invenția asta năstrușnică – cu România. Noi suntem într-un caz foarte asemănător cu Germania de Est care trebuia să se unească cu Germania de Vest. Ideea că exista o Germanie la Est și una la Vest era aberantă și așa este și cu această Românie de la răsărit de Prutul nostru. Eu sunt absolut convins că ea va cere să se unească cu România. În sensul acesta sunt optimist pentru viitor. Să dispară, să treacă generația asta de oameni compromiși, căci niște tipi ca Voronin *et compagne* sunt niște trădători ai românismului. Și să nu fim îngrijorați nici din partea Europei, fiindcă Europa de acum, în care am intrat, de teamă să nu apară tulburări, ne spune: „nu faceți...”; ba să facem! Să facem propagandă pentru adevărul nostru, cu televiziunea, cu radioul, prin toate mijloacele! Să le spunem basarabenilor:

Deci eu cred că acesta ar fi unul dintre lucrurile care ar trebui făcute în primul rând: învățătorul, începând din prima clasă, să-i spună elevului că a fura, a fi necinstit, este o crimă.

fraților, sunteți de-ai noștri și așteptăm ca să vă pronunțați să reveniți la matcă! Nu există două Moldove; Moldova e România.

La finalul acestui interviu, avem câteva întrebări care credem că i-ar interesa pe tinerii de astăzi. Ce s-ar putea face pentru revigorarea societății românești?

Ar trebui ca toți învățătorii și toți profesorii, împreună cu reprezentanții Bisericii, să-i învețe pe copii încă din primele clase să fie cinstiți. Ar fi foarte necesar așa ceva și este singurul lucru care ar putea avea în timp un efect puternic asupra românului care, din păcate, are tendința de a fi hoț. Întrucât istoria românului justifică oarecum o asemenea tendință – în vechime au fost situații când, dacă nu fura, i se lua totul de la gură – el s-a cam învățat cu furțișagul. Or, noi trebuie să luptăm împotriva acestui lucru, fiindcă nu-i vorba numai de furt. Necinstea înseamnă și lipsa de cuvânt, inexactitatea, adică îi dau întâlnire la 10, dar el vine abia la 11. Toate problemele acestea sunt din păcate caracteristice multora dintre românii de astăzi, lucruri pe care le știe și străinul. Deci eu cred că acesta ar fi unul dintre lucrurile care ar trebui făcute în primul rând: învățătorul, începând din prima clasă, să-i spună elevului că a fura, a fi necinstit, este o crimă.

Asistăm astăzi la o avalanșă a kitsch-ului, a pseudo-culturii, a pornografiei și a minciunii mai

mult sau mai puțin dirijate. Cum este și firesc, toate acestea afectează în special tânără generație. Ce îi sfătuiți pe tineri să facă într-un asemenea context?

Recunosc că avalanșa de pornografie și mai cu seamă ofensiva, chiar dramatică, în favoarea autorizării căsătoriilor homosexuale și a dreptului de adopțiune de copii pentru asemenea cupluri bizare sunt fenomene extrem de îngrijorătoare, care ne amintesc de Sodoma și Gomora. Ar putea fi unul dintre simptomele cele mai clare că civilizația noastră e în ajun de prăbușire totală. Este convingerea pe care am exprimat-o deja acum vreo 40 de ani în teza mea de filosofie a istoriei (din care a ieșit o carte tradusă în românește sub titlul „Civilizații și tipare istorice”).

Ce îndemn ați dori să le adresați tinerilor?

Îndemnul – singurul pe care îl pot da, fiindcă este de o actualitate arzătoare – este acela ca tinerii să se întoarcă din străinătate, dacă sunt plecați cu gândul de a rămâne în altă țară. Îl încurajez pe tânărul român care obține o bursă în străinătate să nu profite de ea ca să rămână definitiv acolo.

În încheiere, vă rugăm să comentați cuvintele lui Petre Țuțea: „La pușcărie am demonstrat vreme de două ore că istoria românilor dezgolită de crucile de pe scuturile

voievozilor este egală cu zero. Că doar voievozii nu s-au bătut pentru ridicarea nivelului de trai! Istoria se face cu Biserica!”

Admirabile cuvintele lui Petre Țuțea! Materialismul dominant din vremea noastră ne face să uităm cu totul resorturile religioase și morale ale istoriei.

Vă mulțumim!

A consemnat
monah Timotei Tiron



Pomenirea lui Ștefan cel Mare

N. Iorga

Este marele merit al lui N. Iorga faptul că a adunat în paginile unei broșuri descrierea sărbătoririi a 400 de ani de la trecerea la cele veșnice a Sfântului Ștefan. Aceasta pentru că paginile ei alcătuiesc pe de o parte un portret al stării morale și de credință a românilor în anul 1904, iar pe de altă parte ele se constituie într-o oglindă în care neamul nostru poate privi pentru a vedea unde se află el față de strămoșii de la 1904. În paginile cărții citim istoria unui imn de dragoste și de evlavie cântat de români la începutul secolului XX celui despre care generații de români au simțit că le este model.

Sfântul Ștefan cel Mare – monarhul ortodox

Ștefan S. Gorovei

O, bărbat minunat, cu nimic mai prejos decât comandanții eroici pe care atâta îi admirăm, care în vremea noastră a câștigat, cel dintâi dintre principii lumii, o biruință atât de strălucită asupra turcului! După credința mea, el este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii, și mai cu seamă cinstea de căpetenie și conducător împotriva turcului, cu sfatul, înțelegerea și hotărârea tuturor creștinilor, de vreme ce ceilalți regi și principii catolici se îndeletnicesc cu trândăvia și plăcerile ori cu războaiele civile.

Acest elogiu înflăcărat, îmbinând admirația, încrederea și respectul, a ieșit de sub pana unui vestit cronicar polon, Jan Dlugosz (1415–1480), sub impresia victoriei de la Vaslui (10 ianuarie 1475); el exprima, însă, cu certitudine, în partea noastră de Europă, o credință generală, pe care politica de până atunci a principelui Moldovei o justifica și care se întemeia pe speranța închegării unei coaliții de mari proporții, în fața căreia cuceritorul Constantinopolului să bată în retragere. Evoluția evenimentelor nu a adus, însă, împlinirea unei speranțe. În aceste împrejurări, al căror

dramatism e greu de înțeles și de rețrăit astăzi, Moldova și principele ei își aflaseră locul în prima linie a luptătorilor, a celor care aderau, cu mai multă sau mai puțină însuflețire, la ideea unei cruciade. Locul acesta, cu totul deosebit pentru un principe ortodox, îl avea în vedere papa Sixt IV atunci când îl numea pe Ștefan al Moldovei atlet al credinței creștine și în temeiul lui propunea cronicarului polon să se încredințeze acestui principe misiunea de *imperator et dux contra Turcum*.

Nici douăzeci de ani nu trecuseră de când Ștefan vodă preluase domnia Moldovei. În anul 1457, el nu era decât încă

un pretendent la Coroană, încă unul dintre urmașii lui Alexandru cel Bun – fii și nepoți – care încercau să folosească, în profitul lor, situația tulbure din țară și de la hotarele ei. Zece ani mai târziu, lupta de la Baia – în care s-a frânt semeția regelui Matias al Ungariei – a arătat cine era, de fapt, cel care „pe Siret, la tină, la Doljești” luase în mâinile sale „schiptrul Țării Moldovei” și, odată cu el, soarta acestei țări. După încă zece ani, principalele bătălii cu dușmanul Creștinătății erau date și Europa cunoștea faptele acestui principe care stăpânea „o Valahie” întinsă de la Ceremuș la Marea Neagră și de la Carpați până la Nistru, dar a cărei autoritate era încă și mai întinsă și a cărei hegemonie ajunsese să cuprindă, un moment, o bună parte a litoralului nordic al Mării Negre. El însuși, „un bărbat de aleasă virtute și cu merite preastrălucite față de Republica Creștină”, știa că numele lui se afla – precum îl înștiințase același Sixt IV – pe buzele tuturor. Cucernic și smerit, dar încrezător în forțele țării sale și ale oamenilor săi, Ștefan transmitea Europei un mesaj realist: în primăvara anului 1477, solul său înfățișa la Veneția temeiurile acelei



Acad. Șerban Papacostea, Prof. univ. Ștefan S. Gorovei, Arhim. Melchisedec la „Colocviile Putnei”, ediția a V-a, 2–5 septembrie 2007

încrederi și ale acelui realism politic: „Nu vreau să mai spun cât de folositoare este, pentru treburile creștine, această țară a mea; socotesc că este de prisos, fiindcă lucrul e prea limpede, că ea este cetatea de apărare a Ungariei și a Poloniei și straja acestor două crăii”. Și, cum știa direcția pe care aveau să o urmeze viitoarele atacuri otomane, vizând „cele două ținuturi, al Chilieii și al Cetății Albe”, domnul Moldovei atrăgea atenția celor interesați îndeosebi de căile comerciale din bazinul Mării Negre „să aibă în vedere că aceste două ținuturi sunt Moldova toată și că Moldova cu aceste ținuturi este un zid pentru Ungaria și pentru Polonia”.

Mesajul a fost auzit, dar n-a fost ascultat. După încă zece ani, cele două cetăți cu ținuturile lor erau deja pierdute; războiul început în 1473 s-a încheiat în 1486 și Moldova a acceptat din nou protectoratul otoman, însă în condiții care numai lui Ștefan i s-ar fi putut acorda. Un contemporan, italian trăitor în Polonia și sfătuitor într-ale politicii acestui regat, a caracterizat cum nu se poate mai bine chipul în care s-a ajuns, în acei ani, la fixarea acestui statut. Moldovenii, spune el, au provocat adesea, în mai multe rânduri, pierderi atât de mari sultanului, încât acesta a fost silit, în cele din urmă, să-l numească aliat și prieten pe Ștefan, domnul moldovenilor [...], care a cedat nu sub presiunea armelor, ci sub anumite condiții”. Astfel, Ștefan și moldovenii lui s-au închinat Porții „prin tratate, nu ca învinși,



Statuia lui Ștefan cel Mare, Chișinău

ci ca învingători”.

Și a mai trecut un deceniu. În toamna anului 1497, ambiția regelui polon Ioan Albert a mânăat spre Moldova o oaste puternică. Și ambiția regală, și oastea s-au lovit de zidurile cetăților și s-au frânt în Codrii Cosminului. După lungi discuții, s-a ajuns la un tratat de pace, încheiat în iulie 1499 la Hârlău, act cu multe semnificații, marcând – după expresia lui A. D. Xenopol – „culmea mersului triumfal al lui Ștefan cel Mare”. Trecuseră 40 de ani de când domnul Moldovei trebuise să accepte un tratat (Overchelăuți, 1459) cu clauze care încă îl stânjeneau. Acum, amândoi regii catolici – cel al Poloniei (Ioan Albert) și cel al Ungariei (Vladislav, fratele primului) – trebuiseră să accepte că „în mâinile acestui voievod se află toată temelia și toată puterea păcii și a liniștii între aceste două ilustre regate”.

Toate acestea vor fi luminat, poate, sfârșitul lui Ștefan, acum o jumătate de mileniu. Domnul însuși rezuma, cu smerită mândrie, la 1502, faptele pentru care fusese glorificat în Europa creștină a vremii: „de când sunt domnul acestei țări, am purtat 36 de lupte, dintre care am fost învingător în 34 și am pierdut două”. Era, desigur, bilanțul care îl putea interesa pe medicul venețian venit să aline suferințele fizice ale unui „domn atât de mare cum este acesta”. Din informațiile culese și din observațiile proprii, același medic putea să adauge că „acest vestit domn”, Ștefan voievod, „este un om foarte înțelept, vrednic de laudă, iubit mult de supușii săi, pentru că este îndurător și drept, veșnic treaz și darnic”.

Așa îl vedeau contemporanii săi, și în primul rând supușii săi – colaboratorii apropiați, boierii mari și mici, locuitorii târgurilor, negustorii, toți cei în stare să furnizeze informații unui străin care trecea hotarele Moldovei sau unuia care scria o cronică dincolo de hotarele Moldovei.

SPERANȚA UNEI CRUCIADE ORTODOXE

Multe alte lucruri, însă, nu aveau cum să fie percepute imediat de contemporani, rămânând a fi înțelese și înregistrate numai de urmași. Ștefan cel Mare a fost întruparea cea mai înaltă a maiestății monarhice din tot cursul Evului Mediu românesc. Tot ceea ce a făcut, tot ceea ce a spus, tot ceea ce a transmis este expresia unei concepții de guvernare a cărei

eficiență s-a vădit repede și cu efecte a căror durabilitate a fost verificată prin secole. „Elev” al marelui cruciat care a fost lancu de Hunedoara, Ștefan a știut să preia din experiența acestuia tot ceea ce se potrivea tradițiilor dinastiei sale și țării pe care trebuia să o conducă. Ortodox fără concesii – fapt ilustrat și de căsătoriile sale – a fost, în același timp, stăpânul tuturor supușilor săi, de toate confesiunile. Înțelegător al nevoilor impuse de alianțele politice și militare, a păstrat credința și speranța într-o cruciadă a sa, ortodoxă. În acest domeniu, poziția sa poartă pecetea de neconfundat a succesiunii bizantine pe care – fără să fie străin modului de viață din Europa centrală – a ilustrat-o cu strălucire. Pentru creștinătate, a luptat cu arma în mână și s-a oferit să lupte, cu ai săi, până în ceasul din urmă. Când încheierea păcii s-a vădit de neînlăturat, a trecut această luptă într-un plan simbolic, stăruind în a sublinia cât mai apăsător faptul că era vorba de o misiune încredințată de Cel de Sus, către care se îndreptau de acum rugăciunile clopotelor bisericilor semănate pe tot cuprinsul țării.

Ștefan a înțeles, ca puțini alții, că a governa, la vremea aceea, însemna, mai cu seamă, că principele trebuie să fie văzut de supușii săi. A străbătut țara cu toată curtea sa, făcând judecățile nu numai în cetatea de scaun de la Suceava, ci și în celelalte curți domnești. În toate bisericile sale, ridicate pentru folosința acestor curți din orașe (ca la Dorohoi, Hârlău, Iași, Piatra Neamț ori Vaslui) sau pentru a sluji unor așezăminte monahale, el și familia sa puteau fi văzuți de oricine, în

somptuoasele tablouri votive. Prezența lui, uneori săptămâni în șir, în alte orașe decât cetatea de scaun însemna, totodată, și apariția la slujbele religioase din acele biserici domnești, participarea la hramuri și la tot felul de alte ceremonii. Domnul se înfățișa supușilor săi aieva (nu numai prin chipurile încremenite din tablourile votive), în toată strălucirea, cu sfetnicii și dregătorii curții, cu ostașii lui credincioși, cu suita de cărturari care scriau actele și scrisorile. Cu greu ne putem imagina, azi, aceste realități, care abia se întrezăresc din paginile cronicilor și din șirurile destul de stereotipe ale documentelor, însă această politică a fost aceea care i-a asigurat câștigarea oamenilor, în epocă, și supraviețuirea în sufletele urmașilor. Dacă, în momentul când Ștefan a preluat sceptrul, unii fruntași ai societății moldovene – însemnați prin poziție, avere, înrudiri și influență – au plecat din țară, întorcându-se treptat, în primii ani ai noii domnii, în preajma marilor confruntări cu otomanii boierimea și-a strâns rândurile în jurul principelui și, cu el în frunte, a dat piept cu moartea. Astfel, în dimineața luptei de la Vaslui, unul dintre ei a îngenunchat și i-a spus: „îți vom sta astăzi credincios alături și Dumnezeu ne va ajuta”. În anul următor, la Valea Albă, a pierit mai ales floarea oastei; a spus-o Ștefan însuși: „eu, cu curtea mea, am făcut ce am putut...”. După încă un an, un corp de oaste și-a lăsat oasele în Crimeea, pe zidurile cetății de la Mangop, încercând să stăvilească acolo valul amenințător al puterii otomane. Asemenea jertfe nu ar fi fost

posibile fără încrederea puternică a țării întregi și în primul rând a boierimii, fără a cărei colaborare nu se putea imagina o cârmuire bună.

Din ce în ce mai mult se întrevește, din cercetarea izvoarelor, că Ștefan cel Mare a fost unul dintre conducătorii medievali care au dispus de o excelentă capacitate de a culege informații. Domnul de la Suceava era, tot timpul, foarte bine informat: soli străini veneau mereu la el – Ștefan este, de altminteri, cel dintâi domn român pe lângă care a fost acreditat un reprezentant permanent al unei mari puteri (un venețian în 1476) – în timp ce solii săi băteau drumurile spre alte curți. Un aparat diplomatic excelent a stat în slujba domnului, sub directa îndrumare a marelui logofăt al țării, Ioan Tăutu, el însuși un diplomat de mare anvergură, specializat în relațiile cu Poarta și cu regatul polon. Urmele acestor relații diplomatice – deosebit de complexe și atent construite – se regăsesc în cronicile și în documente.

CREATOR DE MEMORIE ISTORICĂ

Faptelor săvârșite pentru apărarea moșiei sale și a creștinătății întregi, Ștefan cel Mare le-a adăugat, însă, o față neîntâlnită până atunci, și nici după aceea la dimensiunile atinse de el; a fost un creator de memorie istorică. Pe de o parte, a restaurat mormintele tuturor înaintașilor săi: ale primilor principii ai Moldovei independente – în biserica Episcopiei de la Rădăuți; ale membrilor familiei lui Alexandru

cel Bun – la Bistrița și Neamțu. După ce părinților săi le-a făcut morminte la Probota, a zidit o mănăstire (Putna), a cărei biserică trebuia să fie necropola propriei sale familii. Pe toate bisericile a pus, la vedere, pisanii – dintre care unele, explicând semnificația respectivei ctitorii, sunt adevărate pagini de cronică – toate cu numele său, uneori și cu stema țării. Pisanii mărețe, cu stema sa personală, dinastică, alături de cea a țării, a pus să se ridice și pe zidurile cetăților – dintre câte vor fi fost, sunt cunoscute două la Cetatea Albă (din 1476) și două la Suceava (din 1477 și 1492). Pe de altă parte, a pus să se scrie cea dintâi carte de istorie a țării sale, cronică în a cărei redactare a avut un cuvânt important, probabil, marele logofăt Ioan Tăutu, șeful cancelariei domnești.

„Cronica epocii este opera vie a lui Ștefan și-și pierde ea însăși viața odată cu acel din al cărui suflet s-a născut” (Emil Turdeanu). Această cronică – din al cărei trunchi se vor desprinde mai multe variante locale și traduceri în limbi străine – este una dintre ctitoriile nepieritoare ale lui Ștefan cel Mare, făcând din el, cum s-a spus, un ctitor al istoriografiei românești.

Înflorirea extraordinară a artelor în anii acestei lungi domnii îi asigură un loc unic. Specialiștii care au studiat ansamblurile picturale, icoanele, manuscrisele cu miniaturi, broderiile liturgice, piesele de argintărie sau sculptate în lemn, nu fac economie de laude și elogii. Și încă trebuie să se țină seama de faptul că broderiile, cărțile și mai ales tot ce a

însemnat obiect lucrat în aur, argint și pietre scumpe constituie un tezaur drastic redus în urma nenumăratelor prădăciuni care au lovit ctitoriile moldovene în veacurile XVI – XIX. Pe unde au ajuns în vălmășagul vremurilor – în Austria, în Rusia ori în Statele Unite – unele manuscrise sunt considerate capodopere ale respectivelor depozite.



Steag comemorativ realizat în cinstea lui Ștefan cel Mare în 1871

„BINECINSTITORUL ȘI DE HRISTOS IUBITORUL DOMN”

La peste cinci veacuri de când „acest vestit domn” a plecat spre veșnicele lăcașuri, descoperim cu uimire și emoție cât de puține lucruri știm, totuși, despre viața sa, despre tot ce se va fi lucrat în țară, despre relațiile sale cu monarhii vecini și cu unii principii mai de departe. Cum gândea, cum simțea, cum trăia – capitole întregi sunt acoperite de imense pete albe. Ici și colo, când și când, cate un istoric mai îndrăzneț și mai puțin conformist speră să spulbere întunericul acestei necunoașteri, legând laolaltă firimituri care par de

neînțeles în absența unei imagini a întregului din care nu se mai deslușește nici măcar umbra. Din cele mai neașteptate colțuri, se ridică însă, uneori, câte o asemenea umbră, care zdruncină confortabila și liniștitoare credință în falsele imagini consacrate. Monumentala sobă, reconstituită din resturile descoperite pe Câmpul Șanțurilor de lângă cetatea Sucevei, a fost una dintre aceste revelații de natură să modifice structural înțelegerea aceluia care a comandat-o și a așezat-o în casa lui: unul ca acela nu era un prințisor sărman, legat de poalele marilor monarhi ai vremii, apărându-și „sărăcia și nevoile și neamul” cum și pe unde îi era îngăduit, ci un suveran puternic, bogat și mândru, conștient că tuturor celor care îi treceau pragul trebuia să le arate ce însemna

țara peste care domnea. Era țara pe care el însuși o definise ca fiind o „poartă a Creștinătății” (1475), o „cetate de apărare a Ungariei și a Poloniei” (1477), „scut și protecție din toată partea păgânească” (1503). Lectura și analiza liberă a tuturor mărturiilor rămase din acea vreme – fie surse scrise, fie surse vizuale – conduc, încet-încet, la o imagine cu totul nouă a lui Ștefan cel Mare, neașteptată (poate) pentru unii, dar veridică în fond și întru totul corespunzătoare aceleia pe care fabuloasa sobă de la Suceava doar a sugerat-o acum câteva decenii.

Nu ne-a rămas de la acest domn un text ca acela, plin de zbuclum și de trăire tumultoasă, dictat de Mihai Viteazul la 1601 și investit de Nicolae Iorga cu o sugestivă caracterizare: o istorie

a lui Mihai Viteazul scrisă de el însuși. Pentru a-i cunoaște gândurile, credințele, reacțiile avem numai câteva scrisori și o seamă de ziceri, reținute de oameni care l-au cunoscut ori care au avut acces la rapoartele diplomatice. Din toate, se desprinde chipul unui om foarte sigur pe el și foarte măsurat la vorbă, transmițându-și mesajul doar în câteva cuvinte apăsate, ca tăiate în piatră, într-o rostire apropiată de ceea ce s-a numit stilul inscripțional. Emoția, grija, mânia nu se ascund în spatele vorbelor, după cum nici ironia dură nu lipsește din aceste texte. Ceea ce răzbate din toate aceste mărturii este credința nestrămutată și necondiționată a celui care, în inscripțiile săpate în piatră, gravate în argint sau scrise pe pergament își spune „Binecinstitorul și de Hristos iubitorul domn”. Iar dacă aceste mărturii ar putea fi bănuite de formalism, o avem pe aceea a unui străin, un diplomat (Paolo Ognibene), catolic și nu ortodox, care în 1474 a trecut pe la Curtea Moldovei; el a comunicat la Veneția – și de acolo mesajul a plecat spre Roma, la papa Sixt IV – că un principe „mai smerit și mai cucernic” decât domnul Moldovei „nu se poate a fi”.

Există, însă, mai presus de tot ceea ce se exprimă prin cuvinte, un document în care Ștefan însuși a spus, cu toată concizia și cu toată limpezimea posibilă, crezul său: stema pe care și-a fixat-o spre 1490 și care, cu mici (dar nu neînsemnate) modificări o va purta până la moarte. Ca orice mărturie heraldică, ea are nu numai rolul de a identifica posesorul, dar și misiunea de a transmite celor inițiați, contemporani și urmași deopotrivă,

gândurile și credințele acestuia. În stema pe care principele Moldovei a purtat-o în ultimul deceniu al vieții sale, locul de frunte (primul cartier) îl ocupă o cruce dublă; în partea opusă (cartierul ultim), o dublă floare de crin închipuie, la rândul-i, același însemn. Sub semnul Cinstitei Cruci a pus Ștefan toate acțiunile sale, toate luptele și toate strădaniile sale. Vechi scrieri franceze explică simbolul florii de crin ca fiind expresia credinței (petala centrală), guvernată de înțelepciune și apărată de cavalerism (petalele marginale). Și știm astăzi că domnia lui Ștefan cel Mare a fost o necontenită luptă pentru afirmarea credinței, a înțelepciunii și a cavalerismului. Toată partea inferioară a acestei steme este luminată de o jumătate de soare, fixată în chiar „inima” ei. În aceste simboluri vorbește Ștefan despre sine și despre Moldova cu el în fruntea sa.

Multe cuvinte frumoase și emoționante au fost scrise de istorici pentru a caracteriza domnia marelui principe trecut la veșnica odihnă acum cinci veacuri. Una dintre ele – și dintre cele mai puțin cunoscute – datează de acum peste șase decenii și aparține cuiva care a cercetat cu pasiune și devotament literatura și arta acelei vremi, profesorul Emil Turdeanu: „Opera lui Ștefan cel Mare a crescut printr-un efort tenace și de lungă durată. Ea ne apare azi cu atât mai mare, cu cât greutățile din care ea s-a rupt au fost mai aspre și cu cât ea răsfrânge mai limpede, până în cele mai risipite amănunte, voința de creație a unui om de geniu”.



IPS TEOFAN MITROPOLITUL MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI

Ați venit mitropolit în Moldova lui Ștefan cel Mare. Cum îl simțiți pe acest mare Voievod?

Aripa lui ocrotitoare este așezată în numele Dumnezeului celui preainalt asupra întregii Țări a Moldovei, asupra întregii Țări Românești. Oricine pășește în Moldova nu poate să nu fie întâmpinat de valul de măreție și smerenie deopotrivă care izvorăște din mormântul voievodului de la Putna. El te cheamă, te provoacă la răspuns, îți cere să ai atitudine asupra lucrurilor mari sau a celor mici.

Mi-am plecat întotdeauna genunchii cu evlavie la mormântul voievodului din biserica mănăstirii Putna, iar în noua slujire pe care o am aici în Moldova, nădăjduiesc ca acest lucru să se împlinească cât mai des cu putință. Aceasta pentru a lua putere din puterea sfinților lui Dumnezeu și a propovădui prin aceasta cuvântul Evangheliei și a încerca să îl trăim pe acesta nu la măsura Marelui Ștefan, ci la măsura propriilor noastre neputințe, dar tinzând tot timpul spre ceva mai mult.

CANONIZAREA SFÂNTULUI VOIEVOD ȘTEFAN CEL MARE

Ieromonah Teofan Popescu

Pentru a înțelege motivațiile generale care au dus la trecerea în rândul sfinților a acestui „domn mai presus de orice laudă”, cum îl caracteriza Dimitrie Cantemir pe voievodul Ștefan cel Mare, este necesar să cunoaștem principiile care stau la baza oricărei canonizări. Pentru a fi trecută în rândul sfinților o persoană, Biserica Ortodoxă verifică împlinirea următoarelor condiții:

1. Ortodoxia neîndoielnică a credinței,

2. Proslăvirea ei de către Domnul cel puțin printr-unul din următoarele daruri sau puteri:

a) puterea de a suferi moartea martirică pentru dreapta credință,

b) puterea de a înfrunta orice primejdii sau chinuri pentru mărturisirea dreptei credințe, până la moarte,

c) puterea de a-și închina viața celei mai desăvârșite trăiri morale și religioase,

d) puterea de a săvârși minuni în viață sau după moarte,

e) puterea de a apăra și de a sluji cu un devotament eroic credința în Biserica Ortodoxă.

3. Răspândirea miresmei de sfințenie după moartea acesteia și confirmarea ei prin cultul spontan pe care i-l acordă poporul credincios, numărându-l în rând cu sfinții.

În cazul sfântului Ștefan cel Mare se împlinesc aceste condiții. Trebuie subliniat că

inițiativa pentru așezarea eroilor credinței creștine în rândul sfinților a avut-o întotdeauna poporul dreptcredincios prin evlavie sa curată și prin împreună încuviințarea clerului.

Se poate verifica faptul că de la moartea voievodului până în zilele noastre a existat un cult față de sfântul Ștefan, privit nu numai ca un erou național, ci și ca un sfânt. Iată numai două mărturii:

În secolul XVI arhidiaconul catolic din Polonia, Maciej Strykowski, trecând prin Moldova, notează că „Ștefan a bătut pe turci, a bătut pe tătari, a bătut pe unguri”, iar moldovenii „din cauza nespusei sale vitejii, îl socotesc ca sfânt” (în *Călători străini despre Țările Române*, vol. II).

În secolul XVII cronicarul Grigore Ureche notează: „iară pre Ștefan vodă l-au îngropat țara cu multă jale și plângere în mănăstire în Putna, care era zidită de dânsul. Atâta jale era, de plângea toți, ca după un părinte al său, că cunoștia toți că s-au scăpatu de mult bine și de multă apăratură. Ce după moartea lui, până astăzi, îi zic *Sveti* (Sfântul) Ștefan vodă, nu pentru sufletu, ce ieste în mâna lui Dumnezeu, că el încă au fostu



Procesiune la canonizarea
Sfântului Ștefan cel Mare
București, 21 iunie 1992

om cu păcate, ci pentru lucrurile lui cele vitejești, carile niminea din domni, nici mai nainte, nici după aceia, l-au ajunsu”.

În zilele de acum, noi, călugării de la Putna, putem da o mărturie foarte limpede a cultului pe care îl au credincioșii față de voievodul Ștefan cel Mare și pe care l-au avut încă dinainte de canonizarea oficială a acestuia. Dacă acest cult față de o persoană se continuă de-a lungul mai multor generații, acest lucru este o dovadă indiscutabilă a sfințeniei persoanei respective.

Este bine să amintim aici o faptă minunată petrecută în Mănăstirea Putna în anul 1995, care i-a întărit în credință pe dreptslăvitorii creștini. Înainte de Postul Mare, un creștin stăpânit de duhurile rele a venit pentru a i se face rugăciuni. În Duminica Ortodoxiei, săvârșindu-se Taina Sfântului Maslu, de față fiind și Prea Sfințitul Episcop Gherasim Putneanul, starețul mănăstirii a

PS Justinian, Episcopul Maramureșului și Sătmarului

Cuvânt către obștea Putnei

Părinți din obștea Putnei, aveți înalta chemare de a sluji în acest locaș, între aceste ziduri construite de Ștefan! Aici s-a transmis din generație în generație duhul Sfântului Ștefan cel Mare.

Să nu aveți absolut nicio îndoială că Ștefan nu ar fi vrednic ca să fie trecut în rândurile sfinților. Să nu vă îndoiiți! Ștefan cel Mare este sfânt ca și Constantin cel Mare, ca și Justinian, ca și alți voievozi ai noștri. Aici aveți șansa să slujiți acest sanctuar sacru. Și pentru dăruirea voastră, Hristos este cu voi!

Biserica aceasta a Putnei e construită nu pe povești, nici pe visuri, este zidită pe sacrificii și pe jertfă. Călugării de aici au moștenit din generație în generație duhul lui Ștefan cel Mare de râvnitor și luptător pentru credință. El a avut atâtea războaie, a văzut cum în fața lui au murit cei mai buni căpitani. La Războieni a murit toată floarea oștirii Moldovei. După mai mult timp, Ștefan cel Mare a ridicat biserica de la Războieni, a adunat osemintele tuturor ostașilor lui și le-a pus în cripta de la temelie.

Iată prin ce-au trecut strămoșii noștri! Să nu ne închipuim că numai cei din calendar sunt sfinți. Aici, la Putna, și oriunde, au fost foarte mulți sfinți. Pământul pe care călcăm este îmbibat cu sânge de sfânt, de cuvios.

Viața cuvioasă și sfințenia nu se câștigă atât de ușor, ci cu lacrimi multe și cu sudori grele!

Putna, 9 iunie 2008



Prea Sfințitul Justinian Chira la mormântul lui Ștefan cel Mare

luat cutia cu moaștele Sfântului Ghenadie și a așezat-o pe pieptul celui bolnav care în acest fel s-a vindecat. Tânărul, luminos și plin de bucurie că a fost izbăvit de tirania dracilor, a spus că a zărit în timpul rugăciunilor care i se făceau cum i-au venit în ajutor trei sfinți care l-au încurajat și i-au adus o stare de pace. Creștinul a mărturisit că a văzut cu claritate chipurile celor trei sfinți ocrotitori ai mănăstirii Putna: Sfinții Ierarhi Ghenadie și Ilie Iorest (acesta din urmă l-a binecuvântat) și domnul Moldovei, Sfântul Ștefan cel Mare, care era îmbrăcat în haine voievodale foarte frumoase, avea barbă și purta sabie. După această minune, tânărul vindecat s-a călugărit și a pictat pentru prima dată icoana Sfântului Ghenadie pe care îl văzuse cum alunga pe draci cu toiagul arhieresc.

Foarte multe lucruri se pot spune din punct de vedere istoric, pentru a vedea cum lucrează Dumnezeu printr-un voievod sfânt. De exemplu, Ștefan cel Mare a fost domnul român care a reușit să le impună turcilor o condiție salvatoare pentru existența neamului nostru: chiar dacă românii erau obligați să plătească tribut, turcii nu aveau voie să se amestece în problemele de credință, nu aveau voie să încerce să treacă cu forța populația la mahomedanism. O asemenea condiție statornicită prin luptă și diplomatie de Ștefan cel Mare, a rămas valabilă până la Războiul de Independență din anul 1877. Acest statut al Țărilor Române a fost diferit de cel aplicat creștinilor din Orient, Imperiul Bizantin sau Bulgaria (a se

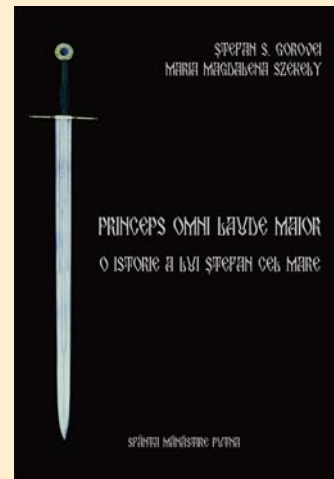
vedea în acest sens articolul foarte frumos al domnului academician Virgil Cândea, „Ștefan cel Mare și Sfânt în Europa timpului său”).

Să nu uităm de asemenea că este o adevărată minune faptul că o țară atât de mică precum Moldova din secolul XV a reușit să supraviețuiască în fața colosului otoman, păstrându-și dreapta credință și devenind un centru al lumii ortodoxe. De unde-i venea voievodului moldav această putere de a apăra și de a nu părăsi dreapta credință, când era evident că o trecere la catolicism sau o unire mai mult sau mai puțin formală cu latinii, ar fi sporit substanțial șansele unor ajutoare militare din apus? Să ne gândim că Ștefan cel Mare a fost aproape contemporan cu cedările religioase ale ultimilor împărați bizantini, cedări justificate de către aceștia tot prin pericolul uriașei desfășurări de forțe a turcilor care îi obligau pe bazele ortodoxe să se apropie de țările catolice.

Ca om politic, Sfântul Ștefan nu se rușina să se spovedească, avea sfătuitori călugări rugători cu inima, marile izbânzi i le atribuia lui Dumnezeu, iar după înfrângeri (cum a fost cea de la Războieni) nu dădea vina nici pe moștenirea grea, nici pe situația internațională, ci spunea simplu: „pentru păcatele mele am fost înfrânt de turci și lăudat să fie numele Domnului”. Dar toate acestea sunt caracteristicile pocăinței și ale smereniei, virtuți fundamentale care duc la dobândirea sfințeniei și pe care atât de greu le pot dobândi conducătorii de țară. Sfântul Ștefan cel Mare este voievodul român cu cele mai multe victorii (34 din 36), cea mai lungă domnie (47 de ani într-o adevărată „bătălie pentru creștinătate”, cum se exprima el însuși) și, probabil, cu cele mai multe biserici ridicate. Toate aceste lucruri precum și faptul că este conducătorul nostru a cărui amintire vie se păstrează cel mai bine în sufletul neamului românesc, nu ne arată că sfântul Ștefan a fost omul lui Dumnezeu?

Prin urmare, canonizarea Sfântului Ștefan cel Mare a avut foarte puternice temeuri în evlavia populară și în mărturia istoriei. Nu ne rămâne decât să spunem și noi: „Sfinte Ștefane Voievod, roagă-te lui Hristos Dumnezeu pentru noi!”

Ierom. Teofan Popescu



Princeps omni laude maior.
O istorie
a lui Ștefan cel Mare

Ștefan S. Gorovei
Maria Magdalena Szekely

Lucrare de o deosebită anvergură din punct de vedere cantitativ, al surselor, al interpretărilor, al rectificărilor și al punctelor noi de vedere, „Princeps omni laude maior” încununează nu numai munca de până acum a autorilor, ci și efortul istoriografiei românești de a-l înfățișa pe Ștefan cel Mare așa cum a fost el.

Reușita autorilor, cu modestie ascunsă sub titlul „O istorie a lui Ștefan cel Mare”, se datorează, pe lângă competenței științifice deosebite, dragostei și evlaviei lor pentru acest sfânt strămoș.

*Ștefan e mare pentru că-a fost smerit
Pe cât de mic se micșora întruna
De Dumnezeu să poată fi zărit
Una cu neamul pentru totdeauna.*

*Să intri-n inima unui popor
Cea mai strâmtă poartă dintre toate
De nu ești jertfă-n lacrimile lor
Nu-i cum pătrunde în eternitate.*

*Cel din urmă legământ al lui
Până astăzi încă dă putere
Să nu dați pământul nimănui
Căci prin el ținem de Înviere.*

*Oricine va cere de la voi
Să vă lepădați de cele sfinte
Cât veți fi de prigoși și goi
Ardă candelile pe morminte.*

Testamentul lui Ștefan cel Mare de Ioan Alexandru (fragment)



FOST-A ACEST IACHINT UN OM...

Arhimandrit Melchisedec Velnic

Un cronicar, vrând să vorbească despre el, ar începe astfel: „Fost-a acest Iachint un om...” și cred că s-ar opri aici, negăsind cuvântul cu care să continue. Dacă stăm și ne gândim la viața și trăirea Părintelui Iachint, putem spune că el era asemenea părinților sporiți despre care citim în Paterice. El a reușit deci să le adune pe toate. În el găsim pe călugărul smerit, pe rugătorul fierbinte, pe postitorul aspru, pe slujitorul plin de fiorul divin, pe duhovnicul iscusit, pe primitorul de străini, pe preotul înflăcărat.

Toate acestea au făcut din el un Părinte.

Sunt 10 ani de când, în 23 iunie 1998, la ora 18.00, pleca pe drumul veșniciei Părintele Arhimandrit Iachint, blândul și bunul duhovnic al Putnei și al Bucovinei întregi.

Cine a fost?

S-a născut la 10 septembrie 1924 în satul Mănăstirea, comuna Dagâța, județul Iași, din părinții Anton și Aneta Unciuleac și la botez s-a numit Ioan. A urmat școala primară în satul natal, a făcut serviciul militar la aviație, iar în 1951 a absolvit Școala de Cântăreți la Roman.

La 20 decembrie 1953 este tuns în monahism la Mănăstirea Sihăstria. În 21 mai 1954 este hirotonit diacon de Mitropolitul Moldovei și Bucovinei Sebastian Rusan.

Pe 21 mai 1956, împreună cu un grup de părinți din Mănăstirea Sihăstria, vine la Putna pentru reorganizarea mănăstirii.

În același an a absolvit Seminarul Monahal Superior de la Mănăstirea Neamț.

La 1 ianuarie 1958 este hirotonit ieromonah de Episcopul Partenie Ciopron la Suceava. Va primi apoi rangul de protosinghel și arhimandrit.

La 1 iulie 1977 a fost ales stareț al Mănăstirii Putna, pe care condus-o până la 1 decembrie 1992

S-a dovedit a fi un gospodar desăvârșit prin continuarea lucrărilor de restaurare a monumentului istoric, reconstruirea chiliilor necesare obștii monahilor și refacerea Paraclisului Sfinții Apostoli Petru și Pavel, căruia i-a fost adăugat pridvorul și a fost pictat în tehnica *a fresco*.

În timpul stăreției sale, cu sprijinul Mitropoliei Moldovei și Sucevei, a Patriarhului Teoctist, a

reconstruit pe vechile temelii Casa Domnească „Ștefan cel Mare”, a refăcut zidul de incintă și a reamenajat cimitirul mănăstirii.

Nimeni nu l-a iubit pe Slăvitul Voievod Ștefan așa cum l-a iubit, l-a cântat, l-a dăruit celor ce veneau să-și plece genunchii la mormântul său precum părintele Iachint. Nici un altul n-a ținut mai mult la demnitatea și la credința Măriei Sale așa cum a ținut părintele Iachint. Nici unul nu a transmis mai departe dragostea de neam și țară așa cum a transmis-o părintele Iachint.

Ca o concluzie a vieții sale, a faptelor sale știute și mai puțin știute, putem reține cu toții: „întreaga sa activitate s-a constituit într-o rezistență eficace față de politica atee a regimului comunist. A răspuns cu toată ființa sa la durerile Bucovinei, Basarabiei și ale întregii țări.”

Pentru viața sa duhovnicească de mare profunzime, mulți l-au numit, pe bună dreptate, „podoabă a cinului călugăresc”.

La zece ani de la mutarea sa cele veșnice îi aducem cuvânt de laudă:

Bucură-te, aleasă podoabă a cinului călugăresc!

Bucură-te, propovăduitor fără tihnă al Măriei Sale!

Bucură-te, izvor duhovnicesc al Bucovinei!

Bucură-te, părinte Iachint, cel cu cuget smerit și cu preablând chip!



Părintele Iachint la câteva momente după trecerea la cele veșnice

Cum a murit Părintele Iachint?

„În scaunul de spovedanie, cu capul aplecat spre inima iubitoare și cu mâna dreaptă întinsă încă pentru alte multe deslegări.”

Care sunt roadele ascultării duhovnicești?

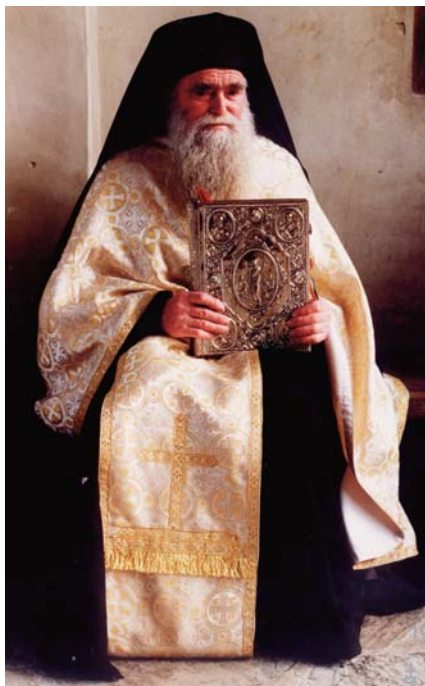
Din ascultare se naște smerenia, blândețea, răbdarea, fără-de-grija vieții, nădejdea mântuirii, rugăciunea cu lacrimi, netemerea de moarte, bucuria duhovnicească și pacea inimii. Ce alte daruri mai mari ne dorim în viață, decât acestea? Și cine este oare mai bogat sufletește decât cel ce iubește ascultarea de Hristos și de Biserică, de părinți și de duhovnic? Cea mai ușoară și sigură cale de mântuire este a celui ce trăiește toată viața în ascultare, adică face toate cu sfat și binecuvântare, cu rugăciune și întrebare. Și cea mai grea mântuire este a celui ce trăiește pe pământ de capul său, fără Biserică, fără părinți, fără duhovnic, fără cărți sfinte, fără rugăciune și bucurie duhovnicească în inimă. Viața aceluia este încă de pe pământ un iad.

Nu vedem urmările neascultării? Când a lipsit ascultarea din cer și din rai, îngerii s-au prefăcut în diavoli și oamenii au căzut pe pământ în robia morții. Când lipsește ascultarea din familie, copiii devin răi și părinții plâng fără mângâiere. Când lipsește ascultarea din Biserică, creștinii se dezbină, se rup de dreapta credință și se duc la secte. Când lipsește ascultarea din societate, locul ei îl ia haosul și dezordinea. Iar când lipsește ascultarea dintr-o mănăstire, obștea aceea se dezbină și mănăstirea se pustiește. Iar unde domnește

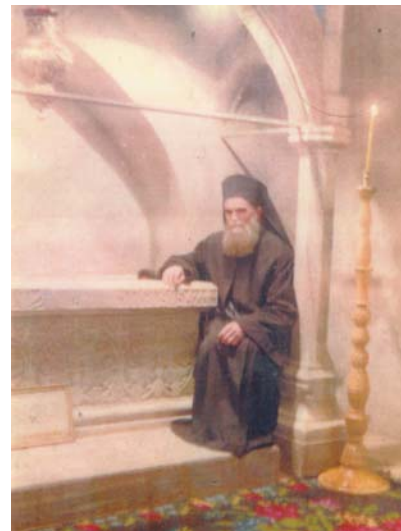
adevărata ascultare, nu cea de frica legilor și a pedepsei, ci ascultarea din iubire creștină, acolo viața este fericită, pentru că acolo este Însuși Dumnezeu, Mântuitorul, Care s-a smerit sub ascultare până la moartea pe cruce. Să ne dea Domnul darul adevăratei ascultări, că cel ce iubește pe toți și trăiește sub ascultare nu poate ajunge în iad.

Cum trăiau strămoșii?

Cu vrednicie la primejdii, neclintiți la nevoi, cu modestie la fericire. Ei stârneau mirarea împăraților și a popoarelor, săvârșind fapte mari cu mijloace mici, împletind virtutea daco-romană cu credința în Dumnezeu. Asta a fost viața strămoșilor, și aici se vede că strămoșii noștri au moștenit ereditate de la daco-romani virtuți și simțire pe care nu le întâlnim la alte popoare: ospitalitate și



omenie, virtuți care în ultimul timp parcă s-au mai pierdut câte puțin.



Ce aducem la mormântul Sfântului Ștefan?

Aducem o lacrimă, o lumânare și o floare, simboluri ale recunoștinței. Neamul nostru a avut și alți oameni mari, Mihai Eminescu... Ștefan mânuia un paloș, Eminescu alt paloș, paloșul condeiiului, și de aceea cred că poporul român a avut întotdeauna și are încă oameni mari. Dar, să mă ierte Dumnezeu, n-au curajul să pună mâna pe conducere și să pună piciorul în prag.

Cum să trăim?

Să avem pururea pe Dumnezeu în fața ochilor noștri, să avem teme din Sfânta Scriptură și din Sfinții Părinți pentru toate câte lucrăm și să nu fim schimbători, adică azi să vrem binele și mâine să cedăm răului.

Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptății, pe care Domnul îmi va da-o în ziua aceea, El, Dreptul Judecător, și nu numai mie, ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui.

TRADIȚIE SPIRITUALĂ ROMÂNEASCĂ ȘI DESCHIDERE SPRE UNIVERSAL

COLOCVIU DEDICAT MONAHIEI BENEDICTA –
ACAD. ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA

La mănăstirea Putna a avut loc în perioada 18–20 august 2007 un colocviu dedicat maicii Benedicta – acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, intitulat „Tradiție spirituală românească și deschidere spre universal”. Colocviul s-a desfășurat la un înalt nivel spiritual, bucurându-se de prezența a cinci academicieni, a numeroși profesori universitari și oameni de litere. După cum sublinia Înalt Prea Sfințitul Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, în cuvântul de deschidere a acestor manifestări, „maica Benedicta a fost o adevărată pildă de viață și de cărturărie” întru Hristos. Un moment emoționant l-a reprezentat lecturarea ultimului

cunoscătoare profundă a culturii autohtone și europene, cât și prin „silueta diafană a maicii Benedicta”. Academicianul Zoe Dumitrescu-Bușulenga a fost fără îndoială „ambasadorul deplin al culturii românești în Occident”, în special în perioada 1990-1997, când a condus „Academia di Romania” din Roma, dar și o reprezentantă de vârf „a alianței foarte profunde între religie și cultură” (academician Eugen Simion). Ca și monahie, maica Benedicta avea „o blândețe de nedescris”, s-a destăinuit maica Eufrosina de la mănăstirea Văratec, cea care a stat zi și noapte alături de ea în ultimii zece ani ai vieții. „Tot timpul plângea la rugăciune, stătea în picioare și se ruga, deși era suferindă; nu am văzut-o niciodată nemulțumită, în cei treizeci de ani de

**„Simt din ce în ce mai mult nevoia
suverană a înălțării către cele de sus!”
maica Benedicta, august 2005**

text al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, scris pe data de 27 iulie 2007 special pentru colocviul de la Putna. Textul a fost citit de părintele Arhimandrit Melchisedec Velnic, starețul mănăstirii Putna, care a adresat cu această ocazie un cuvânt de bun venit invitaților.

De-a lungul discuțiilor colocviului, cea omagiată a fost prezentată atât în „statura imperială” de erudită, de

când am cunoscut-o la Văratec. Veneau foarte mulți tineri să o vadă, mulți vizitatori de peste hotare; maica Benedicta își făcea timp să stea de vorbă cu toți, deși era tot mai plâpândă”.

Academicianul Constantin Ciopraga și-a încheiat comunicarea intitulată „Zoe Dumitrescu Bușulenga și literatura română”, cu o admirabilă descriere: pe patul de spital, înainte de moarte, maica Benedicta nu mai avea decât 33



de kilograme; ea era un adevărat „duh vorbitor, gata de marea călătorie, o personalitate harismatică, un model global”.

Principalul moderator al colocviului, domnul Dan Hăulică, președintele de onoare al Asociației Internaționale a Criticilor de Artă, observa cu multă bucurie că totul s-a desfășurat sub patronajul, sub asistența duhovnicească a maicii Benedicta, ceea ce a conferit întâlnirii o anumită unitate și un anumit optimism: „Avem o mărturie că nu va pieri cultura română. Duhul maicii Benedicta ne-a inspirat să fim bucuroși că existăm. Pelerinajul de afară, sutele de oameni care vizitează încontinuu Putna, m-a uimit. De aceea, văzând ce este aici în sală și ce este afară, în incinta mănăstirii, m-am convins că nu este totul pierdut”.

Din comunicarea domnului profesor universitar Valeriu Râpeanu, s-a putut afla cum în anii '70 doamna academician Bușulenga strălucea în

Universitatea București și atrăgea ca un magnet sute de tineri. Studenții o ascultau, mai târziu veneau cu copiii lor, cu cunoștii lor, pentru a o audia din nou. „Era ca o inițiere în tainele culturii, care se împlinea atunci când o ascultai pe Zoe Dumitrescu-Bușulenga.”

Domnul Grigore Ilisei, redactor TVR Iași, cel care a realizat ultima înregistrare video cu maica Benedicta, a prezentat mai multe aspecte interesante din viața celei omagiate. Auditoriul a putut astfel afla câte ceva din desele peregrinări ale academicianului Bușulenga la mănăstirea Văratec, încă din anii '70-'80. Prin prezența sa și a altor intelectuali de marcă, Văratecul devenise „un adevărat centru de iradiere spirituală”, „o adevărată colonie cărtură-rească”, continuându-se astfel o tradiție de noblețe din perioada interbelică. Tot în acele vremuri Zoe Dumitrescu-Bușulenga „încuviințase la capătul unor îndelungi și apăsătoare deliberări lăuntrice, accederea sa și a altor intelectuali în anumite demnități în acea vreme a relativei liberalizări. Astfel ea a reușit de mai multe ori să bareze drumul nechemaților și a celor răi. S-a străduit din toate puterile, chiar și atunci când tendințele neostaliniste câștigaseră teren, să ocrotească valorile, să promoveze tinerii cei mai promițători și să păstreze cât mai curat cu putință spațiul nostru cultural, atât de amenințat de primejdii de moarte. A izbutit să o facă pentru că nu și-a renegat nici o clipă convingerile umanistice și religioase. Aceste crezuri, pentru care a luptat până la ultima picătură de energie, i-au adus ostilitatea puterii de



Maica Benedicta cu oaspeții la Văratec

atunci și, mai cu seamă, pe cea a cuplului prezidențial. Dar în vâltoarea patimilor de după decembrie 1989, nu era loc pentru nuanțe și receptări critice. Ura se revărsa puhoi și mătura totul din calea ei. Doamna Zoe Dumitrescu, deși nu accepta acest mod de a judeca, înțelegea ce se petrecea și mai ales, ca o bună creștină, ierta. Ceea ce pricepea mai greu era ingratitudea unor oameni cărora le fusese reazăm în furtună și care acum manifestau o intransigență inchizitorială.”

O înregistrare video a adus în fața celor prezenți chipul maicii Benedicta de la 20 august 2005, când cuvioșia sa împlinise 60 de ani. „Nu m-am despărțit niciodată de Biserică, toți duhovnicii mei pot să dea mărturie. Am înțeles că de acolo vine esența vieții” – spunea cu dragoste cea intervievată. „Am vorbit tinerilor despre valoarea unei culturi naționale, despre ce înseamnă înțelegerea continuității. Totul se continuă în cultură. Nu trebuie să ne contestăm valorile trecute, altfel ne contestăm pe noi înșine.”

La încheierea acestui

„Bucurați-vă, oameni buni, Eminescu trăiește. Mihai trăiește cât se poate de viu pe meleagurile românești prin sufletul doamnei Bușulenga. Totodată, prin ochii dânzei, respiră profund și blajin marii cititori ai literaturii române, dânsa reprezentând o punte de legătură între aceste două lumi... Vă îndemn să iubiți adevăratele valori și modele pe care pământul țării noastre încă le mai are. Un exemplu cât se poate de elocvent este doamna academician Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Iubiți-o din tot sufletul; poate într-o zi, când vă veți deștepta, va fi prea târziu. Cu siguranță Însuși Dumnezeu o vrea alături de El, îi duce lipsa de dorul poveștilor despre Eminescu și nu numai. Îl înțeleg, dar Îl rog să ne mai lase și nouă această bijuterie literară a cărei valoare depășește orice barieră umană”.

Elev, clasa a XII-a
Alba Iulia

colocviu, din care nu s-a prezentat aici decât o frântură, s-a hotărât înființarea fundației „Credință și Creație”, în amintirea maicii Benedicta. Fundația are drept scop promovarea valorilor culturale românești sub semnul credinței, iar președintele de onoare al acesteia este Înalț Prea Sfințitul Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților. Înalț Prea Sfinția Sa a susținut cuvântul de închidere al manifestărilor, vorbind și despre rolul foarte important pe care l-a avut de-a lungul veacurilor mănăstirea Putna pentru formarea tinerilor. „Nădăjduim că tinerii noștri se vor trezi. Salvați tineretul nostru, salvați cultura noastră!”, s-a adresat înaltul



Participanții la Simpozion în jurul mormântului maicii Benedicta

ierarh celor prezenți.

În luna august a anului 2008, Fundația înființată în memoria maicii Benedicta va organiza tot la mănăstirea Putna simpozionul intitulat „Lumea de astăzi și

tensiunea dintre etic și estetic”.

Monah Iachint Sabău

GÂNDURI PENTRU TINERI ALE MAICII BENEDICTA

Tinerii vor avea de luptat împotriva lupilor, mai ales împotriva celor îmbrăcați în piei de oaie, în această lume care retrăiește acea vorbă: *homo homini lupus*. Vor avea de înfruntat această atitudine socială.

Pentru occidentali, sacrul aproape că nu mai există. Mireanul face acolo un act formal, mergând la biserică. Deci Biserica noastră trebuie apărată, iar călugării au misiune de la Duhul Sfânt să refacă ceea ce mi se pare aproape imposibil de refăcut: spiritualitatea neamului acestuia. Ei sunt și modele și nădejdea, conducătorii modelelor și conducătorii nădejdi.

Oamenii Renașterii au socotit că ei înșiși sunt niște sfere. Nu mai aveau legătura cu Dumnezeu. Unghiul se tăia. Ei erau demiurgii. Ei erau creatorii. Asemănători oarecum Creatorului, fără dorința de concurență sau competiție cu Dumnezeu, dar totuși... Egoismul lor lua aspecte din ce în ce mai puternice, pentru ca, mai târziu, în secolul al XVIII-lea, francezii să înceapă să aibă tot felul de tendințe de depărtare de Dumnezeu. Din secolul al XVIII-lea, numit „al luminilor”, se trage toată nefericirea Europei.

Noi românii, oare nu putem învia? Oare nu ne putem trezi? Oare trebuie să acceptăm deșădăcinările acestea? Noi,

creștinii, putem să acceptăm, așa, să vedem cum copiii noștri vor intra de mici în desfrâu? Ce se aude cu familia, vom mai avea oare familie, nucleul societății? Dacă se termină cu familia, ce am făcut? Se termină neamul.

Discotecile sunt un pericol public, o sălbăticie. Când am văzut luminile acelea nebunești și când am auzit urletele, am ieșit imediat. Este o ispită luciferică. Pusă intenționat pentru a debusola tineretul: fetele își pierd curăția, băieții așijderea, se consumă alcool, droguri.

Ceea ce lipsește sunt modelele. Și din cauza aceasta tinerii nu știu cum să se comporte, cum să trăiască. Dar și părinții sunt de vină. Ei aplaudă

pornirile copiilor lor. S-a distrus și satul, care era matricea spiritualității neamului. La noi, majoritatea oamenilor mari au ieșit de la țară; începând cu Brâncuși, Enescu, Pârvan, Simion Mehedinți. Am desființat satul, am desființat și familia și credința. Și atunci, ce facem, cum ieșim din această încurcătură îngrozitoare pe care noi înșine ne-am făcut-o și am acceptat-o ca atare?

Noi nu mai avem țărani adevărați. Comunismul a desființat țărâniea. Dar rădăcinile nu se pot tăia în cele din urmă. Măicuța Domnului nu ne lasă. Avem prea mult sânge de martir și prea multe moaște anonime. Dar trebuie să înfruntăm primejdiile întâlnirii cu necredincioșii.

Tinerii să se păstreze într-o atitudine de respect față de sexul celălalt, de stimă, de afecțiune. În clipa în care unul din tineri se gândește la celălalt cu afecțiune, se gândește la ceea ce este binecuvântat de Dumnezeu. Așa se întemeiază sfânta familie. Conștiința legăturii sufletești dintre soț și soție trebuie să fie vie și nesupusă variațiilor de temperatură a simțurilor.

Am început mileniul al III-lea. Două milenii, creștinismul a rezistat. Acum, iubirea aproapelui a început să dispară; în clipa în care tu te crezi demiurg, nu te mai interesează persoana de lângă tine. Piere mila, piere interesul pentru semenul tău. Tu ești capul genial, tu ești cel care inventezi, care descoperi și dai oamenilor cunoaștere. Umbli printre

planete și vezi ce se petrece pe Marte.

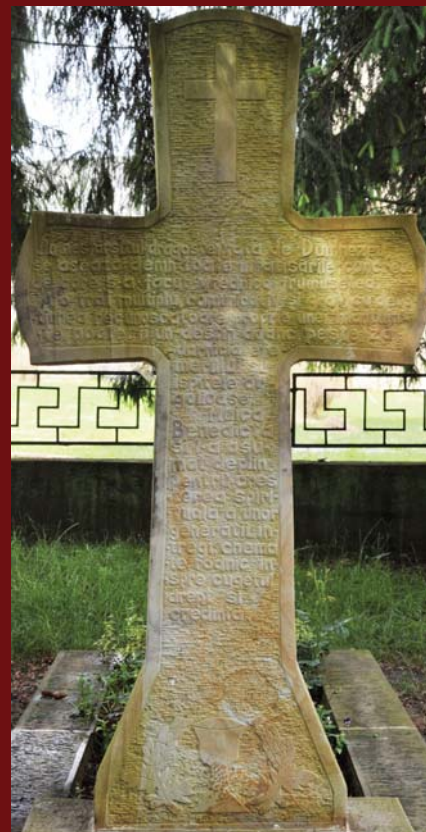
Dar cu noi, cum rămâne? Ne întrebăm: Cum mergem mai departe? Nietzsche zicea: „O să vină o vreme și a și venit, în care nu va mai exista aproapele, ci departele nostru”.

Era ateu și recunoștea cu durere că nu-l mai are pe Dumnezeu. Își numea ateismul „infirmitatea mea”. Însă chestiunea cu aproapele care a devenit departele nostru începe să mi se pară puțin profetică. Suntem astăzi după două totalitarisme teribile care au demonstrat lumii că, într-adevăr, aproapele nu mai există – ură, zavistie, popor peste popor, bomba atomică. Totul a fost un fel de prefigurare a unei apocalipse a sufletului omenesc.

Am intrat în libertate... Am scăpat de totalitarisme, și..., vorba francezului, *Vive la joie*, adică „Acuma-i de noi”. Dăm drumul tuturor plăcerilor, tuturor pornirilor noastre de toate ordinele, mai cu seamă celor inferioare. Apare societatea de consum care a instituit cultul Viștelului de aur.

Pentru omul de rând, libertatea înseamnă a ieși cu bâta la drum. Pentru omul superior, libertatea nu este decât interioară, ceea ce e un adevăr trist. În general, adevărurile sunt cam triste și de aceea lumea nu le iubește.

Să ne întoarcem către omul lăuntric, către rugăciune, care este instrumentul apărării din toate punctele de vedere. Să ne întoarcem către Biserica noastră. Suntem înnebuniți de secte care nu fac altceva decât



*În nesfârșitul
dragostei de Dumnezeu,
se așează demn
toate înfățișările concrete
de care s-a făcut vrednică
frumusețea.*

*A o trăi multiplu,
comunicativ și grav,
cu devoțiunea recunoscătoare
proprie unei mântuințe,
poate fi un destin adânc,
peste zădărnicia efemerului
și ispitele orgolioase.*

*Maica Benedicta
și l-a asumat deplin,
pentru creșterea spirituală
a unor generații întregi,
chemate rodnic
înspre cugetul drept
și credință.*



Efigie – portretul maicii Benedicta realizat de sculptorul Gheorghe D. Anghel

să fojgăie în țara noastră și să ne îndepărteze și mai mult de Mântuitorul.

Tineretul se va întări cu lecturi ce întăresc sufletele, precum Viețile Sfinților. Pe urmă, participarea la Sfânta Liturghie este foarte importantă. Este esențială, pentru că transfigurarea care intervine la epicleză este un moment covârșitor de dialog al nostru cu Dumnezeu. Întrevedem într-o clipită ființa noastră transfigurată.

Cei din viitor vor împlini această Fericire: „Fericii veți fi voi când vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea” (Matei 5, 11). Ei vor fi intrați pe calea luptei, a martirajului, a misiunii împlinite pentru a reface neamul în pământul nostru, sperăm întreg. Este o misiune de o noblețe nemaiauzită.

Cei buni sunt puțini și nu îndrăznesc să se manifeste. N-au

curaj, fiindcă împrejur este o altă lume. Dar ei sunt niște modele. Trebuie să se transforme din model în luptător, să fie cel care își dă și viața pentru credința lui, pentru neamul lui, pentru ceea ce înseamnă spiritualitatea acestui neam.

Computerul ne golește de *logos*, de duhul cuvântului. Cartea îți este prietenul permanent, te întorci la ea, îți mai spune de fiecare dată altceva.

Astăzi, noi luptăm împotriva *Logos*-ului. A părăsi cartea, ceea ce este statornic în viața noastră, esențial, a părăsi cuvântul, înseamnă că ne risipim, ne irosim facultățile intelectuale, iar spiritul nu mai are cu ce se hrăni. Fiindcă în clipa în care intrăm în această nebunie uităm și rugăciunea. Nu mai poți strânge mintea în rugăciune atâta vreme cât ești năucit de imagini, de televiziune. Și atunci, ce alegem? Cei necredincioși poate nu au aflat ce deosebire există între cele două lumi – a cuvântului și a imaginii. Cuvântul este statornic, creator. Imaginea este răvășitoare, înșelătoare, trece, iar pentru suflet nu rămâne nimic.

Pe de altă parte, Domnul ne poate și lăsa, dacă rămânem împietriți în necredința noastră și în cufundarea noastră în materie. Și am o temere. În februarie anul trecut (2003 n.n.) a început să plângă icoana Maicii Domnului. E un semn, fără îndoială, dar aceste semne au mai fost, și nu numai la noi. Anul acesta însă, în februarie, pentru prima dată pe glob, a plâns Mântuitorul,

Copilul, Pruncul, în brațele Măicuței Sale. Este uimitor. Pentru mine e un semn de mare durere. Plânge pentru mizeria spirituală și morală a omenirii. Ce înseamnă? Că e la capătul răbdării? Că poate va veni sfârșitul? Că va elibera pe vrăjmașul de acolo de unde l-a legat? Cine știe?

Cum să facem noi să iubim pe aproapele din nou? Să încercăm. Să încercăm să vedem în el chipul Mântuitorului. Așa trebuie să fie. Suntem făcuți după chipul Lui și în vederea unei nesfârșite asemănări cu El. Să ne iubim unii pe alții. Sfântul evanghelist Ioan zicea mereu: „Iubiți-vă! Iubiți-vă!”

Să încercăm și această probă a regăsirii aproapelui nostru, a semenului nostru. Să terminăm cu departele nostru. Când întâlnim un om, să spunem și noi ca, oarecând, faimosul sfânt Serafim de Sarov: „Bucuria mea”. Omul din fața lui era bucuria lui. Și ce-i comunica? „Hristos a înviat!”

În orice zi, oricând, să ne dăruiască Dumnezeu măcar puterea iertării și a iubirii dintre noi. Cât de cât. Numai așa va putea înceta această atmosferă de neliniște, de zavistie, de vrajbă dintre noi. Numai cu dragoste. Și cu iertare. N-avem altcum. Și numai așa putem înblânzi pe Dumnezeu. Măicuța Domnului se zbate să ne scoată din pericolul dispariției noastre, dar Domnul nu poate aștepta la nesfârșit învierea noastră. Așa încât, să învățăm de la Iisus iubirea și iertarea; cum să trecem peste toate durerile cu bucuria așteptării întâlnirii în Împărăția Lui.

DANIEL TURCEA – POET AL ÎNVIERII

Tatiana Petrache

„Daniel Turcea este cel mai mare poet ortodox din literatura universală contemporană”.

Pr. prof. Dumitru Stăniloae

Daniel Turcea s-a născut la Târgu-Jiu, în data de 22 iulie 1945. Este primul dintre cei patru copii ai colonelului Gheorghe Turcea și ai Mariei, profesoară de matematică. Își petrece copilăria și adolescența la Pitești. Vădește o inteligență precoce și abilități artistice neobișnuite în literatură și pictură. În 1968 își încheie studiile universitare la Institutul de Arhitectură „Ion Mincu” din București. Aparține aceluși tip de *homo universalis*, cu o erudiție temeinică și neobișnuit de ramificată: matematici superioare, fizică atomică, chimie, anatomie, filozofie, istoria artei, literatură. Nu își refuză nici experiențele spirituale la modă în Apus, anume practicile inițiatice extrem orientale: yoga, zen, confucianism. Nesatisfăcut în nevoia sa acută de Absolut, poetul rătăcește în lumea amăgirilor, spunând:

*eu vroiam doar să amân
moartea și înfrângerea. (Iubire)*

Experiența acestor ani de căutări dramatice este concentrată poetic în primul volum de versuri, *Entropia* (1970), care se bucură de o bună primire la noi și în străinătate. Cartea este un delir al deznădejdiei.

În 1973 are un vis minunat care îl întoarce la Dumnezeu. Întâlnirea cu Hristos îi schimbă ireversibil existența. Părintele Dumitru Stăniloae, teologul iubirii dumnezeiești, care a înțeles ca nimeni altul opera acestui poet al dragostei de Dumnezeu, consideră convertirea lui Daniel Turcea o adevărată minune pe drumul Damascului. Mult timp poetul nu a mai putut scrie nimic. După o căutare îndelungă și stăruitoare el găsește în părintele Arsenie Papacioc duhovnicul potrivit pentru căutățile sale spirituale. De acum viața îi va fi o continuă înaintare în unirea cu Hristos:

*mă apropii de Tine și Tu
mai mult decât soarele mă prețuiești
mai curat ca lumina
cea mai ascunsă privirii
mă dorești viu. (Iubire)*

În 1978 apare volumul „Epifania”, o uimitoare mărturisire de credință. În același an este admis la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu cu

media 9,50, dar i se respinge dosarul din motive politice.

Peste puțin timp se îmbolnăvește de o teribilă maladie a sângelui, un cancer absolut neclasabil. În ultimele 8 luni de viață, în chinuri cumplite, scrie o poezie mistică de mare seninătate, străbătută de la un capăt la altul de bucuria Învierii. Moare la 28 martie 1979, la 33 de ani.



Cu o lună înaintea morții a scris o poezie care descrie, profetic, momentul morții:

*un singur lucru nu aflate
că trupul poate să îi moară
într-o amiază fără nume
mâinile îi vor fi atât de grele
încât până la frunte va fi o veșnicie
de străbătut
era frumos, luminând
cu inima curată printre păsări, ape
nu-i puteau învălui trupul, focul
nu-l putea-mbrățișa, întunericul
nu-i putea frânge raza privirii, veninul
nu l-ar fi putut atinge
el
nu era vinovat.
Lumea nu are decât o singură justificare:
Învierea. (Arhe)*

În secolul celor mai confuze arte poetice și într-un răstimp când poezia românească se vroia o cale de evaziune din universul concentraționar al utopiei marxist-leniniste și căuta să înșele rigorile cenzurii cu aluzii politice mai mult sau mai puțin timide, Daniel Turcea scria o poezie doxologică, în duhul celei mai autentice Tradiții ortodoxe. Poezia aceasta este o explozie a bucuriei Învierii care

poate anihila frica de moarte și teroarea istoriei. Este strigătul teribil al celui eliberat din adâncul fără fund al întunericului morții, un strigăt care nesocotește biruitor adaptarea cuvintelor la realitatea constrângătoare a veacului.

De la superbia luciferică la iubirea-jertfă, de la haosul informațional, entropie, la perceperea prezenței luminoase a Logosului în cosmos, poetul a parcurs un traseu infinit, al cărui punct de referință absolut este experiența cutremurătoare a Învierii:

*am fost între
cărți, așteptând
și-n mulțime
nerăbdător
uneori umblam
fără să văd
dar nu erai, nu
erai
între cărți
în mulțime
și nu mai era
timp
Mângâietor
numai sete
fără nume
hrănit de
vultur visasem să
fiu*



*moartea e poate singura oglindă
în care începem să ne vedem
cer năruindu-se
iartă-mă
umblam fără să văd
și nu mai era timp”
(Povestiri IV).*

Sentimentul de zădărnicietate a vieții, iminența morții, deznădejdea – culmea a tuturor angoaselor, nu pot fi anihilate decât de realitatea uimitoare a arătării lui Dumnezeu:

*mai mult
decât viața
decât lumina
Mângâietor
mai sus
mai adânc
mai aproape
cuvintele precum o torță
într-o mare de flăcări, arzând
apă și duh
sânge și apă*

*cuvânt și viață
Cuvânt
văz-duh
(Epifania).*

Jertfa și învierea Fiului rează lumea în normalitatea comuniunii cu Dumnezeu printr-un cutremur spiritual care zguduie cerul și pământul cosmosului, cerul și pământul inimii. Moartea dobândește astfel două posibile finalități infinite:

opuse: nimicire a creației – moartea veșnică – și omorâre a morții prin jertfă – viața veșnică:

*murim pentru a nu
muri
ori vom arde de tot
pe rugul însetării
jertfă de taină fiind
mistuindu-ne-n duh
pentru a fi pururea
vii
murim spre viață
sau murim spre
moarte*

(Murim pentru a nu muri)
Lumea se recrează

printr-o continuă jertfă, care e o neîncetată omorâre a formelor morții, o continuă presiune asupra structurilor ei superficiale și învârtoșate, pentru a se înnoi. Hristos cel înviat din morți este prezent în mod real, în toată Lumina dumnezeirii Sale, la fiecare Sfântă Liturghie:

*Cum nu vom fi vrednici de iad
când Sângele Lui a curs pentru noi,
iar și iar răstignându-Se
în toate Liturghiile omului
și nu L-am vrut
și nu L-am crezut
și nu L-am urmat
și n-am vrut să fim
fără moarte
Cerurile se deschid înaintea
noastră
și vine potopul de raze
și vine
Dumnezeu ca roua
în potir
(Cerul pogorât pe pământ)*

Zilele de coșmar zămislite de fantezia monștrilor lăuntrici sunt arse de Lumina curățitoare a lui Hristos Care înviază în om:

*și n-am mai fost
singur*

și noaptea s-a făcut o lumânare aprinsă.

Ca și la Sfântul Simeon Noul Teolog, întunericul echivalează cu patimile care îl închid pe om în el însuși și în lipsa de sens a existenței:

*și când voi fi cu Tine, Lumină
înconjurat de lumină
spulberă
acoperământul acesta țesut peste ochi
peste inimă*

*arată-Te, ard în mine
vistierile morții
vino, aproape
mormânt îți sunt
învie în mine
un seceriș
al secerișului
când neghina
va arde*

Încă din răstimpul vremelniceii, Învierea e trăită ca Lumină și Iubire:

*vie Lumină
venind pe cale
inima-mi cere
pasăre lină
sufletul-n lacrimi
vrea, fără vină
numai să-l apere
numai să-l poarte
sus, peste moarte
(Balada păsării)*

Poezia lui Daniel Turcea își așteaptă încă cititorii pentru a fi descoperită în sensurile ei profunde. Părintele Dumitru Stăniloae observa cu justețe că suntem în fața unor versuri scrise pentru omul de astăzi la un nivel de înțelegere duhovnicească asemănător cu cel al sfinților imnografi:

„Înțelegerea luminii ca iubire apropie poeziile lui Daniel Turcea de Imnele dragostei dumnezeiești ale Sfântului Simeon Noul Teolog, fără însă a le priva de nuanțele unor forme de expresie de necontestată originalitate și subtilitate, nelipsite fiind de prospețimea potrivită omului de astăzi”.



C. Brâncuși
Pasăre în spațiu,
1926

LUMINA DIN LUMINĂ

*Taină pogoară, rămâi
în
Taina
fiiței mele, locaș
Ție, Întreită Lumină
fii tăcerea mea, fii cuvintele ele.*

CÂND VOM ÎNCEPE SĂ TRĂIM LUMINĂ?

„Deschide ochii mei și voi cunoaște
minunile din Legea Ta!”

(Psalm 118, 18)

*E o pace,
negrăită bucurie!
Zi a iertării,
a-mpăcării!
Iar va străluci
deasupra ta
chemarea!
Și, spune-mi
lacrima
nu-i în zadar!?
Veni-vor cei ce nu se tem
de moarte,
cei blânzi și luminând!
– Unii din ei, atât de neștiuți
erau de oameni,
încât,
cu silă îi priveau;
adesea,
în pilde le vorbeau la masă;
o, cum se poate ajunge,
de nu iei seama,
să-ți pierzi bucuria! –
Ageră evlavie,
pururi cu ochiul deschis,
când BLÂNDĂ TA LUMINĂ
lumina-va nopțile din suflet?
Când vom începe
să trăim
lumină?*

Căsătoria de probă – o soluție?

RĂSPUNS LA O SCRISOARE

Părinte Florin,

Suntem doi studenți, Andrei și Alexandra. Suntem prieteni de un an. Ne-am hotărât ca după terminarea facultății să ne căsătorim și dorim din toată inima să avem o familie fericită.

Avem colegi de liceu și cunoscuți care s-au căsătorit și acum sunt deja la tribunal pentru divorț. Noi nu vrem să ajungem în această situație, nu vrem să ne facem rău unul altuia, căci ne iubim. Printre studenți circulă ideea că cea mai bună pregătire pentru căsătorie este „căsătoria de probă”. Noi am fost de acord că astfel ne vom cunoaște mai bine și ne vom pregăti pentru căsătorie. Dar bunica Alexandrei, care a avut grijă de ea când era mică și pe care Alexandra o iubește foarte mult, ne-a spus că este un păcat foarte mare și că nu ne va ajuta, nefiind plăcut lui Dumnezeu așa ceva. După discuția cu ea, Alexandra nu a mai fost așa de hotărâtă ca înainte.

Între timp, bunica ei a murit și, din respect pentru ea, Alexandra nu vrea să treacă peste cuvântul ei, deși mai multe prietene i-au spus că nu se mai trăiește astăzi „ca pe vremea bunicilor”. Ea a fost o femeie foarte bună și credincioasă, dar concepțiile ei ni se par cam depășite de vremurile noastre. Dar, totuși, simțim cumva că este păcat să trăim împreună înainte de căsătorie. Ne este foarte greu să ne hotărâm ce să facem. Am dori să ne spunei de ce nu este de acord Biserica cu „căsătoria de probă”? Fără o astfel de probă, de unde știm că ne vom înțelege atunci când ne vom căsători?

Vă mulțumim.

Andrei și Alexandra

Dragii mei,

Mă bucură gândul vostru bun de a întemeia o familie nu pentru un an-doi, ci pentru toată viața. Cred că un om sincer, care dorește să cunoască adevărul și să trăiască în adevăr, va înțelege în ce măsură „căsătoria de probă” este într-adevăr căsătorie și dacă ea este o probă necesară

și corectă pentru doi tineri care vor să se căsătorească.

A trăi împreună nu înseamnă numai împărțirea de către două trupuri a unei locuințe, ci, în primul rând, o continuă relație între două suflete. Temelia cuvântului „te iubesc” este un simțământ adânc al sufletului nostru. El se exprimă prin cuvinte, prin dăruirea unei flori, prin răbdare, prin blândețe,

printr-o îmbrățișare, prin multe fapte și gesturi văzute. Dar, la rădăcina tuturor acestor gesturi, este un sentiment netrupesc, nevăzut, dar simțit cu toată ființa: dragostea.

Dacă de-a lungul căsătoriei soții nu sporesc în dragoste unul față de altul, viețuirea lor împreună nu-și atinge rostul, ea este neroditoare. La fel se întâmplă dacă soții nu sporesc în dragostea și ajutorarea celorlalți oameni. Pentru că Dumnezeu nu a lăsat ca unirea dintre bărbat și femeie să fie ceva închis, ci a rânduit ca prin această unire fiecare soț să-și deschidă persoana sa către celălalt și către toți oamenii. Soții experimentează această deschidere în primul rând față de copii. Născând copii, ca rod al dragostei lor, părinții intră într-o legătură foarte puternică de dragoste cu aceștia.

Dacă soții rămân într-o dragoste egoistă, și nu doresc să includă în dragostea lor pe copii și pe ceilalți oameni, însăși dragostea lor se va răci. De ce? Pentru că egoismul, dorința de a a-mi fi bine numai mie, duce de fapt la o izolare a mea de ceilalți și la pustiire sufletească.

Există un aspect fundamental pe care nu vor să-l recunoască susținătorii „probelor” înainte de căsătorie. Nu știu dacă ați căutat o explicație a faptului că în trecut relațiile trupești înainte de căsătorie erau considerate extrem de rușinoase, nefirești, iar acum ele sunt promovate insistent în spațiul public.



Nunta din Cana, Frescă din biserica Sfântul Nicolae Planas, Tesalonic

Cercetând istoria ideilor, vedem că revolta sexuală apare concomitent cu revolta împotriva lui Dumnezeu.

Citind scrierile marilor cunoscători de suflete care au fost sfinții, aflăm explicația acestui fapt prin legătura dintre mândrie, necredință și desfrânare. Când omul se mândrește și nu vrea să-L mai recunoască pe Dumnezeu ca Părinte al său, el alungă harul lui Dumnezeu și cade în două mari păcate: necredința și desfrânarea. În toată istoria omenirii epoca modernă este singura în care aceste două căderi de la dreapta viețuire sunt considerate normale de cei mai mulți dintre semenii noștri, iar practica religioasă este văzută doar ca un refugiu al oamenilor slabi. De aici, din căderea de la credință, se trage și lipsa de înțelegere a ceea ce înseamnă prietenia și căsătoria dintre un bărbat și o femeie.

Căsătoria, dragii mei, este un dar al lui Dumnezeu către om. Nu omul a inventat căsătoria, ci Dumnezeu, încă de la început, a făcut pe om „bărbat și femeie” (Facere 1, 27). Creând primul om, pe Adam, Dumnezeu l-a creat spre a iubi, spre a fi în comuniune cu El și cu alți oameni. I-a dăruit apoi o soție, creându-o pe Eva, întrucât „nu este bine să fie omul singur” (Facere 1, 18). De atunci începe această minune a existenței omului în fața căreia vă aflați și voi acum: dăruirea reciprocă a soților în căsătorie.

„Nu există decât o singură suferință: a fi singur” a spus Paul Evdokimov în secolul XX, afirmând încă o dată acest adevăr constat de noi toți: cea mai mare suferință a omului este lipsa iubirii. Dacă vreți să trăiți frumos, și scrisoarea voastră arată că vreți aceasta, încercați să înțelegeți căsătoria în

profunzimea ei. Omul prins în goana după plăceri trupești se află într-o continuă zbatere, mulțumindu-și mereu trupul și deloc sufletul. Acest om ajunge apoi să uite chiar că el este, de fapt, un suflet. Iar sufletul infinit al omului nu își poate găsi împlinirea în materie. Relațiile trupești sunt o expresie a dragostei care îi unește pe cei doi soți. În afara căsătoriei, lipsind binecuvântarea lui Dumnezeu, aceste relații aduc multă vătămare.

Omul își află împlinirea doar în dragoste. Și, pe măsură ce veți spori în dragoste, veți înțelege legătura profundă între dragostea de Dumnezeu și dragostea de oameni, și pe cea dintre dragoste și Adevăr.

Astăzi, mulți tineri trăiesc sub mirajul sloganurilor de tipul „decide singur”, „fă ce vrei”, „trăiește clipa”, crezând că viața lor nu depinde de nimic exterior și astfel își pun nădejdea doar în

ei înșiși. Ei uită de Dumnezeu și de cea mai profundă relație personală pe care o poate avea omul: comuniunea cu Dumnezeu. Îndrăgostindu-se, își pun nădejdea doar în sine și în persoana iubită. Din nefericire, de multe ori Dumnezeu este exclus din această relație, iar legătura lor rămâne într-o existență orizontală, pierzând verticala. Această greșelă nu o sesizează decât în momentul crizelor și al despărțirii. Se

cunoaște Dumnezeu! El știe cel mai bine de ce avem nevoie. Și dacă v-a purtat de grijă până astăzi, credeți că este de folos să-I spuneți acum: „de problema căsătoriei ne vom ocupa singuri, nu mai avem nevoie de Tine”?

V-ați întrebat vreodată de ce iubește omul? Cine ne-a dat posibilitatea să iubim și să creștem în iubire până la a ne da viața pentru persoana iubită?

Omul iubește pentru că Dumnezeu l-a făcut după chipul

înțelegerile asupra lumii, mai bogate, mai nuanțate. Așadar, verificarea capacității de a trăi o viață întreagă împreună nu poate fi dată de o perioadă de probă, oricât de lungă ar fi aceasta. Adevărata probă este acordul inimii și al minții noastre, când Dumnezeu ne dă să simțim din toată ființa: cu această persoană trebuie să mă căsătoresc. Dar pentru a nu fi înșelați în ceea ce simțim, este nevoie de o inimă cât mai curată, de rugăciune și de sfatul duhovnicului.

Lipsa de credință în Dumnezeu și în purtarea Lui de grijă au dus la „căsătoria de probă” și acest mod de viață duce, la rândul lui, la scăderea credinței. Deși par asemănătoare, între căsătorie și „căsătoria de probă” este o distanță ca de la cer la pământ. Este distanța dintre Taina Nuntii și desfrânare, dintre sfințenie și păcat. Căsătoria unește pe soți unul cu altul și pe amândoi cu Mântuitorul Hristos, iar desfrânarea desparte sufletele celor doi de Dumnezeu și, apoi, ca o consecință, și pe unul de celălalt.

Numai cine crede că nu are nevoie de binecuvântarea lui Dumnezeu în căsătorie va recurge la „căsătoria de probă”. Și, din păcate, în loc să-și clădească casa familiei pe piatra credinței tinerii și-o vor clădi pe „proba” făcută de ei. Se vor întreba mai târziu în viață de ce nu se mai înțeleg ca la început. De fapt, tocmai „perioada de probă”, neplăcută lui Dumnezeu, a pus o amprență rea asupra căsniciei. Așa cum au încercat să guste din roadele căsătoriei fără a se angaja în responsabilitățile ei, nici mai târziu nu au fost capabili să-și asume responsabilitatea de soți.



întrebă de ce se ceartă și au ajuns să se urască, ei, care s-au iubit atât de mult. De fapt, răspunsul este simplu: au încercat să viețuiască asemenea unui trup fără suflet. Numai Dumnezeu poate cu adevărat să unească pe oameni.

Cât de ușor uită cei care susțin „căsătoria de probă” de faptul că noi suntem creați de Dumnezeu! Cine dorește binele omului mai mult decât Dumnezeu?

Știm fiecare, că, oricât ne-am strădui să iubim pe cineva, foarte greu ajungem să-l iubim desăvârșit. Și nu vorbesc despre o dragoste de câteva luni la tinerețe, când omul își descoperă capacitatea de a iubi, ci de întreaga viață. Nici noi nu ne cunoaștem așa de bine cum ne

său, iar „Dumnezeu este iubire” (I Ioan 4, 8). Dragostea lui Dumnezeu este cea care ne dă viață și ne ține în viață! Iar înprospătarea dragostei pentru celălalt ne vine tot de la Dumnezeu. Nu vom putea să ne păstrăm hotărârea de a trăi până la moartea împreună cu celălalt, în dăruire și iubire, dacă nu primim de la Dumnezeu puterea pentru aceasta.

Cât ne cunoaștem fiecare pe sine? Cum putem spune că ne potrivim cu altă persoană când noi nu știm nici măcar cum va fi gândirea noastră peste câțiva ani? Ați observat că în adolescență nu ați mai gândit ca în copilărie, la tinerețe altele vă sunt gândurile decât la 16–17 ani. Peste ani, altele vor fi



puterea lui Dumnezeu. Dar nu numai atât. Veți înțelege de ce Biserica numește căsătoria Sfântă Taină. Veți înțelege cum prin căsătorie omul se cunoaște mai bine pe sine și primește putere să iubească mai mult pe semenii săi și pe Dumnezeu. Atât de mare este căsătoria încât Sfântul Pavel aseamănă relația dintre soț și soție cu relația dintre Mântuitorul Iisus Hristos și Biserică. Dar drumul spre aceste preafrumoase înțelegeri și trăiri trece mai întâi prin slujba Cununii. Aici,

Nu risipiți ceea ce puteți dăruți o singură dată în viață: fecioria. „Orice lucru bun începe cu Doamne ajută”, spune un proverb românesc. Nu începeți drumul în doi în pat, ci la Biserică. Căci dacă nu vă veți întemeia viața pe verticală, atunci orizontala, pământescul vor domina sufletele voastre și nu veți ajunge la împlinirea sufletească pe care v-o doriți.

Poate vă veți întreba: dar, totuși, nu putem să facem nici un fel de probă pentru a vedea dacă ne potrivim? O probă obiectivă, dincolo de părerile și sentimentele noastre de moment?

Ba da, puteți. Alegeți-vă un părinte duhovnic la care să vă spovediți amândoi, căruia să-i puteți dezvălui și cele mai adânci cute ale sufletului, ca în fața lui Dumnezeu. Dacă vă veți duce la el cu credința că Dumnezeu va rândui ceea ce vă este de folos prin duhovnic, veți primi sfat de la Dumnezeu. Iar aceasta nu numai o dată, ci în toată viața. Familiile care au duhovnic străbat greutățile vieții prin

coronițele cu care se încununază cei doi miri și îmbrăcămintea albă a miresei semnifică fecioria lor. Au biruit în lupta lor cu partea trupească a omului și acum se angajează într-o nouă luptă: lupta cu sine însuși pentru a iubi continuu pe celălalt.

Dacă la capătul vieții omul nu cunoaște dragostea din Împărăția Cerurilor, pentru ce a trăit? Dacă soții care și-au dorit tot binele unul altuia nu intră în bucuria cea deplină și veșnică, pentru ce s-au bucurat puțin și trecător?

Andrei și Alexandra, așa cum vă este drag să vă întâlniți astăzi, vă doresc să vă fie mereu și împreună să vă înfățișați înaintea lui Hristos. Să nu uitați că Dumnezeu a instituit căsătoria în Eden și a destinat-o Raiului!

Mă rog la Dumnezeu să vă întărească pe calea Sa!

Cu dragoste,
Părintele Florin

Iubirea este un schimb de ființă, o întregire reciprocă. Iubirea îmbogățește pe fiecare pentru că primește și dăruiește la nesfârșit, pe când ura sărăcește, pentru că nu dă și nu primește nimic. Bărbatul găsește în femeie o taină indefinită. Ea își cunoaște niște insuficiențe care se cer după o întregire prin bărbat, de aceea îl iubește pe bărbat; și bărbatul, la fel. Căsătoria e în același timp dragoste și ajutor, bucurie de celălalt și răbdare a lui. Pentru toate acestea se dă celor doi ce se căsătoresc harul dumnezeiesc. Iubirea unește uimirea în fața tainei celuilalt și răbdarea neputințelor lui și ajutorarea lui în ele. În iubire, amândoi devin tari. Căsătoria ca legătură naturală a fost slăbită și desfigurată în multe forme după cădere, prin egoismul descătușat și dezvoltat de cădere. Ea a pierdut prin aceasta harul legat de starea primordială. Totuși ea n-a fost desființată în esență. Căci nici natura umana n-a fost distrusă. Bărbatul se întregește așa de mult prin femeie, deoarece ea este cealaltă jumătate a speciei și numai împreună cu ea bărbatul formează omul întreg și numai în unire cu ea se realizează ca bărbat și femeia la fel.

Pr. Prof. Dumitru Stăniloae

VĂD ROMÂNIA AVÂND O MARE MISIUNE ÎN LUME

Interviu cu părintele Arsenie Papacioc,
duhovnicul mănăstirii „Sfânta Maria”, Techirghiol

Părinții duhovnicești

„Cum aş putea să înţeleg, dacă nu mă va călăuzi cineva?” (Fapte 8, 31) l-a întrebat un om pe apostolul Filip.

La rândul nostru ne întrebăm cum poate trece Biserica prin marile încercări fără acei stâlpi care sunt purtătorii de duh?

Nicio confesiune creştină apuseană nu mai are această „instituţie” atât de neinstituţională: marii duhovnici. Părinții pe care nimeni nu îi investeşte cu această slujire aparte, dar la care cu toții alergăm în cazul marilor probleme. În Ortodoxie, rostul lor este asemenea cu cel al profeților Vechiului Testament: să aducă oamenilor cuvântul lui Dumnezeu.

Prin mila lui Dumnezeu, prezența lor aduce răcoarea Duhului celui Preasfânt în lume. Ei fac ucenici lui Hristos, nu lor înșiși. Ei nu devin vedete duhovnicești, ci mărturii ale prezenței lui Dumnezeu în lume. Pentru harisma lor de a renaște sufletele împovărate de greutate și păcate, îi numim părinți duhovnicești.

Mănăstirile în care ei viețuiesc împlinesc și rolul de a fi purtătoare ale luminii lor. Viețuitorii lor nu se se miră când, la Techirghiol, Sihăstria, Putna, Neamț, cei nou ajunși întreabă simplu unde este Duhovnicul ori Bătrânul. Ei cred că este firesc să-i numească astfel nu pentru mulții ani petrecuți în mănăstire, ci pentru lungul drum al Sfinților lor întru Duhul.

Reporter: *Părinte Arsenie, ce le recomandați în primul rând creștinilor care doresc să sporească în viața duhovnicească?*

Părintele Arsenie: Recomand o stare de veselie interioară, din inimă, o stare care înseamnă rugăciune neîncetată. O stare de veselie adevărată, degajată de problemele vieții, de problemele cărărilor vieții, ale unuia și ale altuia. O stare de veselie, cu orice chip. Dacă-i întristare, se clocesc ouăle diavolului. E o stare de absență, de întunecare. Dacă un om nu moare de pe poziția de trăire, de înălțare, de steag, toată creația suferă. Noi trăim într-o mare unitate, toată creația lui Dumnezeu este o unitate. Dacă ne despărțim de marea unitate, suntem pe poziție de anulare, de auto anulare.

Deci, recomand o poziție de trăire. Pentru că tragedia întregii lumi trebuie plânsă ca propriile noastre păcate. Și starea de rugăciune înseamnă o stare de prezență. Eu ca duhovnic ce toată ziua stau de vorbă cu lumea care are nevoie de verticalitate, nu recomand nevoițe. Recomand o stare de prezență continuă care înseamnă recunoașterea forțelor de bine din tine.

Ați cunoscut astfel de oameni care aveau o asemenea stare de prezență continuă?

Asta este o întrebare la care nu se poate răspunde întru totul. Oamenii își păstrează ascunsă viața lor.

Am trăit în pușcării 14 ani; am



Crucea de călugărie
a Părintelui Arsenie

stat cu fel de fel de conducători ticăloși.

Eram într-o anumită relație și cu părintele Dumitru Stăniloae, bineînțeles respectând proporțiile, căci eram un prichindel pe lângă el. La procesul Rugului Aprins – am fost amândoi în același lot – el s-a purtat cam șovăielnic. Dar când a intrat în temniță, când a întâlnit acolo mari trăitori care erau de 20 de ani în închisoare, care cunoșteau Noul Testament aproape pe de rost – puțini erau care nu știau toate scrierile sfântului Ioan Evanghelistul – părintele Stăniloae a rămas impresionat.

Nu se întâmplă nimic, absolut nimic, niciodată, fără voia lui Dumnezeu. Căci zice Mântuitorul: „Nu se mișcă fir de păr fără voia Mea”. Suntem conduși, guvernați de Dumnezeu în toată mișcarea noastră. Deci

trebuie să fim atenți. În închisoare erau oameni de rugăciune. Am trăit cu ei, cu Valeriu Gafencu, cu Virgil Maxim... L-am avut pe Virgil chiar în celulă. Am stat împreună, mi-a fost aproape ca un ucenic. Am stat mult timp în doi, în celulă, la Aiud.

Pe mine m-au ținut ani de zile la zarcă. Zarca era la Aiud o închisoare în închisoare. Nu știți! Făcută de unguri pentru români. Acolo nu vedeam nimic. Ne scoteau afară zece minute pe lună. Vă dați seama, erai cu totul suspendat de tot ce-i materie! În asemenea condiții, toți creștinii aceștia se rugau. Dar care era intensitatea rugăciunii, asta e greu de apreciat – ca să satisfacem noi acum lumea curioasă de astăzi.

Vă mai spun încă o dată: eu recomand o stare de veselie care înseamnă rugăciune neîncetată.

Cine fuge de Cruce fuge de Dumnezeu!

De ce Sfânta Liturghie este considerată cerul coborât pe pământ?

Sfânta Liturghie face abstracție de la orice fel de comparație. Sfânta Liturghie este Cer, este Dumnezeu. În mâna omului, bineînțeles. E cel mai important, cel mai mare lucru posibil. Și de multe ori mă gândesc ce cinste are omul. Pentru că Dumnezeu a creat două lucruri nemaipomenite care nu se pot repeta. A creat o femeie distinsă care L-a născut pe Dumnezeu și a creat preoția care-L coboară de sus și Îl naște din nou pe Sfânta Masă. Ce ziceți de lucrul acesta? Nu e o coajă de pâine acolo, este un Dumnezeu, este o creație



întreagă! Cum aș îndrăzni să o compar, cu cine, cu ce rugăciune, cu ce sfințenie? E chiar Dumnezeu, întrutotul pe Sfânta Masă. Și lucrarea aceasta o săvârșește omul.

Pentru că ființa umană – așa cum zice și Sfântul Grigorie de Nyssa – este copleșitoare, de neînțeles. Dumnezeu are încă taine ascunse cu privire la om, pe care nu le cunosc nici îngerii. Omul este cu totul superior în creație. Lupta Satanei, asiduă și chiar finală, este să nu recunoaștem că putem fi în asemănare cu Dumnezeu. Da, suntem creați așa. Recunoaștem, nu recunoaștem, așa suntem creați. Nimeni din creație nu-i ca omul. El este singura verigă posibilă de legătură între Dumnezeu și creație. Omul! Lui i s-a încredințat marea răspundere să supravegheze întreaga creație, el este stăpânul

creației. Omule, omule, uite pe cine bagi tu în iad! Pe tine, adică, atunci când mergi pe calea pierzării.

Așa că Liturghia, în sfârșit, nu-i o lucrare omenească, ea este peste înger și peste orice. Este chiar El. Da! „Eu sunt Cel ce sunt”, aici și acum!

Învierea lui Hristos s-a făcut... Nu numai El a înviat. Toată creația a avut un moment de recucerire și de reînviere. Dar toată gloria acestei nemaipomenite întâmplări, de care ne e și frică să amintim, n-ar fi fost așa de valoroasă dacă n-ar fi fost crucea mai întâi. Deci poziția aceasta este: întâi suferința și pe urmă plata. „Cine fuge de Cruce fuge de Dumnezeu”, zice Sfântul Teodor Studitul.

Nu cer nimic altceva decât un pic de trezvie. Dumnezeu nu-i supărat pe noi atât de mult pentru

anumite greșeli, pe cât este de supărat că suntem nepăsători. Să nu amânăm trezirea duhovnicească.

În ierarhia din Biserică nu împăratul sau patriarhul este cel mai mare. Cine este mai smerit, acela este mai mare în Biserică, în Împărăția cerurilor. Smerenia este singura cale de salvare.

Vă rugăm să ne explicați mai

să fii prezent. Și, fie ce-o fi, de acum. Om sunt, un pai în vânt. Nu mai conta moartea, părinților. Moartea era salvare! Dar există un duh, o linie, o rază de viață în om care nu cedează. Și n-avem alt ideal decât de-a ne hărăzi Dumnezeu fericirea să murim chinuiți și sfârtecați pentru scânteia de adevăr ce știm c-o avem în noi, pentru a cărui

ăsta valurile creșteau. „Doamne, Doamne, scoală că pierim!”, au strigat apostolii. „Vă și vedeți în fundul mării cu Mine cu tot!”. Adică: „N-am spus Eu bine, să mergem pe malul celălalt? Voiiați fără valuri? Voiiați fără încercări?” Păi nu se poate. Pentru că, practic, toate astea îți topesc mai mult inima spre marile puteri, spre Dumnezeu.

Cine fuge de Cruce fuge de Dumnezeu!

Toți Sfinții

Nu ignorați, nu refuzați suferința. Nu căutați Crucea, dar dacă vine, țineți-o!

mult citatul din Sfântul Teodor Studitul.

Eu am vreo 44 de arestări, iar la Rugul Aprins am fost condamnat 40 de ani. Voiculescu, Stăniloae, Mironescu și toți ceilalți au primit câte 15 ani. Mie mi-au dat 40 de ani. Sigur că m-am distrat când m-au condamnat, dar m-a costat. Că mă tratau peste tot ca pe un mare criminal. Chiar la Jilava un căpitan m-a întrebat în timp ce mă dezbrăca și mă tunde: „Ce-ai făcut, mă?” „N-am făcut nimica, mă!”, i-am zis eu. „Mă, dacă nu făceai nimic te condamna la 10–15 ani, dar 40 de ani...” Vedeți, dacă nu făceam nimic, tot mă condamna la 10–15 ani. S-a dat de gol, știți. Iacă cu cine-aveam de-a face. Iacă cin’ te dezbrăca, iacă cin’ te omora...

Important este ca tu să ai o poziție de prezență. Nu m-au omorât, deși mă urmăreau, mă băgau pe la răcitor, la camere frigorifice. În trei zile mureai, după socoteala lor. N-am murit în trei zile. Mi-au dat cinci. N-am murit în cinci zile. Mi-au dat șapte, n-am murit. N-a vrut Dumnezeu. Dar a fost greu.

Important e ca acolo unde ești

apărare vom porni la încheștare cu stăpânitorii puterilor întunericului pe viață și pe moarte. Asta-i deviza fiecărui creștin. Dacă nu-i așa, atunci „mortua est”!

În tinerețe eram singurul din sat care mergeam la biserică. Nu babă, nu moș, nu nimica, eram eu singur. Și a zis preotul: „am și eu unul care vine la biserică, dar nici el nu stă pân’ la sfârșit”. Eu când am auzit vorba asta... Nu știam, eram un copil. Când începea predica, credeam că s-a terminat totul. Nu știam eu de Liturghie, eram copil. De atunci n-am mai ieșit din biserică până nu ieșea și preotul, să fiu sigur că s-a terminat.

Eu sunt macedonean după tată. Tatăl bunicului meu a fost preot în Macedonia, de unde și numele de Papacioc. La origine, ne-a chemat Albu.

În sfârșit... nu facultăți, nu academii, nimic nu te formează cât o stare de prezență continuă: ca închisorile, ca suferința. Este o mare greșală dacă o ignoră cineva.

Când Mântuitorul era pe lacul Ghenizaret, cu apostolii, a zis „Să mergem pe țărmlul celălalt”. S-a culcat în corabie. În timpul

Părinți spun lucrul acesta. Așa că nu ignorați, nu refuzați suferința. Nu căutați Crucea, dar dacă vine, țineți-o! Mântuitorul n-a vrut Crucea, dar când I S-a dat n-a mai lepădat-o. N-a cedat deloc. L-au jupuit, dar n-a cedat. N-a zis deloc precum vroiau dușmanii Lui.

Așa că numai și numai prin Cruce putem ajunge la Înviere. **În concluzie, trebuie să știi să mori și să înviezi în fiecare zi. Pentru că viață înseamnă moarte continuă.**

Despre anii pe care i-ai petrecut în viața de pustie, ce ne puteți spune?

Viața de pustie e atât de suspendată încât n-ai putința să vezi ceva cu picioarele pe pământ, așa că nu poată să înțeleagă cineva din afară ce se petrece la pustie. E o prezență și o creație întreagă în inima și în mișcarea pustnicului.

Am avut în acei ani și spaimă, dar m-a ajutat Dumnezeu să îmi țin prezența. Lupii erau foarte îndrăzneți. Nu mă temeam de urși ca de lupi. Pentru că lupii sunt flămânzi și atacă în ceată. În pădure e mai ușor pentru tine că lupul nu are gâtul flexibil ca să se uite așa, stânga-dreapta. Are



Părintele Arsenie Papacioc la mănăstirea Putna
septembrie 2003

privirea directă. În pădure copacii îl păcălesc, el crede c-ar fi oameni. Și are o teamă. Am văzut la toate animalele că au o teamă de om. Au o teamă de moarte. Fie că făceam o mișcare să gonesc urșii, fie că făceam o mișcare să gonesc lupii, dar toți se temeau. Chiar lupii aștia obraznici. Da, nu a fost o problemă grea, asta. Dar te ținea prezent. Te uitai în toate părțile.

Însă, fără discuție, trebuie să recunosc – nu știu în ce măsură puteți să mă-nțelegeți – că ne ținea puterea lui

Dumnezeu. Era o viață suspendată, desprinsă și de cuvinte și de înțelegerea oamenilor care n-au trăit cât de cât, cu mare dăruire mântuirea vieții lor. E greu să vorbești despre niște lucruri de înălțime... Nu mai erai viu. Și totuși erai viu. Îmi amintesc multe: zăpadă, la un moment dat a nins, a nins paisprezece zile, zi și noapte. S-a acoperit orice cărare, orice drum.

Aveam un izvor la o distanță cam de două sute de metri de coliba unde stăteam. Până la izvor erau și lupi care pândeau căprioarele ce veneau să se adape. Dar eram și eu tot o capră, știți... Tot aveam nevoie de izvor. Iarna nu era o problemă, că era zăpadă și topeai zăpadă. Câteodată când o topeai, ți se înfingeau acele de brad în gât. Și era atât de nesuferit!

Sunt multe lucruri! Cum să exemplific, cum să le

numea Biro. Pe ungurește înseamnă primar. Era rău de tot.

Să revin: cei de la pușcărie nu credeau în Dumnezeu. Și erau primejdioși. În pustiu luptai cu dracul. Dracul credea în Dumnezeu. Se temea de El. Puteai să-l ți pe diavol la distanță, de aceea nu mă speriam. Că te trăgea, trăgea haina de sub tine, o blană de piele pe care stăteam lungit noaptea. Se întâmplau multe lucruri. Dar nu era primejdios. Eram totuși liber. Și oamenii, părinților, nu prețuiesc viața de libertate. Mai mult, nu prețuiesc suflarea și răsuflarea, că tot de la Dumnezeu sunt.

Nu-i supărat Dumnezeu pe noi atât de mult pentru păcate, cât este supărat că suntem nepăsători. Asta trebuie propovăduit la toată lumea. Și vă spun și eu vouă, acum, tot așa. Faceți act de prezență la Dumnezeu: „Doamne, Tu m-ai făcut, Tu mă iei”. Ne-a creat singuri numai pentru El, nu și pentru dracul, pentru patimi. Nu ne jucăm cu timpul vieții noastre.

Am avut ocazie să fiu chemat

Nu-i supărat Dumnezeu pe noi atât de mult pentru păcate, cât este de supărat că suntem nepăsători!

materializez? M-am folosit mult. Dar nu eram un om al pustiei. Dacă nu ai o stare de smerenie, oriunde ai fi în viață, dar mai ales în pușcărie și în pustie, n-o duci.

Unde a fost mai greu: la pustie sau în închisoare?

Acum, vă dați seama, în închisoare nu credeau în Dumnezeu, nenorociiții paznici. Și erau foarte sălbăticți, îndârjiți. La Aiud am avut un șef de gardieni acolo, la zarcă, se

de multe ori la căpătâi de morți. Că eu, peste șase ani, împlinesc o sută de ani. Am avut o viață trăită cu adevărat: pușcării, viață intensă, viață care măsură suflarea și răsuflarea zi de zi, clipă de clipă chiar. Deci te obliga să iei o atitudine. Căci nu puteai să cedezi: era proba de credință sau de necredință. Nu te jucai. Dar nu m-am folosit așa, până în adâncul deliberativ al lucrurilor, ca la căpătâiul

morților. Țipete... sentimente omenești... muribunzii vedeau draci, așa cum știm că vin. **Vedeau păcatele așa cum le-au făcut, nu cum le-au spovedit.**

Dacă chinurile iadului sunt la nivelul chinurilor din ziua morții, e destul. E groaznic.

Și vroiau să le spovedească, dar nu mai puteau... Înapoi nu se mai putea, căci venise aia, moartea. Moartea nu vine să-i faci o cafea. Vă dați seama ce spaimă era, că erau suflete trezite acum, înainte de moarte, și intrau într-un necunoscut și începeau să apară toate așa cum ni se arată în Scripturile divine. Spune așa un Sfânt Părinte: „Aș vrea să înțelegeți: dacă chinurile iadului sunt la nivelul chinurilor din ziua morții, e destul”. E groaznic.

Și uite, toți doreau să mai trăiască o zi. Și zicem noi, care ne scaldăm în ani: „Ce faci într-o zi?” Nu într-o zi, într-o clipă poți să faci mult! Că Dumnezeu n-are nevoie de cuvintele noastre, are nevoie de inima noastră. Și putem să I-o dăm într-o clipă.

La Putna vin mulți tineri. Dacă le spunem că nu este bine să aibă legături trupești înainte de căsătorie, unii încep să râdă, și să zică: „ei, asta era acum o sută de ani”. Ce le puteți spune la tinerețea voastră?

Aici să fie atenți duhovnicii! Să nu fie de partea lor când zic: „mi-a spus părintele cutare, că pot să...”. Și în acest fel ei își susțin punctul lor de vedere erotic. Au nevoie de un sprijin, de un cuvânt, de girul unui cleric. Înțelegeți? Nu stăm de vorbă.

Uite, eu chiar azi am avut o discuție: i-a spus doctorul la o tânără că, dacă păstrează sarcina, moare sigur. Eu i-am zis: „mori

pe datoria supremă de mamă, că te-așteaptă viața veșnică, fericită”. „Asta n-o fac, nu se poate”, a răspuns. Vedeți, vroia să facă avort cu aprobarea unui

cleric, dacă se poate unul cu nume și renume. Nu! Doctorii n-au nici o autoritate; ei vor să trăiești aici, dar eu vreau să trăiești dincolo, în veșnicie. Va să zică, avem ce să le spunem.

Să trăiască creștinește! Vreau să vă spun că nu-i de glumă dacă nu te-astâmperi. Se pot întâmpla lucruri îngrozitoare, de nedescris, cum am chiar acum un caz. Vrei, nu vrei, trăiește viața așa cum a ordonat-o Dumnezeu și cum o propovăduiește Biserica și gata. Cei care nu se luptă cu patimile nu cunosc bucuria biruinței duhovnicești. Nu o cunosc. Acum nu-i un alt Hristos diferit de Cel din vechime. Nu putem să schimbăm învățătura

Tinerilor, dați-mi mie tinerețea voastră dacă nu știți ce să faceți cu ea!

lui Dumnezeu după cum ne convine. Același Hristos, cu întregimea învățăturii Lui, rămâne peste toate veacurile.

Din punct de vedere duhovnicesc, cum vedeți viitorul țării noastre?

E o întrebare îndrăzneță și o să fie un răspuns sfios. Eu, personal – judec după inima mea –, văd o mare răspundere, văd un mare răspuns pe care nu-l poate da decât Țara Românească în lume, cândva. Consider că în România e cea mai adecvată viață, răsuflare și suflare, după Scriptură. România este milostivă și nu duce un război de

distrugere, ci numai de avanpost, de apărare. Tocmai poziția Scripturii. România o văd având o mare misiune în lume. Sigur că nu din punct de vedere economic

numaidecât, ci din punct de vedere mântuitor numaidecât. Și, asta

contează! Că Dumnezeu rabdă, rabdă, dar și înainte apucă.

Și noi, care vedem lucrurile acestea, la întrebarea asta îndrăzneță răspundem: suntem români și cum să nu văd o fericire pentru țara mea? Nu pentru că-i țara mea, ci pentru că sunt într-un cadru adecvat Scripturii. Chiar dacă există și căderi, Scriptura este trăită de români. Românul înțelege de ce-ai întins mâna. În Occident nu se mai pune problema în același duh. Vin foarte mulți să mă întrebe: „să plec în străinătate”? „Pleacă. Dar să știi că ai terminat cu Ortodoxia!” Pentru că acolo sunt anumite raționamente, este o goană după bani, este o altă

lume. Să trăiască, n-am nimic de zis. Îi înțelegem. Dar asta nu trebuie să ne interzică să spunem adevărul.

O mare misiune duhovnicească va avea România. Asta-i părerea mea. Trăim sau nu trăim, dar vom vedea că așa este.

Dacă ar fi să le adresați acum un cuvânt tinerilor, ce le-ați spune?

Uite ce le spun: tinerilor, dați-mi mie tinerețea voastră dacă nu știți ce să faceți cu ea. Acesta e răspunsul.

Vă mulțumim foarte mult Părinte Arsenie!

A consemnat Ioan Berbec



ÎNDEMN LA RUGĂCIUNE

Ieromonah Adrian Făgețeanu

Pentru vremurile acestea atât de haotice pe care le trăim, tinerii și noi toți trebuie să apelăm cu toată râvna la rugăciune. Rugăciune, rugăciune, rugăciune și nădejde în ajutorul lui Dumnezeu.

Există o legendă frumoasă care poate avea un înțeles moral. Ulise călătorea pe mare cu oamenii lui, iar sirenele cu chipurile și mai ales cu cântările lor amăgitoare îi făceau pe unii dintre călători să se arunce în mare după ele și astfel mureau înnecați. Atunci Ulise le-a astupat la toți corăbierii urechile cu ceară, iar pe el a poruncit să-l lege de catarg.

În concepția creștină, catargul de care ne legăm este crucea lui Hristos, este învățătura mântuitoare pe care este bine să o urmăm și în acest fel Dumnezeu va duce la liman corabia vieții noastre. Prin rugăciune ne legăm, ne apropiem de Hristos, ne unim cu El, și așa vom putea învinge ispitele și furtunile vieții. Iar ceilalți care nu cunosc încă Adevărul, cel puțin să-și astupe urechile, adică să nu asculte de ispita diavolului, să-și păzească simțurile și încetul cu încetul vor ajunge la Lumină.

Eu sunt născut în 1912, în nordul Bucovinei care acum este ocupat de Ucraina. Când aveam aproape 10 ani, toată școala a mers în excursie la Putna. La un moment dat, am rămas singur lângă mormântul Sfântului

Ștefan și am început să stau de vorbă cu el: „Măria Ta, cum ai putut să biruiști pe otomani, pe tătari și pe toți dușmanii țării, iar noi, românii de acum, trebuie să ascultăm de străini?” Peste 20 de ani am revenit la Putna. După ce am fost rănit de moarte la Stalingrad, Dumnezeu m-a ajutat să mă vindec, iar apoi am plecat la Putna și m-am călugărit aici, la *Ierusalimul neamului românesc*, în anul 1944. Trei ani mai târziu, în 1947, au ajuns rușii la Putna și au început să-i chinuiască pe călugări, fiindcă le spusese un comunist din sat o minciună pe care ei o crezuseră, anume că monahii au îngropat tezaurul mănăstirii la rădăcina unui copac. Au tras cu pușca puțin pe deasupra capului părintelui stareț, părintele Paisie Prelipceanu. Trei dintre călugări au fost deportați în Siberia și nu s-a mai știut nimic de ei. Atunci am plecat împreună cu părintele stareț și nu știu dacă a mai rămas vreun călugăr în mănăstire. Acum, în 2008, după 61 de ani, m-am reîntors la Putna, în mănăstirea mea de metanie.

Tot așa îi sfătuiesc pe tineri să se roage, cum m-am rugat eu când am ajuns prima dată la Putna. Să vorbească direct cu Dumnezeu, cum vorbește un copil naiv și să-I spună: „Doamne, Îți zic numai Ție, Tu să mă înveți, Tu să mă înțelepțești, Tu să mă luminezi și mai ales Tu să mă întărești să rămân cu Tine!”.

În zilele noastre, copilului i se spune direct sau doar i se sugerează, prin diverse mijloace tehnice și mediatice, că nu este bine să asculte de Dumnezeu, de Biserică, de părinți sau de profesori, adică tocmai de cei care vor să-l ajute cu adevărat. În acest fel, crește în el nefiresc de mult dorința de a fi independent. Această lipsă de ascultare îl va duce pe tânăr în cele din urmă la alienare, nu-și va mai putea găsi o pace și o liniște, nu va mai putea fi stăpân pe el însuși.

Pe de altă parte, tinerii care nu iau în serios problema mântuirii, își pierd timpul la televizor și mai ales la calculator, privind imagini de violență sau de desfrâu și învață astfel să-și trăiască viața în libertinaj și nu în libertate. Căci numai atunci când cunoști Adevărul, când ajungi la Hristos, abia atunci ești liber, devii stăpân pe tine însuși.

Dacă tânărul alege neascultarea și libertinajul, va ajunge în cele din urmă să se îndoiască de tot ce este în jurul lui, îl va cuprinde deznădejdea și chiar gândul sinuciderii.

Starea tineretului de pe tot globul este îngrijorătoare pentru oamenii care gândesc un pic mai profund.

LUCRAREA HARULUI

Arhidiacon Teofilact Ciobică



Părintele Teofilact are 82 de ani și este viețuitor în mănăstirea Putna din anul 1949.

Să-L urmăm pe Hristos, Care nu s-a mâniat pe cei care-L batjocoreau și-L ocărau atâta; noi imediat ne supărăm dacă ne face cineva vreo observație.

Ce frumoasă este rugăciunea inimii: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul.” Ne trebuie mai mulți ani pentru a o dobândi, pentru a intra în inimă, pentru a se coborî din minte în inima smerită. De abia atunci când ajungem la această trăire duhovnicească, nu ne mai interesează ce fac ceilalți, nu ne mai interesează greșelile aproapelui.

Prin faptul că-i judecăm pe alții, pierdem mult, mai ales atunci când îl judecăm pe duhovnic. Eu, când mă spovedesc, mă duc pentru harul care este peste preot, indiferent de felul cum este preotul. Dacă harul a coborât asupra lui, pot eu să mă lupt cu Dumnezeu?



Imagine din arhiva mănăstirii Putna
Părintele Teofilact este primul din stânga

Când ajunge rugăciunea în inimă, aceasta se roagă chiar dacă nu vrei. Trebuie mult efort, foarte mult timp dedicat acestei rugăciuni și apoi vine ajutorul lui Dumnezeu și căpătăm răbdarea și atenția. Dumnezeu Care-ți vorbește din inimă, îți dă răspunsul chiar în inimă. Poate nu bagi în seamă lucrul acesta, dar El stăruie și atunci îți dai seama că este lucrarea lui Dumnezeu.

Lucrarea harului în om se vedește și prin bucuria pe care o simte sufletul atunci când face fapte bune, când se roagă. Să fim atenți să nu ne mândrim. Să spunem: „Tot ce am făcut bun, Tu Doamne ai făcut!”. Degeaba avem fapte bune, dacă la urmă ne mândrim. Am pierdut totul. Smerenia este o mantie care acoperă faptele bune, iar mândria evaporă folosul duhovnicesc al acestora.

Trebuie mai mult efort din partea noastră, iar dacă Dumnezeu vede bunele noastre intenții, atunci pogoară din belșug harul Său peste noi. Însă puținul început este bine să-l facem noi.



Fericit este cel care a îmbrățișat sau și-a însușit dragostea dumnezeiască, zice Sfântul Simeon Noul Teolog, căci nu se ocupa cu cele trecătoare, cu lucrurile fără rost, ci pe primul plan va pune cele de folos și plăcute lui Dumnezeu.

Fără dragoste nu este cu putință să fii plăcut lui Dumnezeu. În fața iubirii se deschid toate ușile. În fața urii nu se deschide nici o ușă, iar rugăciunea celui cuprins de această patimă nu are putere să se ridice la Dumnezeu, ci se împrăștie ca fumul jertfei lui Cain.

Dragostea, spun Sfinții Părinți, este dascălul proorocilor, învățător Sfinților Apostoli, puterea mucenicilor, inspirația vârfurilor monahismului și desăvârșirea tuturor sfinților.

IERARHI ÎNGROPAȚI LA MĂNĂSTIREA PUTNA

Monah Alexie Cojocaru

Mănăstirea Putna adăpostește între zidurile ei vechi trei morminte ale unor mitropoliți ai Bisericii Ortodoxe din Moldova și Transilvania. Ierarhii îngropați în această necropolă voievodală sunt personalități remarcabile ale istoriei noastre naționale și bisericești; de aceea cunoașterea vieții lor este o necesitate și ea poate aduce cu sine nu numai o îmbogățire culturală, ci mai ales un real folos duhovnicesc.

Mitropolitul Teoctist

Vlădica Teoctist – de la a cărui trecere la cele veșnice, se împlinesc anul acesta 530 de ani – a fost mitropolit al Moldovei timp de 25 de ani (1453-1478). El a fost acela care, în primăvara anului 1457, a uns domn pe Ștefan cel Mare, despre care istoricul polon Jan Dlugosz spunea că „este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii” (*Historia polonica*). Întronizarea mitropolitului Teoctist a avut loc în anul când Constantinopolul, capitala Imperiului Bizantin, fusese cucerită la 29 mai 1453 de Mahomed al II-lea, eveniment cu multiple consecințe pe termen lung, atât în domeniul politic cât și în cel religios.

Deoarece Moldova se aflase până atunci sub jurisdicția bisericească a Constantinopolului, sultanul voia să o integreze cel puțin din punct de vedere religios zonei de ocupație otomană. În diploma de investitură din ianuarie 1457, sultanul recunoaștea și întărea patriarhului ortodox al Constantinopolului, Ghenadie al II-lea, jurisdicția sa atât asupra creștinilor ortodocși din interiorul Imperiului, cât și asupra celor din afara lui. Această situație a determinat Moldova să rupă orice relație



Mitropoliții Teoctist și Iacov
Frescă din paraclisul mănăstirii Putna

cu Patriarhia Constantinopolului, Biserica Moldovei devenind, practic, autocefală.

Teoctist, cel care a inaugurat această perioadă de autonomie bisericească, a fost probabil călugărit la mănăstirea Neamț. Mai târziu, el a primit hirotonia întru arhieru la Peci, fiind sfințit de către patriarhul sârb, Nicodim. Există unele opinii conform cărora hirotonirea mitropolitului Teoctist la Peci și-ar putea găsi justificarea prin faptul că Biserica Serbiei nu-și trimisese delegați la sinodul

Cel care va pofti din tot sufletul lui ca să câștige raiul cel negândit, acest fel de înfrumusețare, acest fel de bucurie, acest fel de lumină neapusă, acest fel de fericire veșnică, se cade, după cea datornică datorie, să arate fapte și lucruri vitejești, ostenitoare și plăcute lui Dumnezeu.

Mitropolitul Iacov Putneanul

unionist de la Ferrara–Florența din 1439, iar moldovenii doreau ca sfințirea mitropolitului lor să fie făcută de către o Biserică ce nu putea fi acuzată de schimbarea credinței.

În timpul păstoririi sale, mitropolitul Teoctist a făcut parte din sfatul domnesc, numele său fiind menționat într-un număr mare de documente interne, dar și în unele tratate internaționale (cum ar fi cel din 2 martie 1462, în care pecetea mitropolitului Teoctist apare între celelalte peceti boierești).

Acțiunile lui Ștefan cel Mare nu se pot concepe în afara sfătuirii și acordului celui mai înalt ierarh al Moldovei – mitropolitul. De aceea, încurajarea, sfatul și binecuvântarea acestuia trebuie să le vedem în toate faptele voievodului. Cronicile sunt presărate cu numeroase mărturii despre această împreună-lucrare. Dintre ele nu vom aminti decât înălțătorul moment din 1475 când mitropolitul, bătrân de acum, are bucuria să-l întâmpine pe Ștefan împreună cu călugării și locuitorii din cetatea Sucevei la întoarcerea oastei de după victoria de la Vaslui. Mitropolitul și poporul îl vor aclama atunci pe voievod, numindu-l, asemenea conducătorilor Imperiului Bizantin, „împărat”, și, asemenea sfinților militari,

„purtător de biruință”. Era glasul unei comunități conștiente că în fața ei s-a împlinit voia lui Dumnezeu prin aleșii Săi: „Și s-a întors Ștefan voievod cu toți oștenii lui ca un purtător de biruințe în cetatea sa de scaun a Sucevei și i-au ieșit în întâmpinare mitropoliții și preoții, purtând Sfânta Evanghelie în mâini și slujind și lăudând pe Dumnezeu pentru cele ce au fost ca dar de la cel Preaînalt și binecuvântând pe împăratul: „Să trăiască împăratul!” (Letopisețul Țării Moldovei).

Poate cea mai grăitoare mărturie despre cinstirea pe care voievodul a acordat-o mitropolitului Teoctist este alegerea datei de sfințire a mănăstirii Putna tocmai de ziua Cuviosului Teoctist, în 3 septembrie. Cronicile noastre amintesc acel moment, precizând că „multă adunare de călugări au fostu: Theoctistu mitropolitu și Tarasie episcopul, dimpreună cu Iosif arhimandritul și egumenul Putnii... arhiepiscopi și episcopi și diaconi, 64 la Jertfelnic” (Grigore Ureche).

Mai mult, mitropolitul Teoctist a fost înmormântat la mănăstirea Putna, necropola domnească, unde fusese deja înmormântată doamna Maria Asanina, a doua soție a Sfântului

Ștefan. Inscricțiunea de pe piatra funerară a ierarhului ne spune: „*Binecredinciosul domn al țării Moldovei, Io Ștefan voievod, fiul lui Bogdan voievod, a împodobit mormântul acesta părintelui nostru, mitropolitul Sucevii, preasfințitul chir Teoctist, care a și murit în anul 6986 <1478>, luna noiembrie 18*”. Apelativul „părinte” prezent într-un asemenea text este suficient pentru a intui rolul acestui ierarh în viața și domnia lui Ștefan cel Mare și pentru a înțelege hotărârea domnului de a-l număra, la Putna, printre membrii familiei sale.

Peste 26 de ani, Sfântul Voievod Ștefan își va afla și el odihna sub aceleași lespezi ale Putnei. Alăturarea mormintelor lor ne sunt peste veacuri mărturie a legăturii dragostei dintre ei și a împreună-lucrării lor în această lume, și, credem, și a împreună-petrecerii lor în sânul Părintelui Ceresc, alături de toți sfinții.

Mitropolitul Iacov Putneanul

Cel de al doilea mitropolit înmormântat la Putna este Iacov, de la a cărui trecere la veșnicele lăcașuri se împlinesc anul acesta 230 de ani. Născut la Rădăuți, în 20 ianuarie 1719, el a intrat în obștea mănăstirii Putna de tânăr, fiind călugărit în anul 1733 de către mitropolitul Antonie (1730–1739).

Acest tânăr cu înțelepciune de bătrân și viață aleasă a fost hirotonit într-un preot la numai 17 ani, a fost ales egumen al mănăstirii Putna la 25 de ani și episcop de Rădăuți la 26 de ani. Ca episcop, el continuă activitatea înaintașului său, Sfântul Mitropolit Varlaam, tipărind într-un scurt răstimp



Piatra de mormânt a mitropolitului Teoctist I al Moldovei

cinci cărți de cult printre care Liturghierul slavo-român (1745) și înființând o școală pentru învățarea limbilor slavonă și greacă.

Prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, după doar cinci ani, văzându-se vrednicia și râvna sa, i-a fost încredințat scaunul de Mitropolit al Moldovei de la Iași. Aici, între 1750 și 1760, desfășoară o intensă activitate pastorală și socială, promovând cultura și tiparul românesc și ocupându-se de traducerea cărților folositoare de suflet. Mută la Iași tipografia de la Rădăuți și tipărește mai bine de 15 cărți de slujbă și învățătură, toate în limba

română: Alfavita sufletească pentru folosul de obște (1755), Apostolul (1756), Sinopsis. Cartea păstoriului către preoți (1755), Adunare de multe învățături (1757), Psaltirea (1757). Ele s-au folosit

În perioada 9-13 iulie 2008, *Centrul de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare”* al mănăstirii Putna organizează *Colocviile Putnei VI*. Este al șaselea simpozion de istorie medievală românească, iar subiectele intervențiilor din acest an se centreză pe epoca Sfântului Ștefan și pe cea a Mitropolitului Iacov Putneanul. Comunicările prezentate se vor publica în periodicul *Analele Putnei*.

Prezentăm alăturat afișul și programul simpozionului.

Ștefan cel Mare și epoca sa

Bogdan-Petru Maleon, *Raporturile dintre puterea politică și autoritatea ecleziastică în Moldova lui Ștefan cel Mare. Între tradiția ortodoxă și specificul local*

Liviu Pilat, *Mitropolitul Teoctist I și Biserica Moldovei*

Ștefan Andreescu, *Data scrisorii lui Uzun Hassan către Ștefan cel Mare. Noi contribuții*

Nagy Pienaru, Ovidiu Cristea, *Moldova, Imperiul Otoman și Veneția în 1497. Un document otoman inedit*

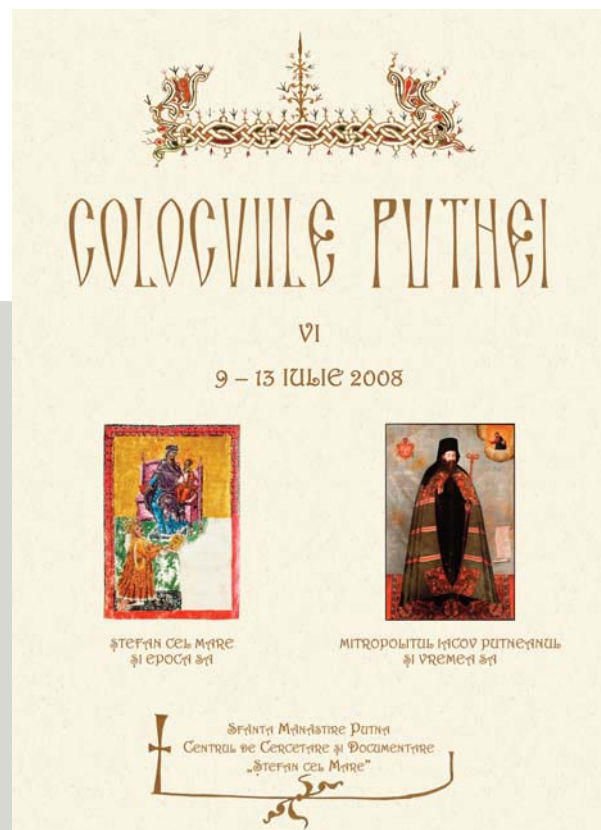
Tudor-Radu Tiron, *Despre „soarele de amiază” din stema lui Ștefan cel Mare*

Paraschiva-Victoria Batariuc, *Fragmente vestimentare aflate în mormintele Mănăstirii Putna*

Nicolae N. Pușcașu (†), Voica Maria Pușcașu, *Cercetările arheologice de la Voroneț (1964–1967)*

Maria Magdalena Székely, *Ctitorii Voronețului*
Ierom. Dosoftei Dijmărescu, *Ștefan cel Mare și Daniil Sisastrul. O perspectivă nouă*

Emil Dragnev, *„Judecata de Apoi” în istoriografia picturii murale din Moldova de la mijlocul secolului XV până la mijlocul secolului XVI. Observații asupra unei „absențe” stranii și asupra unei „aparitii” miraculoase*



Mitropolitul Iacov Putneanul și vremea sa

Pr. Constantin Cojocaru, *Antonie, mitropolit al Moldovei, al Cernigovului și al Bielgorodului*
Andrei Pippidi, *Mitropolitul Antonie, Ion Neculce și rușii*

Ruxandra Nazare, *Nichifor Sidis, mitropolit al Moldovei (1740–1750), predecesorul lui Iacov Putneanul*

Petronel Zahariuc, *Iacov Putneanul și „necazul de obște” al Moldovei*

Ierom. Marcu Petcu, *Mănăstiri și schituri din vremea lui Iacov Putneanul*

Lucian Lefter, *Iacov Putneanul, școala din satul Putna și Școala Domnească din Iași*

Monah Alexie Cojocaru, *Moștenirea lui Iacov Putneanul la Putna*

Mihai-Bogdan Atanasiu, *Un colaborator al lui Iacov Putneanul: ieromonahul Nathan (ail)*

Andrei Eșanu, Valentina Eșanu, *O operă nevalorificată a lui Vartolomei Mazereanu: pomelnicul Mănăstirii Voroneț*

Ștefan S. Gorovei, *Arhimandritul Vartolomei Mazereanu și activitatea sa. Contribuții*

în bisericile și mănăstirile din toate zonele locuite de români și în special în Transilvania.

A înțeles, ca puțini alții, rostul și folosul științei de carte. Astfel, el a privit învățătura ca unealtă dată de Dumnezeu oamenilor spre a-i ajuta la cunoașterea și înfăptuirea binelui. De aceea a fost mereu preocupat de educarea copiilor prin școală, îndemnând poporul să-și dea copii la învățatură. El însuși tipărește în 1755 un Bucvar (Abecedar). Tot la propunerea acestui vrednic mitropolit, prin hrisovul domnesc din 25 iunie 1759, se înființează în satul Putna prima școală elementară rurală din Moldova, atestată documentar, care funcționează fără întrerupere până în ziua de astăzi. Îl putem considera unul dintre părinții învățământului românesc, pe care l-a slujit cu multă sârguință și l-a fundamentat pe temelia duhovnicească a credinței.

Mitropolitul Iacov a rămas în amintirea neamului său și ca unul care a ocrotit pe cei săraci, asemenea Sfântului Ioan Gură de Aur. În câteva rânduri el a intrat în conflict cu domnii țării, cerându-le încetarea abuzurilor. Apogeul acestor conflicte l-a reprezentat problema văcăritului, un impozit anual pentru vite pe care țăranii trebuiau să-l

plătească domniei. Deși în anul 1698 Antioh Cantemir (1696–1700 și 1705–1707) desființase această taxă și un sobor de ierarhi aruncase blestem asupra acelora care ar îndrăzni să o reintroducă, hotărârea lui Antioh nu a fost respectată.

Astfel că, în 1757, „după duhovnicescul sfat al preasfințitului Iacov, mitropolitul Moldovei”, domnul Constantin Racoviță (1749–1753, 1756–1757) a desființat din nou văcăritul, iar mitropolitul a aruncat iarăși blestem asupra acelora care nici acum nu vor respecta hotărârea domnului. Blestemul a fost rostit în timpul Sfintei Liturghii, în momentul ieșirii cu Sfintele Daruri, în prezența domnului, a dregătorilor și a înaltului cler. După numai două săptămâni însă, noul domn, Scarlat Ghica (1757–1758), a și început să facă presiuni asupra mitropolitului pentru a ridica blestemul. Demn, Înalt Prea Sfințitul Iacov l-a refuzat categoric, și, pentru a-l asigura de statornicia gândului său, i-a arătat domnului cârja și mitropolia zicând: „Luați și faceți ce știți!”. Ceea ce părea a fi inevitabil s-a întâmplat: următorul domn, Ioan Teodor Callimachi (1758–1761) împreună cu marii boieri i-au cerut mitropolitului Iacov să

renunțe la scaunul mitropolitan. În primele luni ale anului 1760, acesta a făcut *paretisis*, retrăgându-se la mănăstirea sa de metanie, Putna.

Dacă renunțarea la demnitatea și slujirea de mitropolit a însemnat o grea pierdere pentru Biserica Moldovei, întoarcerea lui Iacov la Putna a însemnat pentru această mănăstire începutul unei perioade de renaștere spirituală și materială. Având colaborator pe călugărul cărtur Vartolomeu Măzăreanu, Iacov a continuat opera sa de înnoire și consolidare a mănăstirii Putna, începută pe când era mitropolit la Iași. Catapeteasma mănăstirii a fost în întregime refăcută în anul 1773, iar icoana Maicii Domnului a fost ferecată în argint, spre închinare, tămăduire și binecuvântare celor bolnavi, făcând în acea perioadă multe minuni. Biserica a fost înzestrată cu noi odoare, în parte aduse din afara Moldovei. Au fost copiate numeroase manuscrise, a fost întocmită condica tuturor scrisorilor mănăstirii Putna și a fost reînnoit pomelnicul mănăstirii.

Mitropolitul Iacov a trecut la cele veșnice la 15 mai 1778 în Miercurea Mare, după ce, cu cinci zile înainte, îmbrăcase marea schimă, primind numele Eftimie. Potrivit dorinței sale, mormântul i-a fost săpat în pridvorul bisericii mănăstirii Putna, purtând următoarea inscripție: „Acest grobnic este al preosfințitului mitropolit al Moldovei și înnoitoriul acestii sfinte mănăstiri, chir Iacov, care s-au mutat către veacinicile lăcașuri la anii 7286 <1778>, în luna mai, 15, carele din shimă s-au numit Euthymii, 1778”.



Mormântul mitropolitului Iacov Putneanu

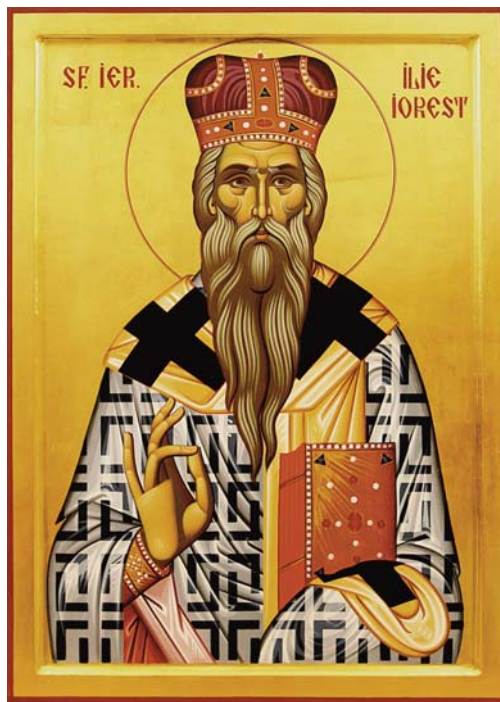
SFÂNTUL IERARH ILIE IOREST

Cel de al treilea mitropolit îngropat la Putna, a avut o păstorire oarecum diferită față de cea a vlădicilor Teoctist și Iacov. El nu a fost mitropolit în Moldova, țară în care credința ortodoxă era protejată de domn și boieri, unde ierarhii erau numiți „părinți” de capetele încoronate și unde mai toți locuitorii țării erau ortodocși. Sfântul Ierarh Iorest a fost mitropolit în Transilvania, într-una dintre cele mai grele perioade pentru românii din această parte a țării noastre; la mijlocul secolului al XVII-lea, catolici și protestanți deopotrivă încercau să înstrăineze sufletul românesc de ceea ce avea el mai scump, credința ortodoxă. Un moment important al pătrunderii protestantismului în această zonă l-a constituit publicarea în anul 1640 a Catehismului calvinesc „cu voia și cu porunca” principelui Gheorghe Rakozcy.

Prea multe date biografice despre mitropolitul Iorest nu se cunosc. Se știe doar că era originar din Transilvania și că, din botez, se numea Ilie. Încă din copilărie a fost dat la carte în mănăstirea Putna, unde mai târziu a și fost călugărit, primind numele Iorest. După ce a fost hirotonit preot, a fost ales mitropolit al Transilvaniei la stăruințele domnului Moldovei Vasile Lupu. Hirotonia întru arhiepiscop a fost săvârșită de mitropolitul Teofil al Țării Românești, în luna noiembrie a anului 1640, la Târgoviște.

Noului mitropolit i s-a fixat un

„program” de către principele Rakozcy, prin care i se cerea, printre altele, traducerea, tipărirea și răspândirea printre ortodocși a rugăciunilor calvine și, mai ales, a *Catehismului calvinesc*, acesta urmând a fi



Sfântul Ierarh Ilie Iorest
Icoană pictată la mănăstirea Putna

predat copiilor ortodocși în cadrul unor ore speciale. Pentru că a refuzat să-și înstrăineze păstoriții de la dreapta credință, „a îndemnat diavolul pe popa cel mare al Craiului, pe Gheorghe Csulay, care este în eresul luterănesc precum și însuși Craiul și toți ungurii, și au calomniat pe acest Orest la craiul, aducând asupra lui un mare neadevăr. I-au luat tot ce avea, și pre dânsul l-au închis în temniță unde a șezut nouă luni, împreună cu mulți ierei și creștini, nu pentru vre-o vinovăție ci pentru credința creștinească pentru că nu voia a se perverti la luteranism” (fragment dintr-o scrisoare adresată țarului Rusiei de către

ierarhii moldoveni, în anul 1645).

În noiembrie 1643, mitropolitul Iorest a reușit să se elibereze din închisoare pe baza chezașiei a 24 de persoane, obligându-se să plătească, în schimb, vistieriei crăiești 1000 de taleri. Din Transilvania, Iorest s-a întors la Putna și de aici a plecat în Rusia pentru a strânge milostenie. La 26 august 1645, vlădica Iorest a fost primit de țar, căruia i-a dăruit pârțile din moaștele sfântului Dumitru. După câteva luni petrecute în Moscova, mitropolitul Iorest s-a înapoiat în Moldova cu daruri bogate, răscumpărându-și chezașii.

Restul vieții, mitropolitul Iorest și l-a petrecut la mănăstirea sa de metanie, Putna, unde a trăit până spre sfârșitul deceniului opt al veacului al XVIII-lea. Pe una din filele unui Minei putnean s-a găsit următoarea însemnare: „Să se știe când a murit vlădica Iorest: anul 1678, martie, 12”. După tradiție, mormântul mitropolitului se găsește lângă Sfântul Altar, în exteriorul bisericii Putnei. Pentru suferințele îndurate, precum și pentru mărturisirea dreptei credințe în Transilvania, mitropolitul Ilie Iorest a fost canonizat de Biserica Ortodoxă Română la 28 februarie 1950, fiind pomenit în fiecare an în ziua de 24 aprilie.

Prin viața lor, ierarhii de la Putna rămân pilde vii în conștiința românească, iar prin rugăciunile lor străjuiesc „Ierusalimul neamului românesc” până la sfârșitul veacurilor!

CINE A FOST SFÂNTUL GHENADIE DE LA PUTNA? *

Maria Magdalena Székely

În ziua de 1 mai a anului 1488, Ștefan cel Mare dăruia Mănăstirii Putna o cunună din argint aurit pentru capul Sfântului Ghenadie. Inscripția ei („Io Ștefan voievod, din mila lui Dumnezeu domn al Țării Moldovei, a ferecat acest cap al Sfântului Ghenadie și l-a pus în mănăstirea de la Putna, în anul 6996 <1488>, mai 1”) nu oferă nici o lămurire asupra identității lui Ghenadie.

Sinaxarele amintesc puțini sfinți cu acest nume, dintre care unii au trăit în locuri cu care Moldova lui Ștefan cel Mare nu a avut legături (insula Cipru, de exemplu), ori într-o vreme mult prea apropiată de a lui, ori mult mai târziu. Potrivit tradiției de la Mănăstirea Putna, Ghenadie ar fi fost ierarh și în această calitate este el venerat până în zilele noastre. În calendarul ortodox există doar doi ierarhi numiți astfel: arhiepiscopul de Novgorod (care se bucură, însă, doar de un cult local) și patriarhul de Constantinopol, Ghenadie I (458–471). Din pricina omonimiei, patriarhul Ghenadie I a fost confundat încă din vechime (cel puțin din secolul al XVIII-lea) cu patriarhul Ghenadie Scholarios și astfel s-a ajuns la credința că la Putna s-ar afla capul primului patriarh al Constantinopolului de după căderea Bizanțului sub turci. În realitate, patriarhul Ghenadie al II-lea Scholarios nu a fost trecut în rândul sfinților

după moartea sa, întâmplată prin 1472–1473. În secolul al XVI-lea abia, „Pomenirea Prea Fericitului Patriarh Ghenadie” a fost înscrisă în Synodicon-ul Duminicii Ortodoxiei. Prin urmare, în Moldova anului 1488 nu putea exista un cult al lui Ghenadie Scholarios. În afară de aceasta, prezența unei părți a trupului patriarhului în Moldova este cu desăvârșire exclusă: Ghenadie a fost înmormântat la Mănăstirea Prodromu de pe muntele Meneceu, în apropierea orașului Serres, iar mormântul lui a fost deschis abia în secolul al XIX-lea, reînhumarea având loc la 7 mai 1854. Inscripția lespezii de mormânt, realizată cu acel prilej, nu îl numește sfânt și nici nu lasă loc vreunui dubiu cu privire la integritatea rămășițelor sale pământești, pentru care, de altfel, nu se folosește termenul de moaște: „Mormântul patriarhului Constantinopolului, Ghenadie Scholarios, cel dintâi după căderea orașului. S-a făcut mutarea osemintelor lui în anul 1854, la 7 mai, sub păstorirea strălucitului patriarh Antim Kutalianos și a mitropolitului de Serres, Iacob Patmios, și în timpul egumeniei lui Antim, ieromonah de Serres și a lui Teodor Dikaios”. Întorcându-ne la patriarhul Constantinopolului Ghenadie I, posibilitatea ca moaștele sale să fi fostenerate în vremea lui Ștefan cel Mare nu poate fi nici ea avută în vedere, pentru că Moldova celei de-a doua jumătăți a secolului al XV-lea nu a întreținut relații cu

Patriarhia de Constantinopol. Pe de altă parte, dacă moaștele de la Putna ar fi aparținut unui patriarh al Constantinopolului, unui sfânt important al Ortodoxiei întregi, acest lucru ar fi fost precizat în inscripția ferecăturii lor, după un obicei cunoscut și urmat în toată lumea creștină.

Încă un amănunt mai trebuie precizat: ziua înscrisă pe cununa de la Putna nu corespunde cu nici una din datele de prăznuire a vreunui sfânt cu numele Ghenadie.

Sfinți români din perioada medievală

În *Viața și petrecerea svinților*, carte publicată în deceniul nouă al secolului al XVII-lea, mitropolitul Dosoftei al Moldovei scria: „Dară tocma și din rumâni mult [sfinți] sânt, carii am și vădzut viața și traiul lor, dară nu s-au căutat, fără numai Daniil de Voroneț și Rafail de Agapia, i-am sărutat și svintele moștii. Apucat-am în dzâlele noastre părinț nalț la bunătăț și-n podvig, și plecaț la smerenie adâncă. Părintele Chiriac de Beserecani, gol și ticăloșit în munte 60 de ani. Și Chiriac de Tazlău, Epifanie de Voroneț, Partenie de Agapia. Dară Ioan de Râșca, arhiepiscopul acel svânt și minunat, Inochentie de Pobrata și Istatie”. Mitropolitul Dosoftei menționează două categorii de sfinți români: unii pe care îi cunoscuse el însuși și care îi fuseseră, deci, contemporani (Chiriac de la Biserici, Chiriac de la Tazlău, Epifanie de la

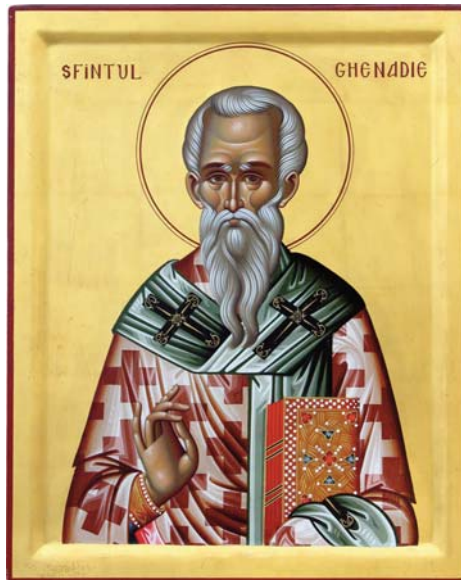
* Acest studiu (împreună cu notele explicative) poate fi consultat în revista *Analele Putnei*, 2005 (I), nr. 2.

Voroneț, Partenie de la Agapia, Ioan de la Râșca, Inochentie de la Probota și Eustatie) și alții mai vechi, dintre care amintește pe *Daniil de la Voroneț* (Daniil Sihastrul) și pe *Rafail de la Agapia*, despre care spune că i-ar fi sărutat și moaștele.

Cu o jumătate de veac mai înainte, teologul Zaharia Kopistenskij din Kiev pomenea, între sfinții făcători de minuni din lumea ortodoxă, și pe acei ai românilor: Sfântul Ioan cel Nou, ale cărui moaște se aflau în biserica mitropolitană din Suceava, Sfântul Leontie, care „zace cu trupul întreg” în biserica episcopală de la Rădăuți, Sfântul Daniil în mănăstirea de la Voroneț și Sfântul Vasilie în mănăstirea de la Moldovița. Spre deosebire de mitropolitul Dosoftei, Zaharia Kopistenskij nu spune nimic despre Sfântul Rafail și moaștele sale de la Agapia, în schimb îl menționează și el pe Daniil Sihastrul și, în plus, îi adaugă pe *Leontie de la Rădăuți* și pe *Vasilie de la Moldovița*.

În afara celor amintiți, în Moldova au mai existat, însă, și alți sfinți. Unul dintre aceștia, Sfântul Simeon de la Peon („Peonski”), nu pare să fie amintit de nici un izvor scris. Singura sa atestare datează de la mijlocul secolului al XVI-lea și se datorează „maistorului” Dosoftei de la Putna, care l-a înfățișat într-o scenă de pe o cruce sculptată, cu capul nimbant și binecuvântând un grup de oameni. Determinativul „Peonski” dovedește că Sfântul Simeon era legat de Mănăstirea Peonul, cunoscută și sub numele de Hangul.

Pe la 1570–1572, ieromonahul Anastasie de la Moldovița



Sfântul Ierarh Ghenadie
Icoană pictată la mănăstirea Putna

a așternut în scris întâmplări povestite de starețul de la Pângărați, Amfilohie (din schimnicie, Enoh), așa luând naștere *Cuvântul pentru zidirea Sfintei Mănăstiri Pângărați*. În *Cuvântul* acesta se vorbește de un monah, Simeon, stareț al așezământului de la Pângărați care a precedat ctitoria lui Alexandru Lăpușneanu. Când, la 1476, turcii au ars biserica închinată Sfântului Dimitrie, construită de Ștefan cel Mare la Pângărați, Simeon și ucenicii lui au pribegit peste munți, în Transilvania, la Mănăstirea Cașiva. Acolo, Simeon și-a aflat sfârșitul. După ce turcii s-au retras din Moldova, „au trimis Ștefan voievod și i-au adus sfintele lui moaște într-o raclă cinstită și le ținea în vistieria sa cu cinste. Și apoi, luând o parte din sfintele lui moaște, le-au poprit pentru blagoslovenie, și cu aromate și bune miresme și cu tămâie le tămâia totdeauna, spre credința și bună întărirea a blagocestivei domniei sale, iar mai vârtos pentru dragostea și căldura duhovnicească ce avea mai nainte cătră dânsul”. Această

istorie nu poate fi pusă sub semnul îndoielii. Monahul Amfilohie, cel care o povestise autorului scrierii, murise la 7 septembrie 1570, în vârstă de 83 de ani, ceea ce înseamnă că se născuse în zilele lui Ștefan cel Mare, pe la 1487, și că, deci, auzise întâmplările despre Simeon chiar de la cei care-i fuseseră acestuia în preajmă. Consemnarea este deosebit de importantă, pentru că ea atestă venerarea, de către Ștefan cel Mare, a unui sfânt local, neatestat nici în sinaxare, nici în scrierile mitropolitului Dosoftei sau ale lui Zaharia Kopistenskij.

În ceea ce-l privește pe Amfilohie, autorul *Cuvântului pentru zidirea Sfintei Mănăstiri Pângărați* îl numește în mai multe rânduri „sfântul stareț”. Documentele de cancelarie din vremea lui Alexandru Lăpușneanu confirmă această informație, ele atestându-l pe Amfilohie ca sihastru și ca prim egumen al Mănăstirii Pângărați. „Sfântul părinte” Amfilohie – cum îl numește ieromonahul Anastasie – nu se numără nici el printre sfinții care, potrivit lui Dosoftei sau lui Zaharia Kopistenskij, s-au bucurat de venerația moldovenilor.

Cuvântul pentru zidirea Sfintei Mănăstiri Pângărați este un izvor prețios pentru cercetarea de față, pentru că el atestă existența, în Moldova, a doi sfinți, care altminteri nu apar ca atare în sinaxar. Amândoi fuseseră stareți ai unei obști monahale: Simeon – al așezământului cel vechi de la Pângărați, din veacul al XV-lea, iar Amfilohie – al ctitoriei lui Alexandru Lăpușneanu. Primul fusese venerat chiar de domnul Moldovei, care îi adusesese

moaștele din Transilvania pentru a le ține spre închinare. Celui deal doilea – care se învrednicise a avea o viață exemplară – ieromonahul Anastasie îi adresează o rugăciune pentru paza domnilor Moldovei, a tuturor suveranilor ortodocși și a tuturor creștinilor dreptcredincioși: „Și prin rugăciunile acestui sfânt părinte, să acopere Domnul pre toți pravoslavnicii domni ai Moldaviei, cei ce s-au învrednicit a domni întru acest pământ, și întru toată lumea pravoslavnicii domni, cei ce viețuiesc întru pravoslavie, și tuturor pravoslavnicilor creștini, care iaste turma lui Hristos”.

Legătura sfântului cu deținătorul puterii este evidentă nu numai în cazul lui Simeon și al lui Amfilohie, ci și în acela, mult mai cunoscut, al lui Daniil Sihastrul de la Voroneț. Din acest punct de vedere, vizita pe care Ștefan cel Mare i-o face, după înfrângerea de la Valea Albă, discuțiile dintre cei doi și sfaturile sihastrului – indiferent dacă acestea vor fi existat ca atare sau sunt rodul unei creații târzii, menită a explica felul în care s-a zidit Mănăstirea Voronețului – pot fi socotite ca exemplare.

Întocmai ca și Simeon și Amfilohie de la Pângărați, Daniil Sihastrul este numit în izvoare „sfânt stareț” al Mănăstirii Voroneț. Așa apare, de pildă, într-un document din 21 martie 1551. El a fost considerat sfânt la puțină vreme după trecerea în lumea dreptilor. Mărturia o aduc însemnările dedicatorii ale unor manuscrise copiate în 1550 (un *Tetraevanghel* și *Cuvântările Sfântului Efrem Sirul*) și datorite de mitropolitul Grigorie Roșca

Mănăstirii Voroneț, „unde este hramul Sfântului și Marelui Mucenic al lui Hristos, Gheorghe, și unde din frageda copilărie m-am închinat lui Dumnezeu, cu rugăciunea Sfântului părinte al nostru, Daniil cel Nou”. Cu aureolă este reprezentat Daniil Sihastrul în fresca de la Voroneț (datată 1547), unde este numit „Sfântul Daniil” și tot cu aureolă – de data aceasta, purtată de doi îngeri – în ferecătura *Tetraevanghelului* de la Voroneț, terminată la 16 februarie 1557. În inscripția acestei ferecături, Mănăstirea Voroneț este atestată cu un dublu hram: al „Sfântului Gheorghe și al părintelui Daniil cel Nou”. Un document de cancelarie din 1558 confirmă existența acestui hram dublu, al „Sfântului Mare Mucenic al lui Hristos, Gheorghie, și Sfântului stareț Daniil”. Cu alte cuvinte, cândva, în intervalul 1551–1557 (probabil în vremea când Grigorie Roșca mai ocupa încă scaunul mitropolitan de la Suceava), Mănăstirea Voroneț a primit un al doilea sfânt patron, anume chiar pe starețul ei de odinioară.

În ceea ce-l privește pe Sfântul Vasilie de la Moldovița, amintit de Zaharia Kopistenskij, Eugen A. Kozak a presupus că el ar putea fi același cu primul egumen al așezământului monahal. Făcând o paralelă cu situațiile similare de la Pângărați și Voroneț, analizate mai înainte, îmi pare că ipoteza lui Kozak este întemeiată. Vasilie este atestat ca egumen al Moldoviței în chiar vremea ctitorului ei, Alexandru cel Bun.

Analiza izvoarelor dovedește faptul că Sfinții Simeon și Amfilohie de la Pângărați, Sfântul Daniil de la Voroneț și,

foarte probabil, Sfântul Vasilie de la Moldovița au fost fie începători ai vieții monahale într-un anume loc, fie organizatori ai unor obști monahale, fie schimnici, monahi cu vieți exemplare, îndrumători duhovnicești pentru generații de ucenici. Toți au viețuit în mănăstiri ctitorite deja sau care aveau să fie refăcute de domni ai Moldovei.

Din păcate, despre Sfântul Simeon de la Peon, despre Sfântul Rafail de la Agapia (la ale cărui moaște se închinase mitropolitul Dosoftei) și despre Sfântul Leontie de la Rădăuți (ale cărui moaște erau menționate de Zaharia Kopistenskij), izvoarele istorice nu spun nimic. Prin comparație cu celelalte cazuri, este, însă, de presupus că și viețile acestora se leagă de întemeierea sau organizarea vieții monahale de la Hangul, de la Agapia și de la Rădăuți.

Un sfânt ocrotitor al Putnei

Sfântul Ghenadie al Putnei nu apare nici în *Viețile Sfinților* alcătuite de Dosoftei, nici în scrierea lui Zaharia Kopistenskij, nici în vreo altă sursă, cu toate că, în veacul al XVII-lea, moaștele lui se aflau la Mănăstirea Putna, unde s-au păstrat, de altfel, până în zilele noastre. Lipsa aceasta de informații nu trebuie să surprindă: în fond, dacă nu s-ar fi păstrat *Cuvântul pentru zidirea Sfintei Mănăstiri Pângărați* nu am fi știut nimic despre Sfinții Simeon și Amfilohie, iar fără crucea maistorului Dosoftei nu am fi avut habar de existența Sfântului Simeon de la Peon. Eventuala ipoteză că Ghenadie ar fi fost un sfânt minor, dintre aceia care, din veacul al XV-lea și până astăzi, au ieșit din calendar,



Cununa de argint aurit cu care Ștefan cel Mare a ferecat moaștele Sfântului Ghenadie în 1488

trebuie eliminată. El va fi fost un sfânt important pentru domnul Moldovei și pentru obștea din „mănăstirea sa dragă”, de vreme ce Ștefan cel Mare – atent întotdeauna la încărcătura simbolică a datelor – a închinat Mănăstirii Putna cununa pentru moaște la 1 mai 1488, în ziua când se împlineau șapte ani de la terminarea zidului împrejmuitor și a turnului tezaurului de la Putna și în ziua când se punea piatra de temelie a bisericii Sfântul Ilie de lângă Suceava. De altfel, data aceasta ar trebui înțeleasă într-un context mult mai larg, încărcat de semnificații escatologice indubitabile. Iată de ce pentru lipsa din calendar a Sfântului Ghenadie trebuie căutată o explicație logică și coerentă.

De multă vreme s-a remarcat faptul că „sfințenia recunoscută canonic este un fenomen extrem de rar și de marginal în vechea civilizație românească”. Românii din Evul Mediu s-au abținut de la canonizarea campionilor vieții lor creștine și, în această privință, nici un alt popor din Europa de sud-est nu poate oferi un exemplu similar. Absența ereziilor, a speculațiilor doctrinale și a sfinților naționali la români au fost puse pe seama unei atitudini creștine calme și

moderate, complet diferită de aceea a vecinilor noștri. Această situație nu a împiedicat, însă, așezarea în chip spontan a unor personalități excepționale în rândul sfinților și nici dezvoltarea cultului acestora. Calitatea de sfânt a lui Rafail de la Agapia, a lui Daniil Sihastrul de la Voroneț, a lui Leontie de

la Rădăuți, a lui Vasilie de la Moldovița, a lui Simeon de la Peon ori a lui Simeon și a lui Amfilohie de la Pângărați nu a fost contestată, deși aceștia nu fuseseră supuși unei proceduri de canonizare propriu-zise și, ca urmare, nu fuseseră incluși în calendarul ortodox.

Calitatea aceasta, de sfânt local, trebuie să o fi avut și Ghenadie, numai astfel putându-se explica lipsa lui din sinaxare. Cu alte cuvinte, Sfântul Ghenadie trebuie să fi fost sfântul Putnei, protectorul acestei mănăstiri, chiar dacă, foarte probabil, el nu fusese trecut în rândul sfinților printr-un act oficial. Grija față de niște rămășițe care n-ar fi fost socotite moaște nu ar avea sens, așa încât ferecarea capului Sfântului Ghenadie de către Ștefan cel Mare este o dovadă de netăgăduit a existenței cultului său și a însemnătății acestui cult pentru obștea putneană și pentru domnescul ei ctitor. Spre aceeași concluzie îndeamnă și analiza inscripției de pe ferecătură, în care numele sfântului nu are nici un determinativ, semn că el era bine cunoscut viețuitorilor Mănăstirii Putna. Se poate spune chiar că Sfântul Ghenadie a fost venerat de domnul Moldovei ca

și Sfântul Daniil Sihastrul sau Sfântul Simeon de la Pângărați. Or, atât unul (menționat și de mitropolitul Dosoftei, și de Zaharia Kopistenskij), cât și celălalt (atestat doar de *Cuvântul pentru zidirea Sfintei Mănăstiri Pângărați*) au fost spirite tutelare ale Mănăstirilor Voroneț și Pângărați. Comparația aceasta ne obligă să vedem în Sfântul Ghenadie pe întemeietorul și organizatorul vieții monahale de la Putna înainte de Ștefan cel Mare și, poate, pe cel dintâi cărmuitor al obștii de aici, o personalitate ieșită din comun, cu calități morale și duhovnicești remarcabile, care au justificat așezarea sa în rândul sfinților.

De unde va fi venit Ghenadie și ce va fi fost el înainte de a ajunge la Putna – nu putem ști cu certitudine. După cum nu știm cu siguranță nici când a trăit; putem fi siguri, însă, că mult înaintea Sfântului Simeon și a Sfântului Daniil Sihastrul, de vreme ce, la 1488, moaștele sale erau dejaenerate. Pentru a încerca o ipoteză, se cuvine a face apel la tradiția păstrată în Mănăstirea Putna, cea despre calitatea de ierarh a Sfântului Ghenadie. Vreme de mai multe decenii (1415–1453), Moldova a avut mitropoliți greci; în această perioadă, trebuie să fi existat, însă, și o ierarhie locală, cu oameni care să se ocupe efectiv de viața Bisericii din Moldova. Unul dintre aceștia va fi fost și Sfântul Ghenadie al Putnei, contemporan cu acei monahi neștiuți, ale căror morminte descoperite în incinta actuală a Mănăstirii Putna par să aparțină unei necropole care începuse să se constituie în jurul unei biserici anterioare celei ctitorite de către Ștefan cel Mare.

MODELUL CARE NE CHEAMĂ

„FIILOR, PĂZIȚI-VĂ DE IDOLI”

I Ioan 5, 21

Tiberiu Dan

Fiecare om este o persoană unică, veșnică, irepetabilă, călătorind dinspre neființă înspre veșnicia dumnezeirii. Fiecare dintre noi are unicitatea unui fulg de zăpadă, unul din zecile de miliarde, iar ca el nu a mai fost altul și nici nu va mai fi vreodată în Creație. Pentru că fiecare *eu* este creat după chipul lui Dumnezeu, modelul desăvârșit. De aceea, doar privindu-L pe El și cunoscându-L vom afla și răspunsul la întrebarea „Cine sunt eu?”.

De la acest adevăr, omul secolului XX s-a îndepărtat la o distanță uriașă, pierzându-și odată cu credința și conștiința identității sale. Acestui om înstrăinat de el însuși i se propun modele și moduri de acțiune. Criza existențială a omului modern, mai profundă ca niciodată (este grăitoare creșterea numărului sinuciderilor, mai ales ale copiilor) a determinat căutarea unei soluții.

Cine avea să-l salveze pe omul modern? În Cer, nu avea ce să mai caute, căci tocmai îl crezuse pe Nietzsche care spunea că „Dumnezeu a murit”. Nietzsche citase o cântare din Vinerea Mare, fără a fi fost capabil, din păcate, să ajungă la „Hristos a înviat” din Duminica Paștilor. Nici omul modern nu mai putea vedea lumina ce izvora din Înviere. Erezia și păcatul îi întunecaseră ochii sufletului.

Atunci omul modern s-a

hotărât să inventeze el singur pe Salvator. De unde să se inspire? „O, ești atât de puternic!” îi spusese Nietzsche înainte de a înnebuni. El, supraomul, nu



Pantocrator
Frescă din biserica mănăstirii Putna

trebuie decât să privească în oglindă și să-l închipuie pe Salvator după chipul său.

Au apărut astfel eroii modernității: poetul, filosoful, boemul, don-juanul, războinicul, bancherul, revoluționarul, muncitorul, vedeta de cinema, omul politic, sex-simbolul, sportivul. Noului Parnas al modernității îi lipsea sfântul și sfințenia. Iar ca modalitate de

raportare la restul umanității, acestor noi semizee le lipsea jertfa de sine și discreția. O singură caracteristică au părut a păstra din vechile valori și modele: dragostea. În secolul XX se va vorbi despre dragoste enorm.

În numele dragostei de neam transformată în idolatrie se vor porni două războaie mondiale care vor culmina în bomba atomică. În numele dragostei de popor, comunismul va face,

numai în Rusia, în jur de 100.000.000 de victime (cf. Florin Matrescu, *Holocaustul roșu*) și alte zeci de milioane, nenumărate nici până astăzi, în estul Europei și în alte părți ale lumii. În numele dragostei pentru om va fi legalizat avortul și va exploda contracepția (avortivă, în cazul majorității metodelor) și sute de milioane de copii nu au mai văzut lumina zilei.

Noii „eroi” vor propovădui dragostea și binele general al umanității, ei nefiind totuși în stare să-i iubească pe cei de aproape ai lor. Cei mai mulți dintre ei își vor sfârși viața pământească abrupt și neîmpliniți, prea mândri ca să-și recunoască eșecul.

Un singur exemplu: John Lennon, intrat în istoria ideilor ca promotor al păcii și înțelegerii dintre oameni, cel care declarase că „The Beatles” sunt mai populari decât Iisus Hristos, se desparte de prima soție, este motivul dezintegrării formației și va fi ucis de un fan care dorea ca prin acest gest să nu i se uite numele.

Foarte puțini dintre ei vor avea curajul să mărturisească adevărul, precum copilul-minune al fotbalului din anii '70, George Best. Pe patul de spital, unde murea la 40 de ani, după ce-și întrerupsese cariera sportivă din cauza drogurilor, a băuturii și a desfrânării, el spunea: „Să nu muriți ca mine!”.

Dar majoritatea acestor eroi-modele își vor ascunde golul sufletesc sub fardul circuitului întreținut de industria spectacolului. „Spectacolul trebuie să continue” îi îndeamnă Freddy Mercury pe adolescenții fascinați de muzica lui, fără să le spună că pe el acest spectacol l-a dus la SIDA.

Întreținut de oameni care știu să exploateze patimile altora pentru a și le satisface pe ale lor, spectacolul continuă. În realitate, nu are nici o importanță împlinirea sufletească a persoanelor scoase la vânzare în industria modelelor. După ce au trecut frumusețea, bogăția și voga de star, numele și imaginea lui vor trece în istoria genului

respectiv. Prea puțin se va aminti, de exemplu, de eșecul sufletesc al lui Elvis Presley, care a murit din cauza drogurilor. Tristețea cântecelor formației Nirvana nu va fi însoțită de anunțul: „acest stil de viață l-a dus pe conducătorul grupului la sinucidere”. O imagine de cele mai multe ori paralelă cu viața reală rămâne a fi vândută pe mai departe. Grav este că această imagine idilică va fi imitată de adolescenții mereu revoltați, dar mereu în căutare de modele. Urmând exemple nepotrivite, ei vor fi conduși la neîmplinire, la moartea spirituală și, uneori, chiar fizică.

Cu ce am crescut noi, copiii sfârșitului de secol XX, într-o lume ceva mai stabilă decât cea de acum?

Printre cele mai de succes și aparent nedăunătoare modele a fost cel al cosmonautului. Omul înaltului, omul cerului, nelimitat de legile fizice și de neputințele omenești. Câți dintre noi nu am avut acest vis când eram copii, fără să vedem trufia din spatele lui? Cine nu-și amintește cum eram vrăjiți de seriile Star Trek, unde ni se declama pe ton profetic: „Spațiul – ultima frontieră”. Doar la atât mai putea năzui bietul om dezdumnezeit, să răscolească un spațiu din care-L alungase pe Creator.

Nu puțini am fost fascinați de aura de mister și înțelepciune care însoțea „artele marțiale” de sorginte asiatică. Karatistul care îi doboră pe toți, deși propovăduia pacea interioară și starea „dincolo de luptă”. Dar nu mai conta această contradicție. Eroul era dinamic, viu, interesant.

Încă și mai fascinant, deși cu priză poate mai mică, a fost



FAȚA NEVĂZUTĂ A TELEVIUZIUNII

Treptat, începe să se contureze tot mai bine profilul celui care, în viziunea TV, trebuie să salveze lumea. Izbăvitorul este din ce în ce mai puțin un om obișnuit; el este înzestrat cu o inteligență și o putere extraordinară. El devine treptat un personaj nemuritor, investit cu puteri supranaturale, cum ar fi „alesul” din Matrix și din Războiul Stelelor, sau extraterestrul gen Superman, care se întruchiează într-un om pentru a salva omenirea. Oricum ar fi „alesul”, el luptă cu reprezentanții răului, cei care vor să distrugă lumea, și în final biruie, dar numai apelând la puterile sale paranormale, magice.

Nu poate exista nici un dubiu că salvatorul din acele filme produse de Hollywood, care îi învață pe oameni cum va arăta „mesia” ce va veni „să salveze” lumea, nu are nimic în comun cu Hristos, ci cu ușurință poate fi identificat cu persoana antihristului.

Extrase din
Știința și războiul sfârșitului lumii,
Virgil Gheorghe, 2007

iluminatul indian, detașat de toate, până și de el însuși. Un vid fără iubire și fără viață, seducător prin misterul depărtării.

Nu departe erau filosofii, o modă pentru cei mai cerebrali și mai aplecați spre lectură. Dar cuvintele lor n-au fost decât suflare de vânt; gândul lor dezgolit de credință se înalță puțin și apoi moare ca o pasăre cu aripile tăiate.

Modelele cele mai multe au fost din rândul vedetelor de muzică și de film. Mai ușor de imitat, mai accesibile din punct de vedere intelectual, au dat naștere la isterii colective; să ne gândim numai la concertul din 1992 de la București al lui Michael Jackson și la imaginile de după spectacol, cu tineri care plâng și spun: „a plecat și n-o să mai vină niciodată”.

Confrunțați cu nevoia de bani,

ni s-a propus afaceristul de succes, de tip american, întreprinzătorul nebiruit, cel care câștigă mereu. Personajul are în sine ceva grotesc, el este un animal de pradă, iar societatea este jungla lui.

Să încheiem cu un model recent: omul neo al Matrix-ului, liber de constrângeri, de bariere, propriul lui dumnezeu, dar la fel de neputincios în fața suferinței și a morții și incapabil de a transfigura firea umană.

Toți aceștia ne-au ispitit visele noastre de nemurire, dar toți s-au dovedit fără răspuns la întrebările fundamentale ale ființei: Cine sunt eu? Ce sens are moartea? Unde este fericirea? Care este rostul meu pe lume?

La aceste întrebări ne-a dat un răspuns pe limba noastră basmul românesc „Tinerete fără bătrânețe și viață fără de

moarte”, al lui Petre Ispirescu. Ne amintim că „mai înainte de a veni ceasul nașterii, copilul (Făt-Frumos) se puse pe un plâns de n-a putut nici un vraci să-l împace”, la care împăratul făgăduia „taci, dragul tatei (...) că ți-oi da împărăția cutare sau cutare, că ți-oi da de soție pe cutare sau cutare față de împărat, și alte multe d-alde astea; în sfârșit, dacă văzu că nu tace, îi mai zise: taci, fătul meu că ți-oi da Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte! Atunci copilul tăcu și se născu”.

Pentru nimic altceva nu merită să ne naștem, pentru nimic mai puțin. Pentru nici o împărăție, sau cinste, sau putere, sau faimă. Hristos este modelul nostru, chemându-ne la desăvârșire. Hristos – Tineretea fără Bătrânețe și Viața fără de Moarte!

Viața
Canonizarea
Ctitorii
Mărturii
Întrebări frecvente
Resurse
Hartă site
Contact

Centrul de cercetare
și documentare

Caută

viața @
putna.ro

ortodoxradio
Asociația în direct stabilite
de la Mănăstirea Putna

ȘTEFAN CEL MARE

*Într-însul găsise poporul românesc cea mai deplină și mai curată
leacănă a sufletului său: cinstit și harnic, răbdător fără să uite și
viteaz fără cruzime, străpnic în mânia și senin în iertare, răsplat
și cu măsură în grat, gospodar și iubitor al lucrurilor frumoase,
fără nici o trufie în faptele sale, care i se par că vin printr-însul
de aiurea și de mai sus.*

N. Iorga

Copyright 2008 © Sfânta Mănăstire Putna Web Design - Direct DESIGN

www.stefancelmare.ro

Mai pot învăța adulții ceva de la copiii acestor vremuri? De la generațiile de copii care cresc în epoca globalizării și a comunicării lipsite de comuniune, despre care cei mai mulți educatori și părinți spun că sunt de nestăpânit și de necorectat?

Spre surprinderea multora dintre cei mari, răspunsul este da. Un exemplu este cel oferit de elevii participanți la Olimpiada interjudețeană de Religie pentru clasele V-XII, desfășurată la Putna în perioada 5-7 iunie 2008.

Au participat 96 de elevi din 10 județe: Bacău, Bistrița-Năsăud, Botoșani, Cluj, Iași, Neamț, Satu Mare, Suceava, Vaslui, Vrancea. Probele scrise s-au desfășurat la Școala „Ștefan cel Mare”, din Putna.

Copiii – învățătorii noștri

Subiectele au fost formulate în prezența domnului conf. dr. Vasile Timiș, inspector general în Ministerul Educației și Cercetării, a domnului conf. dr. Cătălin Pâslaru de la Comisia Națională de Evaluare, a pr. prof. insp. Gheorghe Hostiuc de la ISJ Suceava și a celorlalți inspectori de specialitate prezenți la concurs.

Mai mult decât o competiție științifică, această Olimpiadă de Religie a fost o întâlnire a elevilor și a profesorilor din diferite județe, o întâlnire a tuturor acestora cu viața monahală și, cel mai important, o întâlnire a lor cu Dumnezeu.

O parte din cuvintele rostite cu ocazia acestui concurs de către părintele stareț al mănăstirii Putna, Arhimandritul Melchisedec Velnic, și de către domnul inspector general ne vor ajuta să înțelegem bucuria celor mari atunci când îi văd pe copii apropiindu-se de Dumnezeu. Apoi câteva fragmente din discuțiile de după anunțarea premiilor credem că sunt de asemenea o bună mărturie despre ce și de ce învață copiii la Religie.

Aceste gânduri înregistrate „la cald” sunt însă și un exemplu concret despre ceea ce au putut învăța educatorii de la copii și despre ceea ce pot învăța adulții care nu au făcut Religie la școală de la generațiile de copii de astăzi: firescul credinței.

Datoria noastră este să evidențiem frumosul din celălalt

Familia este prima școală. Părinții au datoria deosebită de a-i învăța pe copii să facă primii pași, dar și primii pași către aproapele, să-l învețe pe copil că aproapele este viața lui, că trebuie să-l respecte pe aproapele său. Religia în școală nu face nimic altceva decât învață respectul și buna cuviință, ne învață omenia, ne învață să fim cu adevărat deschiși față de aproapele nostru și să știm să-l apreciem. Să apreciem valoarea lui, pentru că fiecare dintre semenii noștri are o anumită valoare a lui lăuntrică, are frumusețea lui. Și această frumusețe trebuie să iasă în evidență, iar datoria noastră, a



Premianții clasei a V-a

fiecăruia, este să evidențiem frumosul din celălalt.

După cum frumos a spus doamna director al Școlii Generale din Putna, Ceaslovul ne-a adus la lumină, pentru că poporul român a fost educat în tinda Bisericii. Avem nevoie de credință deoarece Biserica este coloana vertebrală a neamului nostru.

Dumnezeu să primească osteneala tuturor acelor care

s-au străduit să organizeze această Olimpiadă, îi felicităm în mod deosebit, și-l rog pe Sfântul Ștefan și pe toți sfinții care au trăit pe aceste meleaguri ca să-i călăuzească pe copii și profesori mai departe, să-i povățuiască pe drumul așezării într-o tradiție, acea sfântă tradiție ortodoxă strămoșească, legea românească, cea care ne-a ținut vii de-a lungul veacurilor.

Arhim. Melchisedec Velnic



Europa nu ne dă Religia afară din școală, dar nici nu o face mai statornică în școală

Toți cei care am terminat studiile înainte de 1989 aveam credință în felul nostru, credință primită de la părinți și de la înaintași, de la preoții, de la duhovnicii noștri. Dar nici în cele mai frumoase vise nu ne-am fi închipuit că va veni o vreme în care Religia va veni din nou în școală, că va veni o vreme când vom avea Olimpiade de Religie, manuale de religie. N-am visat că vom găsi deschise mănăstirile, că o mănăstire va putea să găzduiască activități culturale, n-am visat că vom avea preoți în spitale, închisori și în alte instituții sociale.

În acest moment trăim într-o lume în care spiritul de concurență este tot mai puternic pe zi ce trece. Spațiul european e un spațiu multi-religios, multi-profesional și multi-etnic. Trebuie să învățăm să-i respectăm pe ceilalți și să ne respectăm propria credință. Acest lucru este și democratic, și creștinesc.

S-a discutat mult despre chestiunea predării Religiei în

școli înainte de aderarea țării noastre la Uniunea Europeană. Europa nu ne dă Religia afară din școală, dar nici nu o face mai statornică în școală. Problema depinde de noi. În Europa, dintre 15 state clasice, în 13 dintre ele se predă Religia în școli. Mai mult decât atât, în Belgia, Austria și Grecia se fac chiar câte 2 ore de Religie pe săptămână. Acolo preotul este invitat în școală, monahii sunt invitați în școală, iar școala vine și ea în Biserică.

Ce am constatat legat de participanții la această olimpiadă de Religie? Că elevii s-au și rugat, dar au și învățat. De aceea toți ați câștigat, toți veți lua premiu. Așa cum spune Mântuitorul în parabola talanților, indiferent de câți talanți am primit fiecare, unii mai mulți, alții mai puțini, ceea ce este important este cum înmulțim talantul nostru.

Toți plecăm acasă mai încărcăți și mai mulțumiți. Profesorii care au corectat merg și ei mai îmbogățiți, pentru că și noi învățăm de la elevi, nu numai elevii de la noi.

V-am spus că în Împărăția lui Dumnezeu nu se ajunge prin concurs. Împărăția lui Dumnezeu se dobândește prin comuniune și dragoste. Iar noi am fost în aceste zile în comuniune. Toți plecați mai îmbogățiți sufletește și aceasta este cununa darurilor primite aici și a mulțumirii noastre pentru dumnezevoastră.

Duhul Sfânt a lucrat în viața neamului nostru, în viața școlii noastre și lucrează în viața

fiecărui dintre noi. Nu avem acum timp să vă prezentăm lucrările, dar treptat o să publicăm pasaje din ele. Pentru că ceea ce dumnezevoastră spuneți este învățătură și pentru noi și pentru părinții dumnezevoastră și pentru toți cei care sunt interesați de o educație responsabilă.

Dumnezeu să ne ajute! Hristos S-a înălțat!

Inspector General Vasile Timiș

Copiii au nevoie să vadă că suntem ceea ce își doresc ei

– *Cu ce impresii pleacă copiii?*

– Este mai puțin important concursul în sine. Este important că au venit la Sfânta Mănăstire Putna. Concursuri toată ziua au. De matematică, de română, la



alte discipline, deci nu sunt la primul concurs. La diferite concursuri participă uneori aceiași copii, pentru că sunt cei mai buni. Aici la Putna i-a impresionat atmosfera. Ce au făcut în sala de concurs au făcut la toate concursurile – au scris subiectele ș.a.m.d. Dar cazarea la mănăstire, participarea la slujbele de la biserică, faptul că au fost serviți la masă de către călugării mănăstirii, atmosfera de aici i-a marcat cel mai mult.

- De ce au nevoie cel mai mult copiii acum ca să crească oameni în adevăratul sens al cuvântului?

- Au nevoie de noi. Au nevoie de noi ca să le dăm exemplul pozitiv, să vadă că suntem ceea ce își doresc ei, să vadă că suntem un far călăuzitor pentru ei.

Pr. Lazăr Cozman, profesor și inspector, Bistrița

Celelalte materii nu pot oferi ceea ce poate oferi Religia

- Ce părere ai despre predarea Religiei în școală?

- Ar fi necesar ca Religia să fie în trunchiul comun deoarece aportul ei educativ este foarte important. Religia este o educație a firii, în primul rând. Alte materii nu pot oferi ceea ce oferă religia, această educație a firii, a sufletului.

Cezar Ungureanu,
Vatra Dornei, cls. a XII-a

Credința trebuie păstrată

- Cu ce impresii pleci de la olimpiada aceasta?

- A fost o experiență foarte plăcută, ceva foarte, foarte interesant, deosebit pentru fiecare. Mi-a plăcut foarte mult. Credința niciodată nu poate fi înlocuită, ea există mereu în sufletul fiecăruia.

- Ce credeți voi, copiii, despre dorința unora de a scoate icoanele din școală?

- Cred că oamenii respectivi sunt nerescuțivi, sunt lipsiți de credință. Nu sunt de acord cu scoaterea icoanelor. Trebuie împiedicat lucrul acesta. Nu este



Icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, Mănăstirea Putna

ceva normal, credința trebuie păstrată.

Loghi Ana-Maria, Colegiul Național „Ștefan cel Mare”, Târgu Neamț

La Religie nu poți numai să știi, ci trebuie să și trăiești

- Ai mai fost la Putna vreodată?

Am mai fost mai demult la Putna, dar atunci am venit așa, fără să știu prea multe; acum îmi pare bine că sunt aici pentru că am evlavie la Sfântul Ștefan cel Mare; acum privesc altfel lucrurile.

- E greu să fii bun la religie?

- Uneori da. Citești despre tot felul de lucruri, înveți, dar problema este că trebuie să le pui și-n practică. Trebuie să și trăiești ceea ce înveți.

- Despre discuția de a scoate Religia și icoanele din școală, voi ce părere aveți?

- E o mare prostie, normal. Nu deranjează pe nimeni. Icoanele îți dau o stare de liniște.

Elev, cls. a X-a, Colegiul Național „Andrei Mureșanu”, Dej

Ora de Religie e cea mai frumoasă

- De ce ai venit la Olimpiada de religie?

- Pentru că mi-a plăcut, și eu cred că ar trebui să fie cel mai important obiect.

- Ce părere ai dacă se va scoate Religia din școală și, când vei avea copii, ei nu vor mai învăța la școală ceea ce ai învățat tu?

- O părere foarte proastă. O să încerc să le dau eu o educație acasă. Eu sper că nu o să se scoată.

- Față de ceea ce ți-au spus părinții, crezi că a avut și școala un aport? Te-a învățat ora de religie ceva?

- Da. Ora de religie, pentru mine, e cea mai frumoasă, aștept cu cea mai mare plăcere ora de religie.

Ionescu Aura,
Colegiul Național „Unirea”, Focșani,
cls. a X-a



Să-L avem pe Domnul lângă noi mereu

- Crezi că Religia ca materie școlară are ceva aparte?

- Da. Trebuie să ai inima și sufletul curate pentru ca să o



Premianții clasei a XII-a

înțelegi cu adevărat.

– *Ce părere ai despre eliminarea Religiei ori a icoanelor din școală?*

– Eu am o părere proastă. Dacă a fost așa de la început, cu icoane în școli, asta înseamnă că până la sfârșit trebuie să existe icoanele. Ar trebui să existe și în școli și la serviciu, peste tot ar trebui să existe icoane. Să-L avem pe Domnul lângă noi mereu.

Irinel Viorel, Vrancea,
clasa a XII-a

Toți au spus că ar dori ca și copiii lor să facă Religie

– *Cum este să fii profesor de Religie?*

– Eu am terminat și Litere și am ales să fiu profesor de Religie. Este foarte provocator. Îți dă o satisfacție extraordinară.

– *Ce zic elevii despre problema scoaterii Religiei și a icoanelor din școli?*

– Toți sunt de acord să se facă Religie. Toți! Sunt contra eliminării. I-am întrebat ce părere au. Le-am pus întrebarea: atunci când voi o să fiți maturi și

o să aveți copii, v-ar plăcea ca și copiii voștri să facă Religie sau nu? Nici unul nu a spus că nu! Și



cei care învață și cei care nu învață, și cei care sunt interesați și cei care sunt mai puțin interesați. Toți au spus că ar dori ca și copiii lor să facă religie.

– *Vi se pare de folos genul acesta de concurs?*

– Nu-i numai concurs! I-am întrebat pe copii cum s-au simțit. Sunt foarte bucuroși. Când s-au luat diplomele, au sunat-o pe mama și după aceea pe doamna profesoară: „Doamna profesoară să vedeți câte cărți am primit ca premiu! E fantastic!”

Mihaela Ceacoi, profesor,
școala „Ana Ipătescu”, Gherla

La origine, legile societății din spațiul european sunt întemeiate pe Evanghelie

– *Cum vi s-a părut olimpiada?*

– Mai mult decât reușită.

Partea științifică a fost dublată de o parte spirituală. Am încercat să creăm o dimensiune duhovnicească. Și văzând câțiva copii care se rugau ieri și alaltăieri în biserică, eu personal, poate și alții, am avut ce învăța de la ei.

– *Care este rostul predării Religiei în școală?*

– Să-și cunoască propria religie și să trăiască în conformitate cu legile Evangheliei.

La origini, legile societății din spațiul european sunt întemeiate tot pe Evanghelie. De aceea ne doare că nu avem o Constituție a Europei fundamentată pe un articol care să spună că Europa are o moștenire creștină. Unele țări europene au încercat să menționeze aceasta în Constituția U.E. dar nu au reușit.

Cu toate acestea eu mă gândesc că lucrurile se îndreaptă înspre bine mai mult decât credem noi. Și una dintre investițiile mari care duc la această îndreptare este predarea religiei în școală. Aceasta nu se întâmplă numai la noi.

Câți dintre noi știu, de pildă, că în Austria se plătesc profesori de religie pentru fiecare confesiune. Statul plătește orele de Religie, nu numai că îți dă voie să le faci.

Vă mai spun ceva despre predarea Religiei în Austria. Ei schimbă mai des conținutul programei, în funcție de probleme. De exemplu, s-a constatat că lumea nu prea postește. Nu postim și după



aceea dăm banii pe medicamente. Ei au făcut o întâlnire cu pedagogi, preoți, monahi și apoi i-au dus pe profesorii de religie la cursuri de formare în mănăstiri și i-au învățat să gătească de post. După aceea, la ora de religie, unde s-a putut, au amenajat mici bucătării sau au făcut ora de religie în bucătăriile școlilor și i-au învățat pe elevi să gătească de post.

Altă consecință pozitivă a orei de Religie este însușirea unor

abilități și deprinderi sociale. Sunt copii care merg sistematic și fac cadouri la azilurile de bătrâni sau la case de copii. Și aceasta determină anumite comportamente foarte folosite pentru ei și pentru societate.

Vă mai dau un exemplu simplu, dar clar.

Un profesor de Religie a făcut prezența la oră și despre un elev absent i s-a spus că este bolnav. Profesorul, inspirat, a zis: „Hai să facem o rugăciune pentru el!”

Au făcut o rugăciune. Elevul bolnav s-a făcut sănătos, a venit la școală, iar peste câteva luni, nu peste câteva zile, s-a îmbolnăvit un altul. Profesorul de religie a făcut prezența, a ajuns la cel care acum era bolnav și era gata să treacă mai departe. Dar un copil i-a spus: „Domnule profesor, dar pentru el de ce nu mai facem rugăciune?” Iată o deprindere dintr-o singură experiență.

În școlile confesionale transilvănene, în trecut, preotul era de multe ori directorul școlii și protopopul inspector districtual – un fel de inspector general. Așa a fost și în perioada interbelică: chiar tatăl meu a învățat la o școală confesională. Astăzi, în România, peste 200 de profesori de religie sunt directori de școli. În general putem spune că lucrurile se rează.

Inspector General Vasile Timiș

Pagini realizate de
Ieromonah Dosoftei Dijmărescu



Miza pe prietenie

Ieromonah Nicodim Petre

M-a întrebat, nu demult, cineva:

– Credeți că se mai poate face ceva cu tineretul acesta? Orașele, mai ales cele mari, sunt pline de discoteci, stadioane, restaurante și locuri de distracții unde mii de

o dispoziție bună pentru meditație și conversație. Din când în când se auzeau strigăte de încurajare sau dezamăgire de pe la blocurile din fața mănăstirii, și chiar de mai departe.



tineri se manifestă zgomotos, sfidând orice bună cuviință și fiind departe de cuminența pe care o aveau altădată românii.

Am încercat să răspund printr-o întâmplare, petrecută la Iași, pe când eram student, la sfârșitul anilor '90.

Era seară și destul de cald afară. Ieșenii urmăreau la televizor, ca aproape toată țara, un meci de fotbal: România – Anglia. Mă plimbam cu un prieten pe aleile din curtea mănăstirii Sfinții Trei Ierarhi. Era un aer plăcut, iar noi aveam

– Este meci – remarc cu voce tare.

– Da. Cine joacă?

– Nu știu. Parcă România – Anglia. Oricum cred că este un meci important pentru că nu se mai vede țipenie de om pe stradă.

Erau orele 21.30 – 22.00. La vremea asta, de obicei, centrul, Piața Unirii, Copoul, Tudorul erau destul de animate. Am continuat să ne plimbăm și să ne odihnim sufletele. Mai schimbam câte un gând căutând să tocim vreo idee. Am uitat de

meci. Strigătele pasionaților de fotbal se auzeau în continuare, la răstimpuri, dar ne-am învățat cu ele și nu ne mai distrăgeau atenția. Eram absorbiți de ale noastre când o izbucnire de „goooooo...! gol! gol! gol!” ne-a făcut să ne oprim.

Strigăte de bucurie, de entuziasm. Vibrau blocurile. Unii mai ieșeau pe balcon, apoi intrau iarăși în casă, cu gesturi scurte din mână, cu pumnul strâns, parcă neștiind cum să-și mai manifeste bucuria.

Meciul a mai durat puțin și s-a încheiat. A urmat apoi o bucurie generală: vibrație, balcoane pline de oameni, claxoane, mașinile străbăteau străzile cu steaguri fluturând, scoase pe geamurile; ieșenii erau în stradă, mișcându-se spre nici unde. Totul într-un iureș de zgomote și voci. Apărau continuu mașini după mașini, toate cu tineri. Apar apoi echipajele poliției care anunță la megafoane: „Se oprește circulația pe bulevardul Ștefan cel Mare, vă rugăm eliberați bulevardul”.

Va fi un miting al studenților din Tudor până sus în Târgușor. O manifestare de bucurie. Vreo 10.000 de studenți din complexul Tudor Vladimirescu vor să-și arate solidaritatea față de echipa României. Cine poate să-i oprească? N-au mai făcut

cerere la Primărie cu 48 de ore înainte pentru accept. Asta e. După vreo 15–20 de minute a început să se audă: Ro-mâ-ni-a! Ro-mâ-ni-a!

Colegul meu era nemulțumit, chiar tulburat, văzând toată brambureala asta și-mi spunea:

– Vai de noi! Uite în ce hal a ajuns tineretul ăsta. Golani, golani. Încotro merge țara asta?

Din când în când scăpa cuvinte și mai aspre care m-au făcut să mă abțin pentru moment de la vreo observație ca să nu tensionez dialogul.

Frontul studenților ajunsese în fața Palatului Culturii și de acum intra în linie dreaptă pe bulevardul Sfântului Ștefan. Erau mulți. Studenților li s-au alăturat și mulți ieșeni. În față erau mai rari, dar, după primii, urma front compact. O coloană de vreo 200 de metri sau chiar mai mult de oameni. Când am văzut atâta lume, care ajunsese deja în fața mănăstirii Trei Ierarhi, ne-am tras mai spre interiorul curții.

Era o gălăgie încât nu mă mai puteam înțelege cu prietenul meu. L-am privit și avea o expresie de nemulțumire și de dezaprobare adâncă pe chip.

Când mijlocul frontului de studenți și ieșeni a ajuns în dreptul porții noastre, s-a întâmplat ceva neașteptat.

Într-un moment scurt, de liniște, dintre două

scandări, s-a auzit vocea unuia dintre tineri: „Băi, Tatăl nostru!”

Și am asistat la o scenă rară. N-ar fi putut fi regizată nici cu 30 de repetiții. Nu s-ar fi executat atât de rapid nici dacă le-ar fi comandat vreun general de armată.

Nu am avut timp să ne dăm seama prea bine ce se întâmplă. Într-o clipă au fost în genunchi cu fața spre biserica Trei Ierarhi și au început să rostească rar și tare:

„Tatăl nostru, care ești în ceruri, sfințească-Se numele Tău...”. Noi, parcă rușinați, ne-am dat după o tuie. Trăiam un sentiment straniu. S-a creat o stare de spirit specială și măreață. Cuvintele rostite de studenții în genunchi și cu mâinile împreunate în dreptul bărbiei, se loveau de Palatul Culturii și se întorceau spre Mitropolie oprindu-se în blocul turn cu multe scări din fața bisericii. Se forma un ecou care dubla cuvintele. Sunetele se zbăteau între clădiri dar parcă lunecau și de-a lungul șoselei

Aveai impresia că trăiești o adevărată exorcizare a văzduhului.

„...și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel viclean. Amin.”

Colegul meu a început să-și facă semnul Sfintei Cruci. Larg și rar. A mai spus apoi doar de câteva ori : Na... na...

Studenții s-au ridicat și și-au continuat drumul spre Mitropolie, Universitate, Târgușor, cu aceleași ovații de „România! România!”

M-am gândit atunci că tinerii aceștia nu sunt pierduți și nu sunt golani. Sunt tinerii noștri, români, care scandează numele țării și care știu încă să spună „Tatăl nostru”.

* * *

Tinerii nu trebuie judecați, ci ajutați. Dar, mai întâi, trebuie înțeleși.



împrumutând ceva de la ea, un timbru specific. Aerul reverbera.

Secularizarea vieții morale și spirituale atinge în epoca noastră

nu numai pe maturi ci, mai ales, pe copii și pe tineri, care nu au încă un discernământ format.

Putem observa, fără prea mult efort, cum, în câțiva ani de la Revoluție, atitudinile, obiceiurile și felul de a acționa al generațiilor tinere s-au schimbat radical datorită societății de consum.

Mijloacele de informare moderne au un mare impact asupra adolescenților care nu au puterea de a controla și evalua informația primită; aceasta din urmă se transformă în timp într-o convingere ce influențează limbajul și atitudinea tânărului.

El începe a primi tot acest complex de opinii relative, de informații, cel mai adesea

în divergență cu sine însuși deoarece trăiește într-o lume contradictorie, aflată într-o continuă schimbare. Cum să se descurce? O fată de liceu de 15-16 ani spunea o dată: „lumea crede că trebuie să fim fericiți doar pentru că suntem tineri”. Ei nu văd războaiele pe care le purtăm zi de zi.

Aproape toate cercetările asupra condiției tinerilor pun în prim plan constatarea că majoritatea acestora trăiesc mai mult sau mai puțin o criză a propriei identități.

Copilul de ieri care era foarte legat de judecățile părinților săi caută un nou echilibru cu el însuși, cu spațiul familial, social, moral în care trăiește și cu

atunci când tânărul nu mai reușește să se adapteze la schimbări atât de rapide și dese, din sistemul de învățământ și din spațiul socio-cultural. A nu avea o identitate coerentă în lumea zilelor noastre e reținut de foarte mulți tineri ca fiind un lucru normal.

Un alt lucru care-l caracterizează poate în primul rând pe adolescent este dorința sa de autonomie. Afirmarea autonomiei la această vârstă se exprimă uneori în forme bizare, ca de exemplu revolta împotriva la toate și la toți (sfidarea diferitelor forme ale autorității, ș.a.). Să ne gândim că mulți trăiesc în familii cu probleme mai mari sau mai mici. Cu părinți alcoolici sau divorțați. Noi îi întâlnim pe acești tineri, dar nu știm de unde vin.



contradictorii, chiar din copilărie. În interiorul acestui pluralism de idei și de atitudini, Dumnezeu, credința și Biserica devin, adesea, foarte relative și ele, ca și celelele valori umane.

Tineretea este etapa din viața omului. Din punct de vedere psihologic, tânărul este întotdeauna în căutarea idealului, a lui însuși, și, de multe ori, este

propriul său mod de acțiune și gândire. Cu alte cuvinte, încearcă să experimenteze o nouă identitate.

Modelul de identitate pe care societatea îl oferă este modelul unei identități fragmentare, ambivalente, contradictorii și neajunse la maturitate.

Este de înțeles apariția acestei crize a identității personale,

În condițiile acestea, ce este de făcut? Criticismul este inefficient. Ignorarea lor este vinovată, iar retragerea în autoritarism creează distanță și nu duce nicăieri.

Toți tinerii au ceva în comun: căutarea. Se și zice că „Doar un tânăr în căutare, este cu adevărat tânăr”. Ei trebuie ajutați în această căutare. Este necesar un dialog continuu cu ei. Doar dragostea poate mărturisi cu adevărat frumusețea Ortodoxiei pe care dorim ca ei să o descopere. Altfel, există riscul ca ei să găsească „soluții” în alte părți, adică să eșueze.

Tinerii sunt un univers special. Au nevoie de prietenie. Au nevoie de a fi ascultați și înțeleși. Au nevoie de răbdare și timp. Și, peste toate, de dragoste.

Dacă mă preocupă viața unui tânăr, nu îmi rămâne decât să îl iau în serios.

Plaga avortului

dr. Ioan Florea



La aproape 20 de ani de la ieșirea din comunism, societatea românească nu și-a găsit încă echilibrul sufletesc. Să fie oare de vină sărăcia, ipocrizia unor politicieni, agresiunea kitch-ului, minciuna unor canale media, neasumarea autentică de către români a valorilor creștine sau traumele populației provocate de experimentele socio-politice? În ultimul timp, un alt răspuns se conturează cu tot mai multă evidență: România plătește astăzi crimele făcute prin avorturi după 1990.

Printre primele legi promovate cu asiduitate după decembrie 1989 a fost liberalizarea avorturilor. Mulți români au crezut, din neștiință sau din nepăsare, că în acest fel se distanțează de ideologia comunistă care impusese la noi în țară anumite restricții privitoare la întreruperile de sarcină. Nu s-a știut atunci un lucru foarte simplu: prima țară din lume care a legalizat avortul a fost tocmai Uniunea Sovietică în 1920, deci la puțin timp după ce imperiul țarist a fost acaparat de bolșevici. Toate țările din lagărul comunist au adoptat în timp o legislație asemănătoare, excepție făcând România. Inițial,

Sufletele copiilor avortați stau într-un loc unde nu este nici întuneric, nici lumină. Nici nu se bucură, nici nu se chinuiesc. Și ei strigă la Dumnezeu: Doamne, pentru ce suntem noi lipsiți de bucuria feței Tale, căci noi nu am văzut lumina soarelui, nu am văzut frumusețile din această lume și nici nu am făcut vreun păcat? Și atunci glasul lor se ridică la Dumnezeu, iar Dumnezeu cere sufletele lor din mâna mamei ucigașe. Iar părinții care au omorât copii în pântece, dacă fac canon, îi eliberează pe copiii lor din acea stare.

Arhimandrit Cleopa Ilie

țara noastră a legalizat și ea avorturile în anul 1957, această prevedere venind în contradicție cu codurile penale românești din 1865, 1937 și 1948 care condamnau omorârea pruncilor nenăscuți. În anul 1966, pe fondul unei oarecare independențe pe care România o arăta față de colosul de la Răsărit, țara noastră a interzis avorturile. Din păcate, tot sistemul legislativ antiavort promovat în acele decenii a fost abrogat după 1989.

Prin urmare, legalizarea uciderii unor ființe nevinovate nu a reprezentat un gest simbolic al ieșirii din comunism, ci, dimpotrivă, a aruncat țara noastră într-o perioadă de crimă și decădere sufletească, nemaiîntâlnită până acum în istoria României.

Libertatea prost înțeleasă

Cercetări oficiale (a se consulta în acest sens cărțile editate în ultimii ani de Provita Media) arată fără tăgadă că între anii 1990 și 1992 țara noastră a fost pe primul loc în lume în ceea ce privește rata avortului provocat legal. În această perioadă, la fiecare născut viu s-au făcut trei avorturi, ajungându-se astfel să fie omorâți cel puțin 2 milioane de copii. Numai în spitalele din București se omorau zilnic prin avorturi, între 70 și 100 de persoane care purtau fiecare pecetea chipului dumnezeiesc. În acei ani în care s-au împletit paradoxal frenezia libertății cu lanțurile unei neașteptate robii, poetul Ioan Alexandru mergea prin clinicile de avort. Iată ce

spunea el în iulie 1990, când deja fuseseră uciși cel puțin 500.000 de copii: „Am fost la abatoarele acestea umane. Am văzut frigidere pline de copii înjunghiați, aruncați din pântecele maicilor lor. Am cumpărat giulgiu și cămăși

pentru acești copii abandonati care sunt ca niște sfinți. Știți cum stau pruncii în pântecele maicilor lor? Ca niște călugări la rugăciune. Prin avort sunt smulși de acolo și aruncați în frigidere, fără hăinuțe, fără nume, fără botez... Sunt pline frigiderile de

copii abandonati în România”.

Din păcate nici până astăzi situația nu s-a ameliorat simțitor. În România se înregistrează în continuare cea mai mare rată a avorturilor din UE și în țara noastră lipsesc aproape total consilierea și restricțiile juridice

Scrisoare deschisă cătore o fetiță

Când vei citi această scrisoare eu voi fi deja plecată din această lume, tu, în schimb, vei fi o adevărată domnișoară. Atunci nu vei mai fi o fetiță, de aceea poate te vor interesa aceste puține gânduri despre importantul subiect al iubirii, iubire care într-o zi te va lega de un tânăr. Va veni o clipă când vei simți că inima îți bate puțin mai tare pentru acest tânăr. În vremurile pe care le trăim lucrurile s-au cam schimbat puțin, chiar mai



mult... Acum tinerii se grăbesc să trăiască viața, să acumuleze dacă s-ar putea cât mai multe experiențe și cât mai repede. Fiecare lucru însă are timpul său binecuvântat. Fii atentă, fetița mea! Mulți tineri se vor apropia de tine în numele iubirii. Este firesc, deoarece iubirea este primul lucru frumos care răsare în viața noastră. Este ca o floare ce își deschide pentru prima dată petalele în lumina soarelui, într-o dimineață primăvărată și nu știe bine, bine ce i se întâmplă și... se fâstâcește. Știi, când într-o bună zi, vor veni și ne vor spune că ne iubesc, ne vom simți flatate, înșelându-ne, pentru că ceea ce îi motivează nu este întotdeauna iubirea. Astăzi poate ne vor pe noi și ceea ce astăzi doresc, mâine pot să lase deoarece au mai văzut ceva ce le place, dorindu-și și acel lucru, numai ca să-și satisfacă pofta. Iar mâine, poimâine, când mergem la dumnezeiasca Taină a cununiei și

purtăm haine frumos împodobite, dăruim un trup șifonat, fără de curăție, iar aceasta nu poate fi un lucru plăcut lui Dumnezeu.

Când un tânăr te va iubi cu adevărat, atunci să știi că iubește în primul rând, sufletul tău și tu vei iubi sufletul lui. Atunci nu veți avea nevoie de nimic altceva, deoarece veți simți sfințenia în această legătură a prieteniei și cu fiecare zi care trece, veți descoperi comori unul în sufletul celuilalt. O astfel de nuntă și unire nu numai că se binecuvintează, dar nu va avea de a face cu divorțul, nici cu avorturile, nici cu nimic altceva ce se împotrivesc poruncii dumnezeiești. O astfel de cununie va aduce pe lume copii binecuvântați, ca și tine, deoarece și părinții tăi au păzit cununia lor sfântă.

Să știi că nunta departe de Dumnezeu și de Sfânta Împărtășanie este departe de virtute având de a face cu infidelitate conjugală, necredință, multe pericole, cu atmosferă rea. Dintr-o astfel de nuntă ies copii ce se vor încurca cu droguri, bătai, prietenii rele, copii ce vor merge pe un drum greșit.

Până să vină acea clipă în care vei fi sigură de iubirea ce o trăiești și de alesul inimii tale, să ai grijă! Nu te grăbi, deoarece sunt mulți tineri care nu vor decât... o bucată de carne, pentru că nici ei nu pot da mai mult.

Bucură-te, fetița mea! Să fii totdeauna pe Calea lui Dumnezeu. Totdeauna să ai iubire pentru părinții tăi ce te-au adus pe lume, dar și pentru toți și toate. Și fii pururea al lui Dumnezeu, binecuvântat copil!

Monahia Gavriilia Papaianis

The Ascetic of Love – Nevoitoarea dragostei, Grecia, 1999

privitoare la o asemenea practică inumană. Se apreciază că de la Revoluție până în zilele noastre s-au făcut cel puțin 16 milioane de crime prin avorturi, neluându-le în calcul pe cele care nu au fost inventariate oficial și nici pe cele datorate mijloacelor contraceptive folosite de femei după ce au rămas însărcinate. Dacă adunăm morții români din cele două războaie mondiale și pe cei datorăți terorii comuniste, nu vom reuși să depășim această cifră înfricoșătoare atinsă în doar 18 ani de libertate prost înțeleasă.

Articolul de față nu se dorește a fi o acuză la adresa celor care au făcut avort. El este în primul rând un semnal de alarmă adresat creștinilor pentru a se trezi și pentru a se implica în această problemă fie la nivel personal, fie la nivelul unui proiect social, de tipul celui inițiat de părintele Nicolae Tănase de la Valea Popului, fie la nivel politic.

Există țări, precum Polonia sau Irlanda de Nord, unde avorturile sunt practic interzise datorită unor acțiuni bine organizate și hotărâte ale credincioșilor. Să mai amintim aici și faptul că, în anul 1996, Congresul american a aprobat o sumă anuală de 50 de milioane de dolari pentru derularea unor programe care să promoveze în rândul tinerilor abținerea sexuală până la căsătorie. Rezultatele acestui demers au fost pozitive.

Un astfel de program ar fi binevenit și în România, dacă ne gândim numai la sutele de eleve sub 16 ani care au făcut avorturi în ultimii ani. La începutul anului 2008, s-a mediatizat cazul unei

fetițe de 12 ani care a avortat... Ce copilărie mai poate avea o elevă care a făcut avort la 12 ani?

Cum se împacă molima avortului cu faptul că în România există totuși un interes pentru credință mai puternic decât în multe țări europene? O explicație a acestei stări paradoxale ar fi sărăcia care îi determină de multe ori pe părinți să-și limiteze numărul de copii. O altă explicație ar putea fi avalanșa industriei pornografice care a inundat spațiul românesc și care ar putea fi mult diminuată dacă factorii de răspundere ar fi hotărâți să stopeze acest flagel. Cea mai îngrijorătoare explicație este însă, din păcate, trăirea superficială a credinței. Nu este de ajuns doar să fim interesați de învățătura creștină, ci trebuie să ne străduim să o trăim în viața noastră de zi cu zi. Dacă nu facem așa, vom ajunge a un comportament anormal și neplăcut lui Dumnezeu, de felul unei familii tinere care locuia într-o vilă, cu televizor în fiecare cameră, dar soții nu doreau să aibă mai mult de un copil. Puțin mai departe de această casă o altă familie cu 5 copii locuia într-o singură cameră în care ardea neconținut candela în fața icoanei Maicii Domnului...



Până când dreptcredincioșii români nu vor respecta

îndemnul biblic „creșteți și vă înmulțiți” (Facere 1, 28) și „fugiți de desfrânare” (I Corinteni 6, 18), nu va exista pace în această țară, căci omorârea pruncilor, lupta împotriva Vieții, este de fapt semnul răzvrătirii împotriva Tatălui ceresc și al tăgăduirii Lui.

Mărturii

Pentru a ne da mai bine seama ce este avortul, vom prezenta în partea a doua a acestui articol câteva mărturii ale mamelor care au avortat și care au conștientizat în cele din urmă marea greșeală pe care au făcut-o. Mărturiile sunt adunate fie direct de la persoanele în cauză, fie sunt luate de pe internet, de pe site-ul www.avort.ro.

Iată câteva din aceste strigăte ale durerii: „Nu vă ucideți copilașul așa cum am făcut eu! Acum mi-aș da viața să-l văd doar o secundă!”; „De ce nu mi-a spus nimeni despre riscurile mari ale avortului? De ce nu mi-a spus nimeni ce va urma?”; „Voi rămâne toată viața marcată de acest eveniment și vreau să vă spun acum, când plâng iar: opriți-vă să ucideți suflete nevinovate!!! Ce urmează după aceasta, e cumplit de trăit și sentimentul de a fi criminală este copleșitor și degradant. Oare cine și ce mă poate ajuta pentru că simt cum viața mea se sfârșește!... Oare unde este copilașul meu acum?” (Daniela).

„Am îndrăznit să mă uit mai atent la el... avea degete și la mâini și la picioare... un năsuc perfect... și i se vedea un zâmbet pe față... și mai dureros era că semăna cu mine la

gură... Astea le povestesc pentru toate femeile care fac avort, în special după trei luni. Multe care fac... îl fac, se ridică și pleacă... dar niciodată nu se uită la ce lasă în urmă... Eu acum sunt distrusă din punct de vedere psihic și știu că niciodată nu voi mai fi la fel și niciodată nu voi putea sărută și alina copilășul meu frumos, după care plâng în fiecare seară.” (Nicoleta).

O mărturie zguduitoare ne oferă și Ilona: „Asistenta m-a condus în camera de măcelărit. Era un miros puternic de dezinfectant. M-am întins pe masă... mi s-a făcut anestezie generală și pe când a intrat doctorul, am adormit. În timpul avortului l-am visat pe copilășul meu. Avea gene lungi cum are tatăl lui. Eram într-un câmp. M-a întrebă: De ce faci asta? I-am spus: Eu nu vreau să fac asta, iar el m-a întrebă: Atunci, totuși, de ce faci asta? Nu știu cum am ajuns în cealaltă cameră în pat... Nu țin minte nimic... știu doar că m-am trezit și mi-am dat seama că am adormit vreo 20 de minute. Am ieșit afară cu ultimele puteri... totul se învârtea în jurul meu... Afară era prietenul meu cu încă un amic. Am realizat ce am făcut... Primul meu gând a fost că sunt o criminală... I-am cerut o batistă și am început să plâng (...) Azi noapte l-am visat din nou în același cadru. S-a uitat la mine și a spus: Vezi, acum sunt mort. M-au omorât. I-am spus să mă ia cu el, dar a spus că nu poate să facă asta, nu i se dă voie... și că nu pot pleca, voi avea parte de o întâmplare în curând... mai multe nu a putut să îmi spună... Fetelor, doamnelor, vă spun, nu faceți avort! Poate credeți că în viitor un alt copil va umple golul

lăsat de acesta, dar vă spun... fiecare copil e unic în felul lui și nici unul nu poate fi înlocuit de nimeni și de nimic”.

Iată acum două mărturii ale unor mame care au fost la un pas de avort, dar au reușit să iasă învingătoare din această încercare și au păstrat copilul: „La 38 de ani m-am îmbolnăvit de cancer, limfom Hodgkin agresiv, ultimul stadiu. Am făcut 13 ședințe de citostatice. A fost îngrozitor. Mi-a căzut părul, cancerul a dat mult înapoi, dar mi-a scăzut imunitatea și s-a dezvoltat în corp o altă boală foarte gravă: tuberculoza. M-am programat la o clinică din Germania pentru raze. Înainte de plecare am făcut o tomografie generală și așa am aflat că sunt însărcinată. Asistenta de la tomograf s-a speriat, dar a continuat tomografia fiindcă era sigură că n-o să păstrez copilul. Cu toate că urmașem tratamente care afectau în mod normal sarcina (luasem în ultimele săptămâni patru antibiotice pe zi pentru tuberculoză, ca să nu mai vorbim de citostatice și tomografie) am hotărât să păstrez copilul și am anulat biletele de avion. Pentru a nu-i face rău pruncului cu vreun medicament am folosit aproape numai remedii naturiste și, mai ales, am apelat cu toată încrederea la puterea Bisericii. Duhovnicul ne-a sfătuit să mergem la icoana făcătoare de



minuni a Maicii Domnului și să închinăm copilul Născătoarei de Dumnezeu.

Peste 90% din doctori mi-au spus că e o mare greșală ce fac și că s-ar putea să se nască un copil cu malformații sau să moară cel puțin unul din noi doi la naștere. Am dat pomelnice multe în toată țara și la muntele Athos, s-au făcut rugăciuni pentru noi și în alte țări ortodoxe. Am participat la foarte multe sfinte masluri, m-am spovedit și m-am împărtășit des și... minunea s-a produs – am acum un al treilea copil care s-a născut de ziua Sfântului Antonie cel Mare. Copilășul este sănătos și mama lui la fel. Doctorii nu știau ce să mai creadă când făceau comparație între analizele mele dinainte de naștere și cele de după naștere. Sunt sănătoasă sufletește și sunt mai luminată trupește și sunt mai luminată sufletește. O doctoriță mi-a spus că așa ceva se întâmplă într-un caz la o mie, dar, zic eu, prin



Lăsați copiii să vină la Mine – frescă din biserica mănăstirii Putna

puterea lui Dumnezeu, se pot vindeca mai mulți decât unul la o mie. Minunea care s-a petrecut cu noi este foarte mare și nu știu cum să-i mulțumesc mai mult lui Dumnezeu” (Daniela-Maria).

La rândul său, Cristina povestește: „I-am spus soțului decizia mea de a păstra copilul și au urmat o serie de stări tensionate, dar Dumnezeu m-a întărit și am mers mai departe. L-am adus pe lume pe băiețelul meu minunat, Alexandru. Are acum patru ani și jumătate și încă un frățior de un an și jumătate, David – și el un alt „neșteptat”. După ce s-a născut și David, soțul meu ne-a părăsit... Nu ne mai înțelegeam, îmi reproșa că eu am făcut intenționat acești copii. Fetelor, am acum 29 de ani și am doi băieței minunați, oglinda ochilor mei și toată fericirea mea. Suntem foarte fericiți toți trei. Dumnezeu ne ajută în fiecare clipă, suntem cu toții făpturile Lui și trebuie numai să Îi acordăm toată încrederea ca să vedem imediat și rezultatele. Sunt sigură că

soțul meu se va întoarce la copiii lui. Dumnezeu îl iubește și pe el și îl va lumina la un moment dat. Eu mă rog mereu pentru asta. Vreau să vă împărtășesc gândurile mele și să vă rog să meditați și să vă informați foarte bine înainte să faceți un avort. Să întrebați pe toate femeile din jur care au făcut avort despre ceea ce simt, dar și pe toate mămicile fericite care au scăpat de ispita ucigașă. Eram și încă sunt tânără, doream să-mi trăiesc viața, să umblu prin discoteci, etc. Au venit copiii și mă gândeam că s-a sfârșit viața mea, că voi fi prizonieră în casă cu doi pui mici, că mi s-a terminat viața și libertatea. NIMIC MAI FALS!!! Acești pui mici crescuți din noi sunt izvorul adevăratei noastre fericiri!!! Nu mă credeți? Lăsați-i să trăiască și o să vă convingeți singure!!! Răspundeți acestei provocări și veți ajunge la aceeași concluzie. (...) Alegeți, dragele mele... Ne vrem copiii strângându-ne în brațe sau măcelăriți în bucăți de aspiratoarele din cabinetele

ginecologice? Eu sunt fericită; fiți și voi alături de mine și puii voștri minunați”.

Ca un cuvânt de încheiere vom adresa câteva întrebări femeilor care se gândesc în acest moment să aleagă avortul:

De ce nu vrei să naști copii? Nu ai cu ce-i hrăni? Oare nu va avea Dumnezeu grijă de ei?

Ești bolnavă? Dacă avortezi, mai rău te vei îmbolnăvi.

Ești săracă? Îți va da Hristos cele de nevoie ca să-i crești.

Ești amenințată de bărbat că te lasă? Nu-l asculta la cele rele și naște copilul, că poate va ajunge vreun sfânt prin care să vă mântuiți toți din familie.

Te temi să nu rădă de tine alte femei, că ai doi, trei sau chiar mai mulți copii? Dar ce vei face când diavolii te vor chinui în iad, pentru omor, împreună cu ele?

Te rușinezi că ai rămas gravidă nefiind căsătorită? Naște copilul, căci prin rușinea pe care o pătimești, vei scăpa de rușinea cea mare din ziua Judecării.

Te rușinezi că ai rămas însărcinată având peste 35-40 de ani? Păstrează copilul și el îți va aduce multă mângâiere și te va ajuta la bătrânețe.

Vrei să-ți ucizi copilul la tinerețe ca să nu ai griji, să te poți distra mai mult? Te sperii fiindcă ești studentă și nu ai serviciu, locuință sau mașină? Dacă mama ta ar fi gândit la fel, mai erai tu astăzi?

Ce este mai scump, raiul sau iadul? Viața sau moartea? Avere, mașina, casa sau copilul pe care ți l-a dat Hristos? Oare nu poruncește el tuturor părinților: „Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine (adică la Viață, la Biserică), că a unora ca aceștia este Împărăția Cerurilor” (Matei 19, 14)?

O MINUNE A SFÂNTULUI DIMITRIE BASARABOV

Sunt chirurg ginecolog de aproape două decenii și multă vreme am trăit în pace și belșug! Începând din 1999, viața mi s-a dat peste cap din senin...

Într-o noapte am visat o mulțime de nou-născuți care, parcă, înotau într-un acvariu uriaș, aflat chiar în fața mea, și păreau că se sufocă, fiindcă pipăiau cu disperare peretele de sticlă, căutând o ieșire. N-am să le mai pot uita niciodată ochii aceia mari și disperați ce priveau spre mine!

De a doua zi, au explodat în existența mea câteva necazuri care m-au dus până în pragul disperării. Soției i-a fost diagnosticat un cancer la sân și a suferit o operație care a mutilat-o. În scurt timp, fiul meu – licean pe atunci – mi-a mărturisit, într-o manieră suspectă, că datorează o sumă mare de bani cuiva și că viața i-ar putea fi în pericol dacă nu-și achită datoria. Foarte repede am aflat că devenise dependent de heroină și se împrumuta tot mai des, pentru că nu-i mai ajungeau banii ca să-și plătească dozele. După nici o săptămână, mi-a fost furată mașina – un Volkswagen Passat nou-nouț – pe care nu apucasem să o asigur împotriva furturilor. Și pentru ca tabloul sumbru să fie complet, interiorul vilei noastre spațioase a fost parțial distrus de un incendiu... Eram pur și simplu copleșit.

Mă consideram un om relativ credincios și mi-a venit deodată gândul să urc în dealul Patriarhiei, căci culmea disperării mele a coincis cu ziua de 27 octombrie, când se făcea

pelerinaj la moaștele sfântului cuvios Dimitrie Basarabov. În orele cât am așteptat la coadă, m-am rugat pe tăcute, întrebându-l pe sfânt ce era de făcut și unde am greșit de s-au abătut atâtea nenorociri pe capul meu. Când am ajuns în fața moaștelor, nu m-am mai putut gândi la nimic... Am izbucnit doar în plâns și nu m-am putut opri decât târziu, după ce coborâsem dealul.

Vă rog să mă credeți, în noaptea următoare l-am visat pe Sfântul Dimitrie cel Nou, care mi-a vorbit cu multă blândețe, dezvăluindu-mi adevărul pe care eu îl ignorasem cu desăvârșire, ca un nelegiuit ce eram! Mi-a spus că acei nou-născuți pe care îi văzusem în vis erau cei 187 de copii ce nu mai apucaseră să ajungă pe lumea aceasta pentru că eu le făcusem chiuretaje mamei lor, la cererea acestora, și promisem o mulțime de bani necuveniți în schimbul acestor crime. Sfântul a continuat să mă lumineze cu aceeași blândețe, lămurindu-mă că, dacă voi continua să comit asemenea pruncucideri, nenorocirile care se vor abate asupra mea vor fi și mai mari. Mai mult decât atât, mi-a cerut să botez un număr de copii egal cu cel al pruncilor pe care îi omorâsem cu mâinile mele, spunându-mi: Vei vedea ce se va întâmpla, pe măsură ce vei duce la capăt o asemenea faptă bună! Și nu mai păcătuiești...

De a doua zi nu am mai făcut nici un chiuretaj și mi-am câștigat existența din consultații, nașteri sau intervenții chirurgicale care ajutau la



venirea pe lume a unor copii. La foarte scurt timp, am pornit cu soția mea prin orfeline însoțit de preotul de la noi din parohie, botezând cel puțin un copil în fiecare lună.

Vreau să vă spun că lucrurile au luat o cu totul altă întorsătură în viața mea... Astăzi, după cinci ani, soția se simte bine, chiar dacă și-a pierdut un sân, iar fiul meu, după terminarea liceului, m-a rugat să-l ajut să se interneze într-o clinică de dezintoxicare. Acum este pe deplin vindecat. Analizele medicale ale soției dovedesc că pericolul de cancer a fost îndepărtat. Ne-am refăcut casa cu greu, dar temeinic și – surprinzător, pentru un păcătos ca mine – câștigurile noastre bănești nu s-au diminuat foarte tare, în absența chiuretajelor. Am devenit credincios înțelegând, măcar în ceasul al treisprezecelea, că totul se plătește în viață. Vedeți cum lucrează Dumnezeu prin sfinții Săi?

Alexe I., medic specialist chirurg – obstetrică și ginecologie, București.

Extras din cartea *Mărturii ale unor mame care au făcut avort*, Piatra Neamț, 2007

Școala de iarnă Ștefan cel Mare și Sfânt ianuarie 2008



Tineri basarabeni colindând ascoriștii din dreapta Prutului

În perioada 2-12 ianuarie 2008 Mănăstirea Putna a găzduit și organizat o Școală de Iarnă pentru studenții din Basarabia. Au participat 23 de membri ai Asociației Studenților Creștini Ortodocși Români din Republica Moldova și ai Organizației de Tineret „Noua Generație” a Partidului Popular Creștin Democrat din Basarabia.

În ziua sosirii, studenții basarabeni s-au întâlnit cu peste 200 de membri ai filialelor ASCOR București, Iași, Sibiu și Suceava care au ales Putna ca loc al trecerii în anul 2008. De la sine studenții s-au colindat unii pe alții și au cântat împreună cântece patriotice românești.

Apoi, pe parcursul celor 10 zile tinerii au auzit și participat la dezbaterile din cadrul celor 17 expuneri pe teme de istorie, teologie, spiritualitate, probleme sociale și politice. Conferențiarilor au fost profesori universitari din Iași, Suceava și Cernăuți, preoți din Suceava și părinți ai Mănăstirii Putna.

În data de 10 ianuarie a avut loc un pelerinaj la vestitele mănăstiri cu pictură exterioară. Cu acest prilej s-a ajuns și la Suceava, unde a avut loc o întâlnire cu Înalt Prea Sfințitul

Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților.

Dincolo de programul schițat mai sus, această primă Școală organizată pentru tinerii basarabeni a avut ca rezultat o mai profundă cunoaștere de sine a participanților, o adâncire a lor în istoria românilor și în spiritualitatea ortodoxă și un imbold de a fi mai buni români și mai buni creștini.

Cu nădăjdea că cititorii vor simți o fărâmbă din ceea ce au simțit participanții, redăm mai jos câteva din gândurile lor, așa cum le-a publicat ziarului basarabean *Flux*, în numărul din 18 ianuarie 2008.

Participant

Am așteptat această călătorie de o jumătate de an

Am așteptat această călătorie de jumătate de an, știind despre ea încă din vara anului 2007. Chiar dacă toată lumea sărbătorea anul nou, la 1 ianuarie, fiind înconjurat de cei mai buni colegi din partid, dar și de la ASCOR, am pornit în drum spre Putna. Imediat ce am ajuns la mănăstire am fost primiți de către o mare parte din obștea

mănăstirii ca niște oaspeți de onoare și aveam o senzație de parcă unii călugări ne așteptau de-o viață. Au mai trecut câteva ore și am început să mă acomodez la bucuriile și trăirile sufletești pe care nu le-am avut niciodată. Era ceva de nedescris, de parcă am nimerit în împărăția cerurilor.

Cu toți eram uniți, ne ajutam unii pe alții și ne ceream iertare unii de la alții pentru micile incomodități create. În câteva zile am călătorit pe la mănăstirile din apropiere, însă n-am să uit niciodată liniștea de la Schitul Daniil Sihuștrul. O liniște pe care nu o pot descrie, însă pe care am ascultat-o cu multă dragoste. Fiind în lăcașurile sfinte unde harul lui Dumnezeu este continuu, acolo nu am simțit cum trece timpul pentru că viața de la mănăstire era prea frumoasă.

Cele 11 zile au trecut ca 11 ore și mi-am dat seama că viața continuă, însă plină de ispite, de neplăceri, de situații mai puțin plăcute. Și numai gândul la Cel de Sus ne poate readuce la acea liniște și acea dragoste pe care am simțit-o timp de 2 săptămâni la Mănăstirea Putna.

Sergiu Rabei, „Noua Generație”

Merită văzute aceste locuri

În călătoria mea la Putna, cel mai mult m-a impresionat starea de spirit a călugărilor și a preoților care ne-au primit și ne-au găzduit, capacitățile lor imense, puterea de a transmite acest tezaur de informație, ce este nespus de folositoare și binevenită în viața de zi cu zi. De asemenea, mi-au plăcut foarte mult locurile frumoase și câteva mănăstiri cu pictură exterioară, care merită să fie văzute, aproape toate fiind ctitorite de voievodul Ștefan cel Mare și Sfânt și urmașii lui. Celor care nu au văzut Putna și lanțul de mănăstiri din județul Suceava, vreau să le spun că merită văzute aceste locuri, ele având atât o mare încărcătură istorică, cât și una spirituală.

Alexei Juravschi, „Noua Generație”

Doar acolo poți fi mai aproape de Dumnezeu

Mă bucur că am avut ocazia să vizitez aceste locuri foarte frumoase, pitorești, dar și sfinte. M-a impresionat, în mod deosebit, atmosfera de acolo, am trăit niște momente de neuitat, care s-au implantat adânc în sufletul meu, lăsându-mi o amintire foarte frumoasă și plăcută în legătură cu Putna. Acolo am găsit liniștea sufletească de care aveam nevoie. Mi-a plăcut, în special, cum am fost primiți și tratați de către toți călugării și persoanele de la mănăstire

Odată ce ai intrat în această cetate, lași toate problemele după porțile acesteia și uiți de timp (care zboară atât de repede acolo).

Fiind membră ASCOR, mi-am îmbogățit mult cunoștințele în ceea ce privește activitatea pe care o desfășuram și am înțeles multe lucruri utile pentru mine în legătură cu credința și cu viața pe care o ducem zi de zi. Am venit de acolo plină de energie pozitivă, înarmată cu multă voință, răbdare, bunătate și optimism; hotărâtă să lupt cu problemele care vor apărea în viața mea de mai departe. Aș sugera aceluia care nu au fost niciodată la Putna să meargă acolo, fiindcă doar acolo poți fi mai aproape de Dumnezeu și foarte departe de grijile și problemele pe care le avem fiecare din noi. Vreau să mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a oferit șansa să merg acolo și să-mi regăsesc liniștea sufletească și cu toate că am revenit de acolo, inima și sufletul

mi-au rămas la Putna...

Doamne ajută!

Nadejda Popușoi, ASCOR

Locul minții noastre trebuie să fie în inimă

Dacă ți-ar povesti cineva nu vei înțelege nimic din ceea ce ar trebui să înțelegi. Totul părea atât de clar, în felul în care eu am interpretat lucrurile, dar la Putna am înțeles că totul nu este cum mi-am imaginat eu. Începerea înțelepciunii este frica Domnului și înțelegere bună este tuturor celor ce o fac pe ea, căci mintea nu se poate ascunde nicăieri între zidiri. Locul inimii noastre trebuie să fie în inimă. Deci, dragi cititori, nu uitați că suntem creștini și că trebuie să găsim și să prețuim cele trei virtuți: nădejdea, credința și dragostea, dar toate acestea doar prin credință. O experiență de viață în care te poți regăsi singur pe tine o poți avea doar acolo pe acele meleaguri de legendă – ale Putnei.

Doamne ajută!

Vera Sitișco, ASCOR



În pelerinaj la mănăstirea Voroneț

TABĂRA DE ICONOGRAFIE

Arhidiacon Anastasie Robu

Societatea românească s-a aflat după 1989 în fața unui proces de recuperare a identității proprii, identitate cenzurată și distorsionată în perioada comunistă. Unul din domeniile adânc văduvite înainte de 1989 a fost iconografia. Parte integrantă a spiritualității ortodoxe, icoana exprimă grafic întreaga învățătură de credință. În aceste condiții, pentru a reintra în normalitate, Biserica a trebuit să pregătească iconari care să picteze corect adevărurile credinței.

Începând cu 2004, anul comemorativ „Ștefan 500”, Mănăstirea Putna a organizat și găzduit anual tabere iconografice. Aceste cursuri intensive, mai mult formative decât informative, au fost coordonate de Asociația Tinerilor Ortodocși din Balcani (*The Balkan Orthodox Youth Association*), sub înaltul patronaj al Patriarhiei Ecumenice, adunând la un loc tineri din Grecia, Bulgaria, Serbia, România și Ucraina.

Între anii 2004 și 2007, au avut loc patru tabere de câte două săptămâni fiecare, cu subiecte tematice diferite, alese în funcție de nivelul de pregătire profesională a tinerilor.



Moștenind arta iconografică tradițională a Sfântului Munte Athos prin intermediul Mănăstirii Makri de lângă orașul grecesc Adrianopolis, atelierul de icoane al Mănăstirii Putna a fost gazda artistică a acestor tabere de pictură. Tematica fiecărei tabere s-a desfășurat într-un climat plastic inspirat din mediul clasic al școlii cretane post-bizantine din secolul al XVII-lea.

Tabăra, în general, a constituit și un bun prilej de cunoaștere reciprocă a mai multor tineri, cu pregătiri, vârste și naționalități diferite, deschizând perspectivele unor viitoare colaborări trainice. Mulți dintre tineri s-au format în spiritul acestei arte iconografice tradiționale și au devenit studenți la Institutele de

Artă din țările lor și chiar artiști debutanți.

Fiecare icoană pe care acești tineri o vor picta va fi o chemare a lui Dumnezeu către om. Iar fiecare din cei ce vor vedea aceste icoane se va putea apropia mai ușor de Dumnezeu. Printr-o asemenea lucrare mănăstirea își împlinește datoria de a-L mărturisi oamenilor pe Dumnezeu, Frumusețea deplină.



12 APRILIE 2008

SĂRBĂTORIREA URCĂRII PE TRONUL MOLDOVEI A SFÂNTULUI VOIEVOD ȘTEFAN CEL MARE

Pentru a sărbători începutul domniei sfinte a lui Ștefan cel Mare, la Mănăstirea Putna s-a făcut slujba Acatistului voievodului în fața mormântului său. Au participat părinți ai mănăstirii, pelerinii aflați în vizită, dar și un grup de elevi și cadre didactice de la Grupul Școlar „Ion Nistor” – Vicovu de Sus, veniți special pentru acest moment festiv.

Îmbrăcați în costume populare, elevii au fost însoțiți de Ionel Cristinel Puha, profesor de istorie, Mihai Cârdei, profesor de psihologie, preot Ilie Nistor, profesor de religie, și Lucian Lefter, doctorand în istorie la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași.

După slujirea Acatistului, Starețul mănăstirii Putna, Părintele Arhimandrit Melchisedec Velnic, a adresat elevilor un cuvânt despre ce a însemnat Ștefan cel Mare în

vremea sa și despre învățătura pe care o putem desprinde noi cei de astăzi din faptele sale. Spicuim câteva fragmente din acest cuvânt.

„Dumnezeu a rânduit ca în 1457, la 12 aprilie, în Miercurea Mare, cârma Moldovei să o ia Ștefan cel Mare, după ce l-a înfrânt pe Petru Aron la Doljești, pe apa Siretului, în apropiere de Cetatea Romanului. A fost uns, proclamat ca domn al Țării Moldovei și a fost cu el, cum spun cronicarii, «gândul lui Dumnezeu».

Nu e puțin să scrie cineva despre tine după ce ai trecut din viața aceasta că a fost gândul lui



Dumnezeu cu tine, că a gândit Dumnezeu cu tine, că tu ai fost rânduit de Dumnezeu ca să fii în acele vremuri conducător, părinte al Moldovei.

Pe lângă aceasta, Ștefan cel Mare a avut o smerenie deosebită. O adâncă smerenie. Puțini sunt cei care în ziua de astăzi mai înțeleg taina smereniei.

Cel care înțelege taina smereniei, înțelege taina Întropării lui Hristos. Înțelege ce este dumnezeirea, ce este Dumnezeu, ce este Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ce este Maica Domnului.

Oamenii semeți, oamenii





mândri au și puțină credință. Omul mândru se desparte foarte ușor de Dumnezeu. Smerenia este aceea care te ține legat strâns de Dumnezeu.

În pisanile pe care le-a pus la biserici și mănăstiri – în jur de 30 sunt atestate documentar ca fiind ctitorite de el – se scrie că a ridicat biserica spre slava lui Dumnezeu sau a sfântului al cărui hram se punea la biserică.

Tot în pisanii ne spune că, atunci când a fost înfrânt, aceasta s-a întâmplat din cauza păcatelor sale. Relele, înfrângerea le punea pe seama lui; binele îl punea pe

seama lui Dumnezeu. Aceasta înseamnă în gândirea Bisericii noastre cugetarea cea smerită.

Să ne ajute bunul Dumnezeu ca să înțelegem mai mult faptele înaintașilor noștri.

Să iubim istoria, să iubiți viața și faptele înaintașilor căci fără a cunoaște faptele înaintașilor suntem ca niște pomi fără de rădăcină.

Un neam, un popor care nu-și cunoaște istoria, poate fi dezbinat foarte ușor, poate fi dezrădăcinat. De aceea cei care nu-și cunosc bine tradiția, credința, istoria se pleacă foarte

ușor în fața celor care vin cu viclenie împotriva lor. Căci, așa cum ați auzit în rugăciune, unii ne cuceresc «nu cu paloșul, ci cu viclenia și minciuna».

Ne-am rugat și pentru surparea eresului. Eresul nu este altceva decât mândrie, închipuire și dezrădăcinare. Să ținem la valorile noastre, să iubim valorile noastre sfinte, să ne cinstim înaintașii, căci un popor, un neam va dăinui atunci când merge pe urmele strămoșilor cuminți, așa cum îndemna frumos Nicolae Iorga în cuvântul său din anul 1904, când se împlineau 400 de ani de la moartea voievodului Ștefan.

Acest îndemn vi-l fac astăzi, la acest popas aniversar în drumul dumneavoastră pe urmele strămoșilor cuminți: să vă aduceți aminte permanent de acești sfinți ai noștri, de «cum și-au încheiat ei viața», cum spune sfântul Apostol Pavel, și să le urmați credința. Așa să ne ajute bunul Dumnezeu pe toți!”

PE URMELE STRĂMOȘILOR CUMINȚI

După ce s-au închinat după cuviință, elevii au îngenuncheat alături de profesorii lor, ascultând, sau, mai bine spus, trăind o scurtă lecție de istorie predată nu de la catedră, ci de la mormântul Sfântului Ștefan.

Profesorul Puha ne-a spus: „A fost un pelerinaj ad-hoc. Ieri, la lecția de istorie am venit cu cărțile profesorului meu, Ștefan Sorin Gorovei, despre Ștefan cel Mare și epoca sa. Elevii au fost foarte receptivi. Le-am propus să ne întâlnim astăzi la Putna. Așa





s-a întâmplat. Azi unii au venit la Putna pe jos.

I-am întrebat dacă vor să se îmbrace în costum național. Și așa au venit. Fiecare cu portul de la el: din Straja, din Laura, din Vicovu de Sus, din Vicovu de Jos, din Bilca. M-am bucurat mult când le-am văzut chipurile luminoase. Când au intrat în biserică, cei care erau deja acolo au rămas cu ochii ațintiți asupra lor, s-au emoționat și ei. S-au înfiorat. Nu oricând se îmbracă în costum național. O astfel de zi înseamnă sărbătoare, înseamnă viață.

După acatist ne-am închinat și am păstrat un moment de reculegere la mormântul Sfântului Ștefan. Le-am spus câteva lucruri generale despre Putna ca Ierusalimul neamului românesc, despre Putna ca leagăn de spiritualitate, punte spre sacru.

Impactul a fost pozitiv. Marți, miercuri și joi vom mai face acțiuni legate de înscăunarea lui Ștefan cel Mare, de începutul acestei epoci de glorie.

Consider că misiunea oricărui profesor este să promoveze

adevărul, iar a profesorului de istorie să prezinte istoria adevărată, să calce pe urmele istoriei. Prin ceea ce facem dorim să construim un dialog, căci tinerii au nevoie de dialog, de comunicare. Un dialog bazat pe tradiții, pe adevăratele valori ale creștinismului. Acum bombardamentul informațional pervertește simțul familiei și copiii nu mai știu încotro să apuce.

Împreună cu alți profesori încercăm să deschidem un dialog cu tinerii, să îi orientăm spre valori prin modele. Încercăm să le oferim alternative.”



Fiecare sărbătoare are duhul ei, mesajul ei pentru fiecare dintre noi. Sărbătorim începutul domniei lui Ștefan cel Mare pentru că este un început al perseverării în bine. Din tinerețe, căci era foarte tânăr când a luat pe umeri greua povară a cărmuirii poporului, și până la bătrânețe, viața lui a fost o viață de zbucium întru binele celorlalți. În vremuri de necazuri cumplite, l-a slujit pe Dumnezeu conducând țara după legile și poruncile dumnezeiești, a slujit poporul conducându-l pe drumul drept al voinii lui Dumnezeu.

Greutățile vieții și rana de la picior pe care a purtat-o 42 de ani nu l-au făcut să slăbească în credință. De la 12 aprilie 1457, trecând 47 de ani, două luni și trei săptămâni de neconțință jertfă, sufletul său sfânt s-a mutat în lăcașurile cerești și se roagă pentru noi. Știind aceasta, și noi i-am spus la 551 de ani de la înscăunarea sa:

Sfinte Ștefane voievod, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

A consemnat
monah Anania Vatamanu

Adevărurile copilăriei

De unde știe copilul ceea ce nici un adult nu l-a învățat vreodată?

Pentru a afla răspunsul la această întrebare, trebuie să știm în primul rând că, înainte de a fi ai părinților, cei mici sunt copiii lui Dumnezeu. El suflă duhul dătător de viață, el crează sufletul fiecăruia. Când copilul vine pe lume, el este un adevărat purtător de lumină întrucât din sufletul lui se răsfânge, cu putere, frumusețea Creatorului.

Cei care se ocupă de educarea celor mici este bine să conștientizeze că vor da răspuns în fața Tatălui ceresc de felul în care au știut să păstreze candela aprinsă din sufletul fiecărui copil.

Cu sufletul lor neîntinat de gustul păcatului, copiii surprind adevăruri pe care adulții de multe ori nu le mai pot percepe. În fața marilor adevăruri spuse de copii, cei mari preferă adeseori să-i

catalogheze drept necunoscători ai vieții adevărate. Oare așa să fie?

În inocența copilăriei cei mici simt că fiecare om este chipul lui Dumnezeu. De aceea Domnul nostru Iisus Hristos ne îndeamnă să ne întoarcem la nevinovăția copilăriei: „Și a zis: Adevărat zic vouă: De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor. Deci cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela este cel mai mare în împărăția cerurilor” (Matei 18, 3-4).

Gândurile de mai jos, creionate de elevi între 6 și 14 ani, sunt o mărturie vie a uriașei disponibilități spre Frumusețe, pe care micuții o păstrează în camera tainică a inimii și pe care o pot da la iveală atunci când sunt ajutați și ocrotiți după voia lui Dumnezeu.



Dacă mă nășteam curcubeu, mi-ar fi plăcut să stau pe cer și noaptea.

Maria Pop,
clasa a VII-a, 13 ani



De ce lacrima și picătura de sudoare, pe masă, stau bombate și nu întinse?

Picătura este bombată, mai ales lacrima și sudoarea, pentru că ele sunt pline de sentimente.

Ana Maria Pop,
clasa a VIII-a, 14 ani

Inima bate, bate, până se stinge, că inima e ca lumânarea și dacă tu crezi în Dumnezeu, El ți-o aprinde din nou în cer.

Claudia Draghia,
clasa a II-a, 9 ani

Ce trebuie să facem ca să ne iubim mai mult semenii?

Ca să ne iubim semenii trebuie să ne antrenăm la nevorbit vorbe urâte.

Arcadie Marțin,
clasa a II-a, 8 ani

La ușa inimii cuiva trebuie să ciocănești, să năvălești sau să te rogi?

La ușa inimii cuiva nu trebuie nici să ciocănești, nici să năvălești, nici să te rogi, ci trebuie doar să cânti.

Florentina Stoian,
clasa a VI-a, 11 ani

Copilăria așa putea s-o compar cu o carte foarte frumoasă pe care o citești foarte repede.

Dragoș Rădulescu,
clasa a VII-a, 13 ani

La copii le place să se joace mai mult afară decât în casă, că afară sunt și fluturi.

Teodor Zaica,
clasa I, 7 ani

Stelele mai cad și pe dealuri, că le place cum se rostogolesc.

Adrian Costache,
clasa I, 7 ani

Dacă-ar apărea aici, acum, Domnul nostru Iisus Hristos, cum ai reacționa? L-ai întreba ceva anume?

Dacă ar apărea aici, acum, Domnul nostru Iisus Hristos, L-aș întreba dacă mă poate duce la Mama Lui, că eu vreau s-o întreb pe Maica Domnului cum este să ai un copil Dumnezeu.

Alina Andreea Zane,
clasa a II-a, 8 ani

Icoanele sunt portretele de familie ale lui Dumnezeu.

Ana Maria Badea,
clasa a VII-a, 13 ani

Unii oameni nu putrezesc după ce mor, fără să fie îmbălsămați, pentru că trupurile lor au fost băgate în pământ cu cerul în ei.

Sabina Dallu, clasa a VI-a, 12 ani

În religia noastră oamenii care au murit se îngroapă în pământ, că așa este bine să punem la loc ceva de unde l-am luat.

Felix Roncea,
clasa a V-a, 12 ani

Ce poți să spui despre un alcoolic?

Alcoolic este nedespărțitul prieten de dușmanul lui.

Cătălina Vasilescu,
clasa a VIII-a, 14 ani

Pe preoți, îngeri, sfinți și Dumnezeu noi îi putem asculta: Pe Dumnezeu ca pe Dumnezeu, Pe sfinți ca pe părinți, Pe îngeri ca pe diriginți, Pe pământ, pe preoți mai ceva ca pe președinți.

Maria Irina Petreanu,
clasa a V-a, 12 ani

Păsările cântă toate pentru Dumnezeu și vreo cincizeci cântă pentru mine.

Diana Coțiu, clasa a IV-a, 9 ani



Ca după ce murim să ne ridicăm la cer trebuie toată viața să-i facem aripi sufletului.

Iulia Ghiță,
clasa a VIII-a, 14 ani

Când Îl ai pe Dumnezeu în suflet, toți oamenii din jurul nostru ne sunt rude.

Cătălina Opaină,
clasa a VIII-a, 14 ani

Cum vă explicați părerea unora care îți zic că ești țăran când vor să te facă prost?

Sunt oameni care dacă vor să-i zică unuia că e prost, îi zic că e țăran, pentru că ei cred că țăranul are o minte cât un ghiocel, dar când colo ăia care zic așa despre țăran au o minte cât o muscă pe ghiocel.

Ștefan Sorin Trandafirescu,
clasa a IV-a, 10 ani și 4 luni

Ce este muzica?

Muzica reprezintă jumătate din viața trăită cu omenie.

Irina Silvestru, clasa a VII-a, 14 ani

Ce este umorul?

Umor este vitamină de luat la viața grea.

Raluca Bărbulescu,
clasa a VIII-a, 14 ani

Se spune despre artiști că umblă cu capul în nori, că artistul vrea mereu să-l vadă pe Dumnezeu.

Irina Moscu,
clasa a VI-a, 12 ani

De ce omul este o adevărată fabrică de dorințe?

Omul este o adevărată fabrică de dorințe pentru că se naște din dorința de viață și moare cu dorința de a fi veșnic.

Matei Filimon,
clasa a VIII-a, 14 ani

De ce spun unele persoane despre călugări: „Săracii de ei, nu-și trăiesc viața: păcat, că mulți sunt tineri!”?

Nu-și trăiesc viața, spun unii despre călugări deoarece li se pare greșit cum călugării prea și-au lipit viața de suflet și nu și-au lipit-o de trup, cum fac alți oameni.

Paul Păun,
clasa a VI-a, 12 ani



La ce folosește să înveți poezii?

E bine, când ești elev, să înveți poezii, pentru că așa cum depun oamenii bani în bancă, pentru mai târziu, trebuie să aduni poezii în școală, ca să ai poezie când te faci mare.

Ana Matei,
clasa a VI-a, 12 ani

În bisericile ortodoxe sfinții sunt slabi, alungiți la față și la corp, pentru că așa arată cei care sunt buni la suflet, că lor le-a rămas în corp doar sufletul, au ajuns numai piele și suflet.

Tudor Matache,
clasa a V-a, 12 ani

Numai cel ce aude cu sufletul se poate încânta de concertul dat de greier și de izvor.

Nicoleta Ștefan,
clasa a VIII-a, 14 ani

Cum poate ieși așa de alb ghiocelul din noroi?

Cum vede noroiul ce minune crește din el, se dă la o parte din calea ghiocelului.

Maria Istrate,
clasa a VI-a, 11 ani

Muzica te curăță de urât, dar numai dacă o folosești ca săpunul, adică toată viața, nu așa din când în când.

Irina Răducanu,
clasa a VII-a, 13 ani

Diferența dintre mama, tata și Dumnezeu e că mama și tata pot crea oameni, dar nu plante și animale și e imposibil ca ei să facă o mare.

Roxana Chiș,
clasa a IV-a, 10 ani

Sfinții învață la o școală din cer, că ei locuiesc pe pământ, dar îngerii le aduc din cer lecțiile în fiecare zi, să le facă acasă.

Leon Alexandru Guțu,
clasa a II-a, 8 ani

Peisajul este o caligrafie a lui Dumnezeu.

Adrian Ioniță,
clasa a II-a, 8 ani

Dumnezeu îi iubește și pe cei necredincioși, dar îi iubește cu suferință.

Ioan Marțin, clasa a V-a, 10 ani

Albinele de-aia ne dau nouă toată ceara lor, că au văzut ce facem noi cu ea, că facem lumânări pentru Dumnezeu și atunci albinele nu o mai păstrează pentru ele.

Pavel Marțin, clasa a II-a, 8 ani



Ce înseamnă să fii un om ordonat?

Ordonat este când un om arată ca un cadou.

Adrian Ioniță,
clasa a II-a, 8 ani

Mie mi-ar place ca școala să fie ca un parc și o cofetărie, unde să se dea budincă scoasă caldă, cum face bunica și lecțiile să ni le predea poezii.

Cristina Niță,
clasa a VI-a, 12 ani

La copii le place să se joace mai mult afară decât în casă, că afară sunt și fluturi.

Teodor Zaică,
clasa I, 7 ani

La ce folosește să înveți poezii?

E bine, când ești elev, să înveți poezii, pentru că așa cum depun oamenii bani în bancă, pentru mai târziu, trebuie să aduni poezii în școală, ca să ai poezie când te faci mare.

Ana Matei,
clasa a VI-a, 12 ani

Doamne, fă-i pe îngeri să șoptească în ureche la oameni să nu mai facă vânători, că prea se distrug animalele. Doamne, într-o zi niște hoți în tramvai i-au tăiat geanta mamei mele. Dacă s-ar putea să le pui mai multe minți în capul hoților, ca în loc de furat bani, să fure credința din multe cărți. Doamne, Te-aș ruga să ne întâlnim să-mi spui și mie de ce ai ales ca porumbelul să fie Duhul Sfânt și nu barza, care le aduce copii la oameni. Eu aș vrea să mă faci cuminte de tot și foarte, foarte harnic, așa ca într-o zi să zici Tu: Măi, care e înger de la Mine și care e Tudor de pe pământ, că seamănă ceva de speriat! Doamne, Doamne care ne-ai făcut pe toți oamenii și m-ai făcut și pe mine, eu m-am gândit la Tine că Ți-am cerut mereu multe lucruri, dar nu Ți-am mulțumit niciodată pentru nimic, te rog frumos, iartă-mă pentru neglijența mea...

Matache Tudor,
clasa a V-a, 11 ani

Extrase din Dorel Zaica,
Copilăria poeziei, 2007

Dumnezeu se înțelege mai ușor cu copiii mici, că cei mici au un suflet mai încăpător. La oamenii mari, în suflet, e o înghesuială de rele că nici nu ai unde să stai.

Pavel Marțin,
clasa a III-a, 9 ani

Ce poți spune despre răutate? Ce este ea?

Răutatea e un fel de boală de inimă, adică atunci când te strici la milă.

Adrian Ioniță,
clasa a IV-a, 10 ani

Câți ani ține copilăria?

Copilăria ține cinci ani și după aia vine școala.

Ion Mirică,
clasa I, 6 ani

Cât e noaptea de mare, stelele stau de vorbă cu licuricii, că stelele spun cum ar dori să aibă și ele aripi, iar licuricii le întreabă unde cad, când cad, ca să se întâlnească și să se împrietenească.

Ana Maria Marin,
clasa a VI-a, 13 ani



PUTNA ÎN ANUL 1871

Nichifor Crainic
text inedit din 1966

Prima serbare a românilor de pretutindeni

Primul Congres al studenților români

Unirea Principatelor sub Cuza Vodă a grăbit polarizarea în jurul noului stat a conștiinței românești din provinciile subjugate. România tânără, înfrângând piedici mari și consolidându-se din an în an, întrupa speranțele de descătușare a tuturor. Ca un semn emoționant al acestui spirit, la serbarea de la mănăstirea Putna, din 15 august 1871, un popor întreg a îngenuncheat la mormântul lui Ștefan cel Mare.

Inițiativa a pornit de la studențimea română din Viena, unde ideea națională însuflețea depotrivă pe bucovineni, pe transilvăneni și pe cei din România. Dar în apelul către colegii din București, Iași, Graz, Paris, Pesta, Berlin, Lipsca, Liege – apel a cărui redactare se atribuie lui Eminescu – studenții din Viena țin să precizeze: „nu junimea română academică a produs ideea serbării; ea porcede din conștiința națională română. Națiunea română voiește cultură, iar cultura ei trebuie să fie una, omogenă la Prut și la Someș, omogenă în sânul Carpaților cărunți și pe malurile Dunării bătrâne”.

Întrunirea se pregătea sub ochiul vigilent al poliției habsburgice. Putna era în Austria, iar studenții, neavând voie să facă politică națională,

trebuiau să vorbească de „omogenitatea culturii”. Serbarea avea în speță numai un caracter de pietate. La 15 august era hramul Mănăstirii, iar în 1870, când se plănuise pelerinajul, se împlineau 400 de ani de la sfințirea Putnei. Festivitatea s-a amânat cu un an din pricina războiului franco-german.

Sub pretextul pietății religioase, scopul serbării era omagiul adus memoriei lui Ștefan cel Mare, din partea întregului popor român și, cu acest prilej, se urmărea organizarea primului congres al studenților din toate provinciile românești; congresul fusese inițiat de Mihai Eminescu. În mod acoperit, sarcina măreței manifestații a dus-o societatea România Jună din Viena, iar animatorii principali au fost Ion Slavici, Eminescu, Ștefanelli, Pamfil Dan, și alți studenți inimoși.

Ecoul a fost considerabil. Cheltuielile s-au acoperit din România. B.P. Hașdeu a contribuit personal. Vasile Alecsandri, solicitat de studenți, a scris Imnul religios și Imnul lui Ștefan cel Mare, pe melodii de Flechtenmacher și Candella. Maiorescu a revăzut cuvântările ce trebuiau ținute. Femeile s-au întrecut în daruri. Cele din

București și Cernăuți au brodat două epitafe în aur pe catifea. Oltencele au trimis un steag cu chipul cusut al lui Ștefan Vodă și inscripția „Cultura e mărirea popoarelor”. Ieșencele, al doilea steag.

Închipuiți-vă fluviul cortegiului, din ziua Sântămăriei Mari, anul 1871, pornind din afara mănăstirii, alcătuit din solii întregului nostru popor, pentru întâia oară cot la cot, cu spiritul răpit în marele vis strămoșesc, trecând pe sub turnul de la intrare, din care dangătul clopotului, grav ca o mie de buciume, umplea valea Putnei. În acea clipă unică, de fior



Urna din 1871

istoric, întregul neam călătorea spre Ștefan cel Mare, ca să se adune simbolic în jurul sarcofagului său de marmură. În fruntea cortegiului, studenții cu eșarfe tricolore; lângă ei Vasile Alecsandri și Mihail Kogălniceanu, eroi ai primei uniri și profeți ai unirii celei mari, care avea să vie, urmați de imensa mulțime, care nu putea să încapă în incinta mănăstirii.

Închipuiți-vă slujbă în sobor pentru odihna slăvitului voievod, condusă de egumenul Arcadie, care și-a luat asupra-și răspunderea serbării.

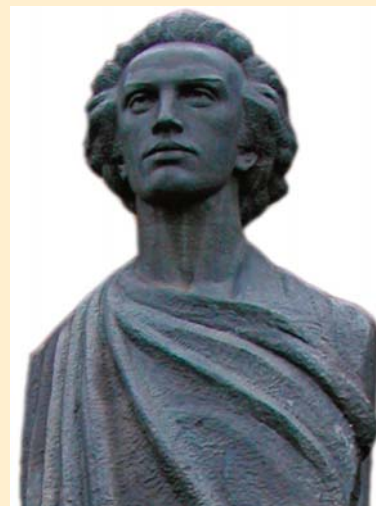
Închipuiți-vă momentul când, îngenunchind la mormânt, studenții au depus pe lespede frumoasa urnă de argint înfășurată în tricolor, – potirul simbolizând lacrimile unui neam sfâșiat de graniți nedrepte și,

după ei, îngenuncherea solilor trimeși din toate pământurile românești.

Închipuiți-vă zguduirea culminantă, – așa cum ne-o descriu cei care au fost de față, – când colonelul Boteanu, solul armatei naționale, și-a depus centironul de aur pe mormântul marelui erou în semn că „vom fi ca tine, mărite Doamne!” În clipa aceea dispăruseră granițele; România viitoare strălucea în vedenia tuturor.

La masa de praznic cu cei 1600 de invitați ai României June, cuvântarea festivă despre sensul serbării a rostit-o un student, venit de la Berlin, A. D. Xenopol, care avea să fie primul mare istoric al românilor.

S-a încins o horă a unirii celei mari, în ritmul unui taraf de 30 de lăutari. Un tânăr, care abia



Bustul lui Eminescu la Putna
Sculptură de Oscar Han
Așezat în anul 1926
prin sârghișta Cercului Arboroasa
și la inițiativa lui Nichifor Crainic

avea 18 ani, exaltat de entuziasmul, pe care îl trăia, a smuls vioara șefului și a însuflețit el jocul cu un patos extraordinar. Apoi s-a întors



Comitetul de conducere al Cercului Studențesc Arboroasa, Cernăuți, 1926



Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Pimen vorbind pelerinilor la hramul mănăstirii Putna
15 august 2007

către preotul falnic, care îl urmărise cu ochii în lacrimi: „Tată, am cântat Daciei întregi!”.

Era Ciprian Porumbescu, care de atunci încoace cântă într-adevăr întregului nostru popor. Curând avea să compună pentru România Jună cântecele „Pe-al nostru steag” și „Tricolor”, însușite ca expresii festive ale conștiinței naționale.

Noaptea, s-a ținut secret, în marea sufragerie a mănăstirii, întâiul congres al studenților români de pretutindeni. Comuniune „în cuget și simțiri”, inițiată de Eminescu care, până la vârsta de 21 de ani cât avea atunci, colindase tot pământul strămoșesc.

Serbarea de la Putna a avut un mare răsunet în sufletul românesc, reflectat în toată presa vremii și în literatura memorialistă. Ea s-a desfășurat în spiritul solidarității și al neclintitei încrederi în viitorul poporului nostru.

Un model de lucrare pentru binele poporului nostru este serbarea de la Putna, care a înprospătat în mintea fiecărui român memoria sfântului erou Ștefan cel Mare și a groaznicului trăznet a dușmanilor doritori de viața și leagănul nostru (...). Să dea ceriul să ajungem la asemenea momente mai adeseori, să ne întâlnim la mormintele strămoșilor noștri plini de virtute, și să ne lgam de amintirea lor cu credința și aspirațiile noastre. Numai cu chipul acesta vom putea conserva patria ce avem; numai cu chipul acesta neamul românesc poate spera slavă și pomenire în viitor.

Mihai Eminescu
la închiderea Congresului studențesc
de la 1871

Sărbătorile Putnei

Mănăstirea Putna rămâne peste veacuri pentru tineri un loc sacru al regenerării sufletești și naționale. Aici, în 1871, la inițiativa lui Eminescu și Slavici, a avut loc primul congres al studenților români. Ca un arc peste timp, cele două mari serbări putnene din ultimii ani au adunat studenți din toată țara. În iulie 2004, când s-au sărbătorit 500 de ani de la moartea Sfântului Ștefan cel Mare, peste 500 de studenți îmbrăcați în costume naționale au mers în pelerinaj de la Suceava la Putna, ducând pe umeri icoana

Adormirii Sfântului Ștefan. În 2 iulie 2007, la 550 de ani de la urcarea pe tronul Moldovei a celui mai mare voievod român, studenții de la Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români (A.S.C.O.R.), au fost din nou prezenți ca în 2004, purtând prapuri, steaguri, torțe și pământ din toate ținuturile românești. Din timpul acestor două momente importante de credință și patriotism, vă prezentăm în continuare câteva mărturii ale sufletului tânăr – însemnări din Cartea de Oaspeți și fotografii.

2 IULIE 2004

În toată desfășurarea în timp a lumii, nu multe sunt clipele de adevărată și pură lumină. Momentul Ștefan cel Mare și Sfânt este, poate, clipa cea mai de preț a poporului nostru. Îi mulțumesc Bunului Dumnezeu că prin mine, străbunii mei, dar și strănepoții mei au fost prezenți aici, într-un astfel de ceas sfânt.

Dr. Ing. Ioan P. Viziteu și fiica sa Elena.

„Suntem români și punctum”, spunea Eminescu. Aceasta am avut a declara și noi cei care am venit să ne închinăm în fața Marelui Voievod, pelerini din Basarabia însângerată. Știm că vom fi iarăși împreună, căci cu noi este Sfântul Ștefan.

Dacă vrei să studiezi istoria neamului nostru, statornicia lui și a sfinteii și preamăritei sale credințe în Dumnezeu, dacă vrei să faci ceva bun în clipele de cumpănă din zilele noastre, studiază viața Sfântului Ștefan și înțelege exemplul de viețuire creștinească pe care l-a dat poporului său.

Cristina, ASCOR - Craiova.

Acum 500 de ani străbunii noștri se îndreptau spre Putna cu o durere în suflet; noi venim cu o îngrijorare, dar și cu o speranță. Sperăm că strănepoții noștri vor veni cu seninătate și cu visurile împlinite.

Dr. Ion Popescu, Cernăuți.

Ștefan Cel Mare și Sfânt va ocroti veșnic pământul românesc.

Plugaru Dorin.

Mulțumim Bunului Dumnezeu și Sfântului Ștefan că ne-a adus cu bine la Mănăstirea Putna, în această zi atât de sfântă și înălțătoare, plină de har și bucurie. Totul a fost minunat, credința și iubirea de țară și de neam freamătă în pieptul fiecărui ROMÂN ADEVĂRAT.

Fie binecuvântată în veci această Sfântă Mănăstire, care a adunat în incinta ei atâta mulțime de oameni, care îl iubesc pe Sfântul Ștefan.

Doamne ajută-ne să venim aici în fiecare an.

Miora și Emanuela, Cugir, Alba.

2 IULIE 2007

Pelerinajul studenților la Putna – momente de înălțare, de recuperare a unui trecut glorios, vitejesc, sfânt și drept. Mulțumim Domnului pentru aceste zile de retrăire a trecutului nostru românesc.

ASCOR București

Ștefan cel Mare și Sfânt, îți mulțumesc că ești!

Maria Cornelia.

Membrii ASCOR Basarabia aduc un mesaj de dragoste și înfrățire pentru românii de pretutindeni, cu ocazia a 550 de ani de la urcarea pe tron a domnului Moldovei Ștefan cel Mare. Suntem bucuroși că ne-am întors aici la 3 ani de la Drumul Crucii! Doamne ajută!

Mulțumescu-ți, Sfinte al lui Dumnezeu, Ștefane, că m-ai ajutat să ajung din nou la prăznuirea ta. Roagă-te, Sfinte, lui Dumnezeu, ca să ne folosim cât mai mult de asemenea clipe, și ca să se întărească dreapta credință în inimile românilor.

Sima Irina.



În anul 2008 se împlinesc

230 de ani de la trecerea la cele veșnice a Mitropolitului Iacov Putneanul († 1778)

și 530 de ani de la trecerea la cele veșnice a Mitropolitului Teoctist I († 1478)



Bucură-te întru Domnul și-I dă Lui mulțămită: că deși greșești înaintea lui Dumnezeu cu întuneric de întuneric, cu milostivire prin pocăință te primește. De câte ori greșești înaintea Lui, iară El nu te leapădă pre tine. De câte ori calci tu poruncile Lui, iară El nu se întoarce de la tine. De câte ori cazi, iară El te ridică pre tine, îndelung te rabdă, nu îndată te dă morții, ci așteaptă întoarcerea ta până în sfârșit, doar cândva te vei întoarce. Datu-ți-a ție lege, știința voii Sale. Nu te-a lepădat de la botez, nu te-a lăsat întru altă credință, sau să fii înghițit întru pieirea eresurilor. Bucură-te întru Domnul, și-I dă Lui mulțumită.

Extras din Cuvânt către părinții Sfintei Mănăstiri Putna
al Mitropolitului Iacov Putneanul